

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN EBEVEYN
KABUL-REDDİ İLE PSİKOLOJİK BELİRTİLER ARASINDAKİ
İLİŞKİDE REDDEDİLME DUYARLILIĞI VE DUYGU
DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

Şeyda İnci İNCE

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN EBEVEYN KABUL-REDDİ İLE
PSİKOLOJİK BELİRTİLER ARASINDAKİ İLİŞKİDE REDDEDİLME
DUYARLILIĞI VE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN ARACI ROLÜNÜN
İNCELENMESİ

Şeyda İnci İNCE

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

Canım Ailem ve Büyükbabam'a...

TEŞEKKÜR

Hayatımın son altı yılında Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü çatısı altında olmak, bu aidiyeti hissetmek, geriye dönüp baktığımda aldığım eğitim ve hocalarımın kalitesi, tanıştığım insanların iyiliği, tüm bunlar benim için kocaman bir İYİ Kİ...

İlk olarak, tez sürecinde yardım ve desteğini benden esirgemeyen, bu süreçte ayaklarım yere basarak ilerlememi sağlayan, lisanstan bu yana bende emeği olan tez danışmanım Prof. Dr. İhsan DAĞ'a sabır ve anlayışı için yürekten teşekkür ederim. Doç. Dr. Sedat IŞIKLI ve Dr. Öğretim Üyesi Emrah KESER'e tez jürimde bulunmayı kabul ettikleri ve değerli katkılar sundukları için teşekkür ederim. Tüm lisans ve yüksek lisans hayatım boyunca derslerini aldığım, bir şekilde hayatıma dokunabilmiş tüm bölüm hocalarıma teşekkür ederim. Her dersinden heybeme koyduğum bir sürü bilgi ve farklı perspektifler ile çıktığım Doç. Dr. Sedat IŞIKLI'ya, birlikte çalışma fırsatı bulduğum, akademik anlamda desteğini hep hissettiğim Doç. Dr. Sait ULUÇ'a, lisansımın ilk yıllarından beri her alanda desteğini hissettiğim, bende yeri başka olan Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ABAYHAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Hep en büyük idolüm olan, kendisinden ders alabilme şansına eriştiğim, hayatına öyle ya da böyle dokunduğum her çocukta kulaklarımı çınlatacağım canım hocam Prof. Dr. Ferhunde ÖKTEM'e tüm emekleri ve bana açtığı yol için çok teşekkür ederim. Gerek akademik gerekse sosyal desteklerini benden hiç esirgemeyen, her zaman bir telefon uzağımda olan hocalarım Arş. Gör. Dr. Yasemin KAHYA ve Arş. Gör. Fatma OKTAY'a teşekkür ederim. Ayrıca yüksek lisansım boyunca bana maddi destek sağlayan Tübitak'a minnettarım, teşekkür ederim.

Yüksek lisans zorlu bir süreç, bu süreçte aynı gemide olduğum Elifnur ÖZDEN ve Esra UZBAŞ'a, lisansta ve yüksek lisansta desteğini benden hiç esirgemeyen Büşra GÜR ve Ebru TEMELCİOĞLU'na teşekkürler ve kucak dolusu sevgiler. İyi ki yanımdaydınız, sizensiz daha zor olurdu tüm bu süreç. Yaşasın akran desteği!

Teşekkürlerin en büyüğü ise canım aileme. Yıllarca yanı başından hiç ayrılmadığım rahmetli büyükbabam Necati ŞEKER, ilk hastalandığım günlerde düşmüştü içime bu mesleğin ateşi. Bugün buradaysam en büyük nedenlerimden biri sensin, seni çok seviyorum ve çok teşekkür ediyorum. Sevgili anne-babam Metin ve Asuman ŞEKER, bu yaşa kadar benim için yaptığınız her şey için minnettarım. Sizin kızınız olduğum için

çok şanslıyım. Başka bir üniversitede, bambaşka bir bölümde okurken “Ben okul bırakıyorum, psikolog olacağım” diyen kızınızı hiç üzmediniz, maddi-manevi hep yanımda oldunuz, başarılarınızı desteklediniz, her şey için çok teşekkür ederim. Ayrıca kendisini sosyal medya hikâyelerimden tanıdığımız kardeşim Atakan ŞEKER’e tüm hayatım boyunca en yakın ve en komik arkadaşım olduğu, kendisini ödev ve testlerimde kullanmama izin verdiği ve beni hep güldürdüğü için çok teşekkür ederim. Tüm bu süreçte beni hep destekleyen ve daha okuyacağım desem desteklemeye devam edeceklerini bildiğim İNCE aileme çok teşekkür ederim.

Ve tabi ki, tüm yüksek öğrenim hayatım boyunca her türlü ders, ödev, sınav stresinde başını ağrıttığım, “Bu okul biter mi?” anlarının kurtarıcısı, tüm bu süreçte en çekilmez anlarıma dayanan, kendimde bulamadığım umudu onda bulduğum, hayatın gerçekten müşterek olduğunu bana her saniye gösteren yol arkadaşım, sevgili eşim Burak İNCE’ye sonsuz teşekkür ediyorum. Her ne kadar ben tezi bitirdikten sonra kendisinin psikolojik desteğe ihtiyaç duyacağını söylese de Allah’tan tanıdık psikolog var ☺ Şaka bir yana sen olmasaydın gerçekten başaramazdım. Bu altı yıllık süreçte bence birlikte uzman olduk, hayatıma kattığın her şey için teşekkür ederim.

Son olarak, veri kutularımı yatak olarak kullanan, klavyeme sarılarak uyuyan, yazım sürecimde yanımdan hiç ayrılmayan, patilerinin beni ne kadar rahatlattığını asla farkında olmayan canım kedim Sherlock’a teşekkür etmek istiyorum. Senin de patilerine sağlık oğlum, bu tezi birlikte tamamladık.

ÖZET

İNCE, Şeyda İnci. Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolünün İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolleri araştırılmıştır. Çalışmanın örnekleme, Hacettepe Üniversitesinde lisans eğitimi görmekte olan 405 katılımcıdan oluşmaktadır. Veri toplama aşamasında katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne ve Baba Formları, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri uygulanmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel olarak incelenmesinde IBM SPSS 22 programı kullanılmıştır. Örneklem grubundan elde edilen veriler programa kodlanarak, kayıp, uç veri ve normallik analizleri ile veri temizliği yapılmıştır. Daha sonra araştırma sorularına yanıt bulmak amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon, Tek Yönlü Çok Faktörlü Varyans (MANOVA) ve Seri Çoklu Aracı Değişken Analizleri yürütülmüştür. Çalışma sonuçları değerlendirildiğinde, ebeveyn kabul reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirti değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Demografik değişkenler açısından yürütülen analizler neticesinde algılanan anne reddi, kardeş sayısı açısından farklılaşırken diğer ana değişkenlerin demografik özellikler açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi sonuçlarına göre ise katılımcıların algıladıkları ebeveyn reddi ile psikolojik belirti düzeyleri arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün kısmi aracılık rollerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular algılanan ebeveyn reddinin, bireyleri reddedilmeye karşı hassas kılıp duygu düzenleme noktasında sorun yaşamalarına neden olarak, psikolojik belirtilere zemin hazırladığı şeklinde yorumlanabilir. Algılanan anne ve baba reddinin psikolojik belirtiler üzerindeki dolaylı etkileri incelendiğinde, reddedilme duyarlılığı ile duygu düzenleme güçlüğü'nün seri aracılığıyla ve duygu düzenleme güçlüğü'nün tek aracılığıyla olan etkiler istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ancak algılanan anne ve baba reddinin reddedilme duyarlılığı aracılığıyla psikolojik belirtileri etkilediği yol anlamlı bulunmamıştır. Yani

algılanan anne ve baba reddinin, duygu düzenleme güçlüğünü artırarak psikolojik belirtileri etkileyebildiği gibi, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü seri aracılığıyla da psikolojik belirti düzeylerini artırabildiği görülmüştür. Son olarak, çalışmanın klinik doğurguları ve sınırlılıkları açıklanmış, gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Kabul-Reddi, Reddedilme Duyarlılığı, Duygu Düzenleme Güçlüğü, Psikolojik Belirtiler

ABSTRACT

İNCE, Şeyda İnci. The Investigation of The Mediating Role of Rejection Sensitivity and Emotion regulation difficulties in the Relationship Between Perceived Parental Acceptance-Rejection and Psychological Symptoms in University Students, Master's Thesis, Ankara, 2020.

In the study, it was aimed to investigate the mediating role of rejection sensitivity and emotion dysregulation between perceived parental acceptance-rejection and psychological symptoms. The sample of the study consists of 405 undergraduate students at Hacettepe University. Demographic Information Form, Parental Acceptance-Rejection Scale, Rejection Sensitivity Scale, Difficulties in Emotion Regulation Scale and Short Symptom Inventory were applied to the participants in order to measure the variables in the study. SPSS program was used for statistical evaluation of research data. Pearson's Product-Moment Correlation, One Way Multifactor Variance (MANOVA) and Serial Multiple Mediator Analysis were conducted to answer research questions. When the results of the study were evaluated, statistically significant relationships were found between perceived parental acceptance-rejection, rejection sensitivity, emotional dysregulation and psychological symptom. Also, a statistically significant relationship was found between perceived mother rejection and the number of siblings. According to the results of Serial Multiple Mediator Analysis, it was determined that there was partial mediation roles of rejection sensitivity and emotion dysregulation in the relationship between perceived parental rejection and psychological symptom levels. These findings can be interpreted as perceived parental rejection sensitises the individuals against rejection, causes them issues about emotion dysregulation and thus, revealing psychological symptoms accordingly. When the indirect effects of parental rejection on psychological symptoms were analyzed, the effects of emotion dysregulation, rejection sensitivity and emotional dysregulation were found to be statistically significant. Nevertheless, the way that perceived parental rejection affects psychological symptoms through rejection sensitivity was not found significant. In other words, it is observed that parental rejection may affect psychological symptoms by increasing emotion dysregulation and it may increase psychological symptom levels through rejection sensitivity and emotion dysregulation

serial multiple mediator as well. Finally, clinical implications and limitations of the study have been explained and suggestions have been made for future studies.

Keywords: Parental Acceptance-Rejection, Rejection Sensitivity, Emotion Dysregulation, Psychological Symptoms

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	Error! Bookmark not defined.
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	Error! Bookmark not defined.
ETİK BEYAN.....	Error! Bookmark not defined.
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	2
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	2
1.1. ALGILANAN EBEVEYN KABUL RED KURAMI (EKAR)	2
1.1.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu.....	3
1.1.2. Ebeveyn Kabul Red Kuramının Alt Alanları	6
1.1.3. Ebeveyn Kabul Reddi ile Psikolojik Belirtiler	12
1.2. REDDEDİLME DUYARLILIĞI.....	15
1.2.1. Reddedilme Duyarlılığı ile Psikolojik Belirtiler.....	17
1.3. DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜ.....	19
1.3.1. Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Psikolojik Belirtiler	22
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI	24
1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	26
2. BÖLÜM.....	28
YÖNTEM.....	28
2.1. ÖRNEKLEM	28
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	31
2.2.1. Demografik Bilgi Formu	32
2.2.2. Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Yetişkin EKRÖ-Kısa Form).....	32
2.2.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (Üniversite Öğrencileri Formu)	33
2.2.4. Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ).....	33

2.2.5. Kısa Semptom Envanteri (KSE).....	34
2.3. İŞLEM.....	34
2.4. VERİLERİN ANALİZİ	35
3. BÖLÜM	36
BULGULAR.....	36
3.1. VERİLERİN PARAMETRİK ANALİZLERE UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ	36
3.2. ARAŞTIRMADAKİ TEMEL DEĞİŞKENLERİN BETİMLEYİCİ ÖZELLİKLERİ	37
3.3. ARAŞTIRMADAKİ TEMEL DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ (KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI).....	38
3.4. ARAŞTIRMADAKİ TEMEL VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ ANALİZLER.....	39
3.4.1. Temel Değişkenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması	40
3.4.2. Temel Değişkenlerin Anne Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması.....	40
3.4.3. Temel Değişkenlerin Baba Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması	41
3.4.4. Temel Değişkenlerin Kardeş Sayısı Açısından Karşılaştırılması	41
3.5. SERİ ÇOKLU ARACI DEĞİŞKEN ANALİZLERİ (PROCESS UYGULAMASI)	42
3.5.1. Algılanan Anne Reddi ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Aracı Rollerinin İncelenmesi	44
3.5.2. Algılanan Baba Reddi ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Aracı Rollerinin İncelenmesi	47
4. BÖLÜM	50
TARTIŞMA.....	50
4.1. TEMEL DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	50
4.2. TEMEL VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ .	55
4.3. EBEVEYN KABUL-REDDİ İLE PSİKOLOJİK BELİRTİLER ARASINDAKİ İLİŞKİDE REDDEDİLME DUYARLILIĞI VE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN ARACI ROLLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	60
4.4. ARAŞTIRMANIN KLİNİK ÖNEMİ	62
4.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI VE GELECEK ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER	63
4.6. SONUÇ.....	66
KAYNAKÇA.....	70
EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	89

EK 2. Demografik Bilgi Formu.....	91
EK 3. Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Yetişkin EKRÖ-Kısa Form).....	93
EK 4. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği	97
EK 5. Duygu Düzenleme Güçlükleri Ölçeği (DDGÖ).....	102
EK 6. Kısa Semptom Envanteri (KSE)	105
EK 7. Etik Kurul İzni.....	107
EK 8. Orijinallik Raporu.....	108

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. <i>Katılımcuların Sosyo-Demografik Özellikleri</i>	30
Tablo 2. <i>Araştırmadaki Temel Değişkenlerin Betimleyici Özellikleri</i>	38
Tablo 3. <i>Temel Değişkenlere Ait Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	38
Tablo 4. <i>Demografik Değişkenlerin Gruplanması</i>	40
Tablo 5. <i>Çalışmadaki Temel Değişkenlerin Demografik Değişkenler ile İlişkilerini Gösteren Özet</i>	41
Tablo 6. <i>Algılanan Anne Reddi ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Aracı Değişkenlik Değerleri</i>	46
Tablo 7. <i>Algılanan Baba Reddi ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Aracı Değişkenlik Değerleri</i>	49

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. <i>EKAR Kuramı Sıcaklık Boyutu Ebeveyn Davranışları</i>	4
Şekil 2. <i>Araştırma Modeli</i>	25
Şekil 3. <i>Seri Çoklu Aracılık Modellemesi (Model 6)</i>	43
Şekil 4. <i>Algılanan Anne Reddi ile Psikolojik Belirtiler Seri Çoklu Aracı Değişken Analiz Modellemesi</i>	45
Şekil 5. <i>Algılanan Baba Reddi ile Psikolojik Belirtiler Seri Çoklu Aracı Değişken Analiz Modellemesi</i>	48

GİRİŞ

Çocukluk dönemi yaşantıları, aile ortamı, bakım verenin varlığı, yokluğu ya da davranış niteliklerinin, bireylerin yetişkinlik hayatında sahip olacakları fiziksel ve zihinsel sağlık ya da sağlıksızlıklarını anlamada önemli bir role sahip olduğu artık günümüz psikoloji literatüründe kabul edilen bir gerçekliktir. Riskli aile ya da riskli sayılabilecek koşullar altında büyümüş olmanın yetişkinlikte psikolojik belirtilere sebep olması noktasında etkili olabilecek değişkenlerin neler olduğu ise önemli araştırma sorularındandır. Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul reddinin bu konuda kıymetli bir değişken olduğu bilinmektedir. Yetişkinlikte psikolojik belirtileri artırdığı düşünülen ebeveyn reddi ve süreçteki diğer olası değişkenlerin araştırılmasının, psikolojik belirtilerin etiyolojilerinin anlaşılması ve tedavi müdahaleleri açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu tez çalışması kapsamında bireylerin çocuklukta algıladıkları ebeveyn kabul ya da reddi ile yetişkinlik döneminde göstermiş oldukları psikolojik belirti düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiş, bu ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğüne aracılık eden rolleri araştırılmıştır. Bu bölümde öncelikle Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (EKAR) ile ilgili çerçeve çizildikten sonra bu kuramın psikolojik belirtilerle ilişkisi ele alınmıştır. Ardından bir diğer değişken olan reddedilme duyarlılığı kavramı açıklanarak bu değişken ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki alanyazın dahilinde aktarılmıştır. Daha sonra duygu düzenleme güçlüğü hakkında ayrıntılı bilgi verilerek, psikolojik belirtiler arasındaki ilişki yine literatür ışığında aktarılacaktır. Son aşamada çalışmanın amacı ve önemi verilerek giriş kısmı sonlandırılacaktır.

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ALGILANAN EBEVEYN KABUL RED KURAMI (EKAR)

Temellerini Kardiner (1939) ile Whiting ve Child (1953)'in öne sürmüş olduğu düşünce ve modellerden alan Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (EKAR), çocuklukta algılanan kabul ya da reddin olası neden ve sonuçlarını, diğer değişkenlerle ilişkilerini sorgulayan bir sosyalizasyon kuramıdır (akt; Parmar ve Rohner, 2005). 1960'larda Rohner tarafından bütünleştirilen EKAR kuramı, bireyin çocuklukta ebeveynlerinden algıladığı kabul ya da reddin temel sebeplerini, çocukluk ve yetişkinlik dönemi üzerindeki etkilerini, olası gelişimsel, davranışsal, sosyal sonuçlarını tahmin etmeye çalışan sosyalizasyon ve yaşam boyu gelişim kuramı olarak tanımlanmaktadır (Rohner, 2004;1980). Kuram başlarda sadece algılanan kabul ve reddin yetişkinlikteki yansımalarına odaklanmışken, 2000'li yıllarda yine Rohner tarafından genişletilerek kişilerarası ilişkileri de içine almıştır. Daha sonra 2014 yılında ise kuramın ismi kişilerarası kabul-red kuramı olarak değiştirilmiştir (Rohner, 2016). Kuramın odağı genişletilmiş ancak ilk odaklandığı noktaya ilgisi kaybolmamıştır. Çocukluk dönemi ebeveyn kabul reddi, sebepleri, sonuçları ve diğer değişkenlerle ilişkileri hala kuramın en ilgi çekici noktalarındandır (Rohner, 2016). Bu tez kapsamında da kuramın ebeveyn kabul-red kısmı temel alınmıştır. Kültürlerarası kanadı da çok sağlam olan bu kurama göre hemen hemen tüm dünyada, sözü edilen dönemde algılanan kabul ya da reddin, bireyin bilişsel, duygusal, sosyal ve davranışsal gelişimi üzerinden yetişkinlik dönemindeki psikolojik uyumu etkilediği gösterilmiştir (Rohner, 1999).

Kuramın temel olarak odaklandığı nokta “ebeveynliğin sıcaklık boyutu” olarak isimlendirilen ebeveyn çocuk etkileşimidir (Rohner, 1986). Temel varsayım her insanın kendisi için önemli olan biri ya da birileri tarafından sıcaklık görme ihtiyacının bulunmasıdır. Rohner, Khaleque ve Cournoyer (2005)'e göre bu ihtiyaç yaş, cinsiyet, ırk, kültür ve benzeri değişkenlerden bağımsız olarak var olmaktadır.

Kurama daha sonra eklenen bir diğerk boyut ise skaladaki iki zıt kutup olan aşırı izin vericilik ve aşırı kısıtlayıcılıktan oluşank kontrol boyutudur. Ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını kontrol etmeleri ve kısıtlamaları üzerinden kavramsallaştırılan bu boyut ile sıcaklık boyutu birbirlerinden bağımsızdır (Rohner ve Rohner, 1981). Yani bir çocuğun ebeveyninden algıladığı kabul ya da red, ebeveynin kontrol düzeyini ya da tersini yordamamaktadır (Becker, 1964). Çalışmanın amacı doğrultusunda EKAR kuramının yalnızca sıcaklık boyutu ele alınacaktır.

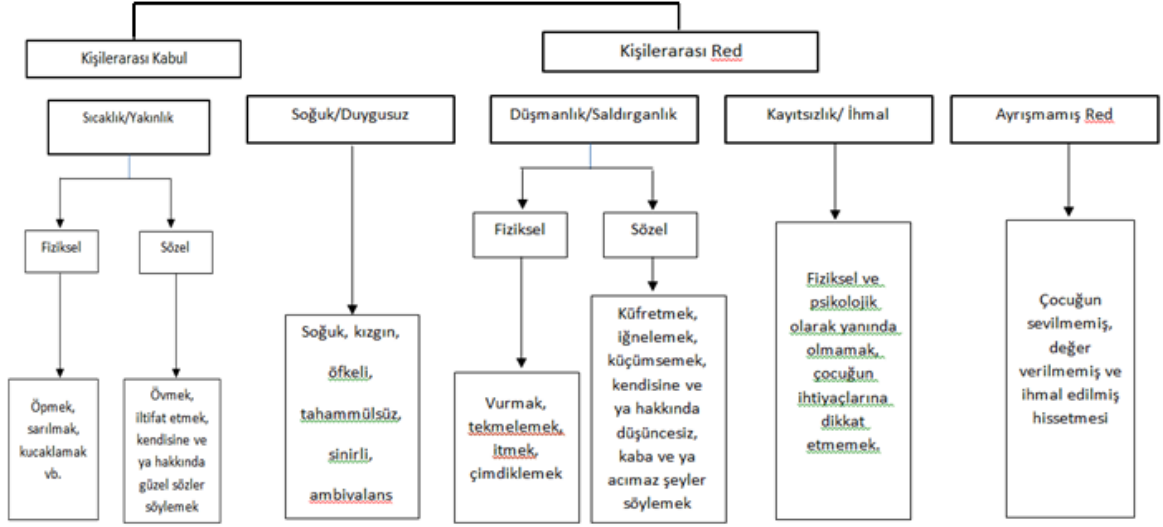
1.1.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu

Kuramda ebeveyn kabul-reddi sıcaklık boyutu üzerinden kavramsallaştırılmakta, kabul ve red skalanın iki ayrı ucunu oluşturmaktadır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Bu noktada ebeveynlerden algılanan sıcaklık, kategorik değil boyutsal olarak düşünölmelidir. Yani bireylerin çocukluklarında ebeveynlerinden algıladıkları şefkat derecesi bireyi iki uçtan birinde veya iki uç arasında bir yerde konumlandırır (Abacı, 2018).

Sıcaklık boyutunun pozitif ucunda ilgi, bakım, sıcaklık, sevgi ve destek davranışlarını kapsayan ebeveyn kabulü yer alır. Kabul edici ebeveynler sevgi ve ilgilerini fiziksel olarak çocuklarına sarılarak, okşayarak, öperek, gülümseyerek, ihtiyaç duyduklarında onları rahatlatarak; sözel olarak onları överek, destekleyerek, kendisine ya da başkalarına güzel şeyler söyleyerek, pozitif geri bildirim vererek, hikayeler anlatarak; davranışsal olarak ise çocuklarına bakım vererek, ihtiyaç duyduklarında yanlarında olarak gösterirler (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2012). Kabul edilmiş çocuklar ebeveynlerinin onları sevdiğini, onlarla ilgilendiklerini, takdir edildiklerini, kendilerine bakım sağlandığını hissedeler (Rohner, 2005).

Skalanın negatif ucunda ise tüm bu davranış ve duyguların olmaması, az olması, belirgin olarak esirgenmesi ya da çeşitli örseleyici duygu ve davranışların olmasını içeren ebeveyn reddi bulunur (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Kültürlerarası çalışmalar neticesinde ebeveynlerden algılanan reddin, düşmanca ve saldırgan, kayıtsız ve ihmal eden, soğuk ve duygusuz, ayrışmamış şekilde reddetme olmak üzere dört şekilde ya da bunların kombinasyonları şekilde algılanabileceği sonucuna varılmıştır

(Rohner, 2004). Genel olarak kuramın sıcaklık boyutundaki ebeveyn davranışları Şekil 1.'deki tablo üzerinden ifade edilmiştir.

Şekil 1. EKAR Kuramı Sıcaklık Boyutu Ebeveyn Davranışları

Soğuk ve duygusuz red şeklinde ebevenyler çocuklarına pek sevgi göstermezler; soğuk, kızgın, öfkeli, tahammülsüz, sinirli ya da ambivalans hissedebilirler. Bu hisler sonucunda sergilenen davranışlar saldırganlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da bizi ebeveyn reddinin bir diğer algılanış çeşidi olan düşmanca ve saldırgan türüne götürmektedir. Saldırganlık deyince akla ilk fiziksel davranışlar gelmektedir ancak bu konuda çocuğun red algısında bağırma, küfretme, küçük düşürme, dalga geçme gibi sözel saldırganlık da oldukça önemlidir. Bu noktada yapılabilecek kültürel, sembolik jest ve mimikler de unutulmamalıdır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Diğer bir red çeşidi olan çocuğa karşı kayıtsız olma ve ihmalde ise ebeveynler, ilgisiz-umursamaz davranarak çocuğu yok sayabilirler. İhmal çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanamaması olmakla birlikte davranışsal göstergesi de çocuğa karşı kayıtsız kalmaktır. İhmal eden ebeveynler genelde çocukları tarafından ulaşılamaz olarak algılanırlar. Kayıtsız ebeveyne sahip olan çocuklar ebeveynlerinin onlarla zaman geçirmek istemediklerini hissedebilir, onlara verilen sözlerin sürekli unutulmasıyla karşı karşıya kalabilirler. Burada çocuğun ihtiyaç duyduğu yardım ve ilginin görmezden gelinmesi söz konusudur (Rohner, 2005). Rohner bu boyutları birlikte ele alarak düşmanlık ve kayıtsızlığın davranışta saldırganlık ve ihmal olarak kendilerini gösterdiklerini vurgulamıştır. Düşmanlık duygusu saldırganlık doğururken, kayıtsızlık duygusu da ihmali beraberinde getirmektedir. Ancak Rohner (1986)'a göre kayıtsızlık

ve ihmal arasındaki ilişki, düşmanlık ve saldırganlık arasındaki direkt ilişki kadar güçlü değildir. Çünkü anne ve babalar evlilik sorunları, ruhsal sağlık, çocuğa hissedilen kızgınlığın ifadesinden kaçılması gibi başka nedenlerden dolayı da ihmalkâr davranabilmektedirler. Lesnik-Oberstein, Koers ve Cohen (1995)'in çocuklarını ihmal eden, düşmanca davranan annelerle yaptıkları bir çalışmada bu annelerin evlilik problemlerini çözme becerileri ve öz güvenlerinin düşük, depresyon ve kaygı düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer bir çeşit olan ayrışmamış şekilde reddetmede ise ebeveynlerin açık bir şekilde soğuk, saldırgan ya da ihmalkar davrandıklarına dair kanıt olmamasına rağmen çocukların sevilmediklerine, ilgilenilmediklerine, ebeveynlerinin onları ciddiye almadıklarına, önemsenmediklerine, ihmal edildiklerine ya da düşmanca davranıldıklarına dair inançlarının olması durumu söz konusudur (Rohner, Khaleque, ve Cournoyer, 2012).

Ebeveynlerin belirli bir derecede kabul ve red sergilemeleri evrensel bir gerçekliktir. Ancak kabul ve reddin, fiziksel, sözel, davranışsal ya da sembolik sergileniş biçimleri kültürden kültüre çok değişmektedir. Bireylerin algısı ve dışarıdan gözlemlenen davranışlar genellikle aynı sonucu vermekle birlikte ayrışmamış red meselesinde olduğu gibi uyuşmama olmaması da söz konusu olabilir. Ancak o noktada bizim için önemli olan kişinin algısı olacaktır. Kültürel ve sembolik pek çok değişkenin olduğu bilindiğinden dışarıdan gözleyen kişilerin bu ihtimalleri kaçırmaması ya da fark edememesi çok olasıdır. Gözlemci ebeveyn ihmali bildirirken çocuk kabul algılamış olabilir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Örneğin bizim kültürümüzde eskiden beri olduğu gibi elinde salçalı ekmekle bütün günü sokakta geçiren çocuğun durumu, gözlemciye göre ihmal iken aynı çocuk kendisini reddedilmiş hissetmeyebilir. Ya da ergenler üzerindeki ebeveyn kontrolünün Amerikan örneğinde olumsuz, Doğu Asya örneğinde ebeveyn tarafından önemsenme olarak algılanması bu konuda verilebilecek yerinde örneklerden biridir (Kyoung-Sook, 2008). Benzer şekilde ebeveynin ya da çocuğun cinsiyetleri davranışları etkileyebilir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Bizimki gibi toplumlarda ebeveynler kız çocuklarına daha sert, erkek çocuklarına daha izin verici davranabilmekte, bu da çocuklarda sıcaklığı farklı algılamalarına neden olabilmektedir. O yüzden algılanan ebeveyn kabul ve reddinde, süreci anlamak için kültürel kodlara hakim olmak gerekir. Çünkü evrensel olarak her

anne baba bunun işaretlerini verir ancak bu işaretler kültürle bağlantılı olarak biricik hale gelecektir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005).

1.1.2. Ebeveyn Kabul Red Kuramının Alt Alanları

Ebeveyn Kabul-Red Kuramı, kişilik, baş etme ve sosyokültürel sistemler olmak üzere üç alt alandan meydana gelmektedir (Khaleque ve Rohner, 2002).

1.1.2.1. Kişilik Alt Alanı

Ebeveyn Kabul-Red Kuramı'nın ilk alt alanı olarak ele alınan kişilik alt alanı çocuklukta ebeveynlerden algılanan kabul veya reddin bireylerin bilişsel, sosyal, duygusal ve davranışsal olarak tüm gelişim basamaklarını etkileyerek yetişkinlikteki temel kişilik ve psikolojik sağlıklarını nasıl ve ne şekilde etkilediğini açıklamaya çalışmaktadır (Rohner, 2004). Rohner (1975)'a göre ebeveyn kabulü sosyo-duygusal gelişim için temel oluşturmaktadır. Ancak psikolojik uyum açısından ebeveyn reddinin kabule göre kişilik üzerinde daha fazla, daha etkili ve daha direkt bir etkisi bulunmaktadır. Yani ebeveyn kabulü bireyde temeli oluşturmakla birlikte ebeveynlerden algılanan reddin varlığı kişilik üzerinde, kabulün yokluğundan daha çok hasara neden olmaktadır. Kişilik alt alanının bu amaç doğrultusunda yanıt vermeye çalıştığı iki temel bulunmaktadır (Rohner ve Britner, 2002):

- 1) Çocuklar, ebeveyn kabul ve ya reddi algıladıklarında, ırk, cinsiyet, dil gibi sosyokültürel ya da etnik farklılıklardan bağımsız olarak aynı tepkileri verirler mi?
- 2) Çocuklukta algılanan kabul ve ya red etkilerinin izleri yetişkinlikte sürülebilir mi?

Bu soruları temel alan kişilik alt alanı, bireylerin evrimsel olarak kendileri için önemli biri ya da birileri tarafından sevilme ihtiyacının olduğu varsayımı üzerine konumlanmaktadır. Bu kişiler kuramda “önemli diğerleri” olarak adlandırılırlar. Çocuklar için önemli, uzun süreli duygusal bağ kurulan, yerine başkasının geçemeyeceği kişiler olarak tarif edilebilirler (Rohner, 2005). Bebeklikte ve çocuklukta önemli diğerleri genellikle bakım veren iken, ergenlik ve yetişkinlikte dış çevreden de

olabilmektedir. Bu nedenle çocuklukta algılanan kabul ve ya reddin ergenlik, yetişkinlik ve ileri yaşta farkı etkileri olabileceği düşünülmektedir (Rohner,2004).

Kültür, dil, din, cinsiyet farkı gözetmeksizin evrensel olarak, çocukların ebeveyn ya da bakım verenlerinden sıcaklık almaya dair olan ihtiyaçları karşılanmadığında bireyler algıladıkları reddin frekansına ve yoğunluğuna göre yedi farklı olumsuz kişilik boyutu ve çeşitli kombinasyonlarından oluşan kişilik örüntüleri geliştirebilirler (Rohner, 1999). Rohner (2016)'a göre bu olumsuz kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasının nedeni ebeveyn reddinin yarattığı psikolojik acıdır. Kategorik olarak değil, boyutsal olarak düşünülmesi gereken kişilik özellikleri şu şekildedir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005; Salahur, 2010).

1.1.2.1.1. Bağımlılık ve Savunucu Bağımsızlık

Bağımlılık, bağlanma figüründen bakım, dikkat, fiziksel veya duygusal destek alabilmek için hissedilen psikolojik istek ve davranışsal çaba olarak tanımlanmaktadır (Rohner, 2004). Bu çaba çocuklarda daha çok fiziksel olarak kendini gösterirken yetişkinlikte bakım verenden ayrışma söz konusu olduğundan daha sembolik özelliklerle kendisini göstermektedir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Örneğin bebek ancak annesinin ona dokunmasıyla sakinleşirken, aynı bebek büyüyüp üniversiteye başladığında aynı rahatlamayı telefonda duyacağı bir destek cümlesi ile de yaşayabilir hale gelmektedir.

Kuramda bağımlılık ve bağımsızlık boyutsal olarak düşünülmemesi gereken kavramlar olmakla birlikte bir skalanın iki ucu olarak kavramsallaştırılmaktadır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Skalanın bağımlılık boyutunda yer alan kişiler ebeveynlerinden tepki alabilmek adına sık sık çaba göstermek zorunda kaldıklarından yetişkinliklerinde de karşılarındaki kişilerden olumlu bir tepki almakla ilgili ciddi motivasyona sahip olmaktadır. Aynı şekilde red algılayan bireyler de sürekli onay, güven ve destek istemektedirler (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Kurama göre reddedilme yaşantısı olan bireyler istedikleri desteği alamadıkları ya da rastgele alabildikleri için alana kadar aşırı bağımlı olma eğiliminde olabilmektedirler (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Bu durum bir süre sonra bu kişilerin bağımlılıkla birlikte yoğun öfke, saldırganlık ve düşmanlık göstermeye başlamalarına neden olmaktadır. Bir süre sonra

ise algıladıkları red ile birlikte daha az sevgi, ilgi, destek talep etmeye başlayarak aslında ihtiyaçları olmadığına kendilerini inandırmaktadırlar. Görünüşte bağımsızmış gibi görünen bireyler bu konudaki ihtiyaçlarını reddederek kendilerini kapattıkları için savunmacı bağımsızlar olarak adlandırılmaktadırlar (Rohner, 2004).

1.1.2.1.2. Duygusal Tutarsızlık

Duygusal tutarsızlık, bireylerin yaşadıkları olay ya da durumlarda, stresörlerle karşılaştıklarında duygusal durumlarının aniden yükselip düşmesiyle ilgilidir. Duygusal açıdan tutarsız olan kişilerin ruh hali tahmin edilemeyen dalgalanmalara açık olup, farklı duygular arası geçişler hızlı ve sık olabilir. Rohner, Khaleque ve Cournoyer (2012)'a göre ebeveyn reddi algılayan çocuklar, kabul gören çocuklara göre duygusal olarak daha tutarsız davranmakta, strese ve engellenmeye karşı daha tahammülsüz olmaktadır. Örneğin günlük hayatta en ufak bir stresle karşılaştıklarında keyifleri kaçar, öfkelenirler, kaygılanırlar; pasif agresif tepki veriyorlarsa moralleri bozulur, surat asabilirler. Hesaba katmadıkları bir şey olduğunda ise hızlıca öfkelenip kendilerini kötü hissederler ve stresle soğukkanlılıkla mücadele edemezler (Rohner, 1999).

1.1.2.1.3. Duygusal Tepkisizlik (Duyarsızlık)

Duygusal duyarlılık, bireylerin duygusal tepkilerini diğer insanlara güven sorunu yaşamadan, açıkça, rahat ve doğal olarak ifade edebilmesidir. Benzer şekilde diğer insanlarla olan ilişkilerinde duygusal tepkileri konusunda savunucu, katı olup olmamaları, sıcaklık ve yakınlık konuları da bu kavramla ilişkilidir (Rohner, 2004). Bu durumun tersi ise duygusal duyarsızlık olarak adlandırılmaktadır. Ebeveyninden algılanan red seviyesi arttıkça bireylerin duygusal duyarlılığı düşmektedir. Rohner (2016)'a göre bunun nedeni bireylerin küçüklükten itibaren kendilerini kapatarak reddin yarattığı acıdan kaçmaya çalışmalarıdır. Aynı nedenden dolayı kendilerine verilen sevgi ve sevgi ifadelerinin anlaşılmasında duyarsızlaşan bireyler, olumlu duygulara karşı da tepkisizleşirler.

1.1.2.1.4. Saldırganlık ve Düşmanlık

Düşmanlık, öfke ve kızgınlık duygusu olarak kavramsallaştırılırken; saldırganlık ise bu duygunun davranıştaki yansımasıdır. Kurama göre red algılayan kişiler aktif ya da pasif

saldırganlık gösterebilir, saldırganlığın yönetilmesinde sorun yaşayabilirler (Rohner, 2015). Pasif saldırganlıkta bireyler surat asabilir, karşısındakini engelleyici davranışlarda bulunabilir, inatçılık yapabilir ya da kasıtlı olarak bir şeyleri yavaşlatıp, erteleyebilirler. Aktif saldırganlık göstererek biri ya da birilerine, bir şeylere kasten fiziksel ya da zihinsel zarar verebilirler. Diğer bir ihtimal ise bireyler öfke, düşmanlık, saldırganlık, kızgınlık gibi duyguları tanımayıp, ifade edemeyebilir ve yönetemeyebilirler. Bu durumlarda genellikle öfkenin başka rollere bürünerek kendisini göstermesi beklenmektedir (Rohner, 1999).

1.1.2.1.5. Olumsuz Özsaygı

Özsaygı, bireylerin kendi değerleri hakkında genel olarak vardıkları sonuçlardır. Olumsuz özsaygı geliştiren kişiler genel olarak kendilerini değersiz, beğenilmeyen, suçlanmayı hak eden, onaylanmayan, diğer insanlardan daha aşağıda bir noktada konumlandırıran kişilerdir. Olumlu özsaygı geliştiren kişiler ise bunu tam tersi olarak kendilerinden memnun olan, saygıyı hak ettiklerini düşünen kişilerdir. Kurama göre red algılayan çocuklar, kendilerine dair ilk değerlendirmeleri ebeveynlerinden aldıkları için onlardan gördükleri sevgi derecesinde sevmeye layık olduklarını düşüneceklerdir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Ebeveynlerinin onları hiç sevmediğini düşünüyorlarsa ben sevmeye layık değilim düşüncesi ile düşük öz saygıya sahip olma eğilimde olacaklardır.

1.1.2.1.6. Olumsuz Öz-yeterlik

Öz-yeterlik kavramı ise bireyin kendi yeterliliğine dair olan genel yargısıdır. Bandura (1994)'ya göre ise bireyin bir işi yapabileceğine dair becerilerine olan inancıdır. Kurama göre ebeveyn reddi algılayan bireyler kendi yetilerini olumsuz değerlendirerek problemlerle başa çıkamayacaklarını, bu konuda yetersiz olduklarını düşünme eğilimde olmaktadır (Rohner, 2015). Ebeveynlerden kabul algılayanların ise geliştirdikleri olumlu öz-yeterlik ile kendilerini daha yeterli görerek kendi yetilerine daha çok güvendikleri belirtilmektedir. Bir başka açıdan bakılacak olursa öz-yeterlik ve özsaygı kavramları birbirleriyle iç içe olan, birbirlerini besleyen, birbirlerinden hızlı ve kolayca etkilenen kavramlardır. Rohner (2004)'e göre bir işi yapmada kendini yeterli görmeyen kişiler aynı zamanda kendilerini daha az olumlu değerlendirme eğiliminde olurlar.

Benzer şekilde bireyin öz saygısı düşük ise kendini bir işi yapmada yetersiz olarak değerlendirmesi de daha olası olacaktır. Bandura (1994)'ya göre öz yeterliği düşük olan kişiler zorluklarla karşı karşıya kaldıklarında nasıl çözeceklerini düşünmek yerine yetersizlikleri ve olası olumsuz sonuçlar üzerinde odaklanma eğiliminde olurlar. Aynı durumda mevcut becerilerini kullanma konusunda sorun yaşayarak, yetilerinin olmadığı inancını taşırlar (Yıldırım ve İlhan, 2010).

1.1.2.1.7. Olumsuz Dünya Görüşü

Dünya görüşü, bireyin hayata, evrene, var oluşun temeline genel olarak olumlu ya da olumsuz bir pencereden bakmasıyla ilgilidir. Dünyaya olumlu bir pencereden bakan kişi, hayatı güvenli, iyi gibi olumlu parametrelerle algıırken olumsuz pencereden bakan kişi kendini güvensiz, tehlikede, düşmanca ve belirsizlik içinde olarak algılayacaktır. Dünyaya ve bireylerin kendilerine dair algıları ise yaşamları için referans noktası görevi göreceklerdir. Çocukların dünya görüşleri aileleri ile şekilleneceğinden red algılayan çocukların dünyayı güvensiz, belirsiz ve düşmanca algılamaları kaçınılmaz olacaktır. Rohner (2005)'e göre bu çocuklar aileden kendilerine miras kalan bu olumsuz dünya görüşünü benimseyerek tüm hayatlarına yaymaktadırlar. Rohner (2016)'e göre ebeveynlerinden red algılamış kişiler, ortamda yeterli ipucu olmadığında dahi red algılama, tersine dair ipuçları olduğu halde kendi sezgi ve duygularını göz ardı etme, küçümseme eğiliminde olmaktadır.

1.1.2.2. Baş Etme Kuramı Alt Alanı

Ebeveyn Kabul-Red Kuramı'na göre bireylerin ebeveynlerinden algıladıkları red ve kabule, bunların frekans ve yoğunluklarına göre yetişkinlikteki kişilikleri ve psikolojik sağlıkları etkilenmektedir (Rohner, 2004). Ancak kuramda ebeveynlerinden kabul algıladıkları halde reddedilmiş gruptaki psikolojik problemleri gösteren ya da tam tersini deneyimlediği halde belirti göstermeyen; “sorunlu (troubled)” ve ‘baş edici (copers)’ olarak adlandırılan iki gruba da yer verilmektedir. Baş etme alt alanı tam da bu noktada devreye girerek “Reddedilme deneyimleri yaşadıkları halde neden bazı bireylerin duygusal ve ruhsal sağlıklarının iyi olduğu, bu durumla nasıl etkili bir şekilde baş ederek sağlam ve dayanıklı kalabildikleri?” sorusuna yanıt aramaktadır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2012).

Kuramın en zayıf noktası olan bu alt alandaki ilk hipotez çocuğun dışarıdan en az bir bağlanma figürü tarafından kabul algıladığı üzerinedir. Bu konudaki ikinci bir hipotez ise bazı çocukların özerklik ve kişisel olarak algılamama kapasitesi gibi önemli bazı bilişsel yeteneklere sahip oldukları üzerinedir. Kurama göre farklılaşmış benlik algısının bireylere kendilerinin yeteceği mesajını verdiğinden, içsel psikolojik kaynaklar sayesinde red ile başa çıkma mekanizmasının güçlendirdiği söylenmektedir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Kişileştirme yapmama yetisinin de reddin zarar verici etkisiyle baş ederek bireylerin zihinlerini reddin psikolojik zararlarından koruyabilmelerini sağlamaktadır (Rohner, 2016).

Eryavuz (2006)'a göre ise bireyler yetişkinliğe erişene kadar birçok aşamadan geçmekte ve bu süreçte çok sayıda olumlu yaşantı deneyimleyerek bir nevi algıladıkları reddi tölere edebilecek hale gelmektedirler. Örneğin mutlu bir romantik ilişki ya da her açıdan doyum veren bir iş, bireyin yaşadığı reddin yerini doldurabilmektedir. Çocuklukta reddedilme deneyimi yaşamamış bireylere göre daha geriden geleceklerdir ancak bu durum psikolojik uyumlarını etkileme noktasında koruyucu olabilmektedir.

1.1.2.3. Sosyokültürel Alt Alanı

Ebeveyn Kabul-Red kuramının sosyokültürel alt alanı konuya ebeveyn davranışları noktasından yaklaşarak neden bazılarının kabul edici, bazılarının red edici davrandıklarını araştırmaktadır (Rohner, 2004). Alt alanın temel iki sorusu şu şekildedir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer,2005):

- 1) Neden bazı anne ve babalar sıcak olup kabul edici davranırken; bazıları soğuk, kayıtsız, saldırgan ve reddedici davranmaktadırlar?
- 2) Toplumsal değişkenler olabilmekle birlikte neden aynı toplum içinde bazı ebeveynler kabul sergilerken bazıları red sergilemekte, bu konudaki bireysel farklılıklar nereden gelmektedir?

Sosyokültürel alt alana göre ebeveyn kabul-reddi, içinde yaşanılan toplumun ekonomik, sosyal, siyasi durumlarından etkilenmekte ve bu noktada toplumlararası ve toplum içi farklılıkların olduğu kabul edilmektedir (Rohner, 2016). Örneğin ekonomik durumun

kötü olmasının reddedilmede etkili olduğu toplumlararası değişmeyen bir bilgi iken ailenin sosyal desteğinin olması toplum içi bir neden olarak görülebilmektedir (Dwairy, 2010). Ayrıca ebeveynlerin ve çocuğun mevcut kişiliklerinin, mizaçlarının da bu konuda etkili olduğu söylenmektedir (Rohner, 2016).

1.1.3. Ebeveyn Kabul Reddi ile Psikolojik Belirtiler

Psikolojik belirtiler, bireylerin hayatlarında bilişsel, duygusal, fizyolojik ve davranışsal alanlarda ortaya çıkarak psikolojik iyi oluş hallerini etkileyebilen aynı zamanda bazı psikolojik problemlere işaret edebileceği düşünülen semptomlar olarak tanımlanmaktadır (DSM-V, 2013). Her psikolojik belirtinin tek başına bir psikolojik bozukluğa neden olacağı yanılgısı bir yana bırakılarak bu belirtilerin bireylerin hayatlarını nasıl etkilediği, işlevsellikleri üzerindeki etkileri dikkate alınmalıdır. Yani bireyin yaşadığı semptomun psikolojik belirti olarak adlandırılabilmesi için işlevselliğini bozması gerekirken bu yaşadığı problemin bir psikolojik bozukluk olması için ise buna benzer belirtilerin bir çoğunun hayatına yayılmış olması ve frekansının yüksek olması gerekmektedir (DSM-V, 2013). Bu çalışma kapsamında Kısa Semptom Envanteri'nin alt boyutları olan hostalite (düşmanlık), olumsuz benlik, kaygı (anksiyete), somatizasyon ve depresyon, ilgili değişkenler ile birlikte ele alınacaktır.

İlk olarak ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki ele alındığında, Rohner ve Britner (2002)'a göre çocukluk dönemi yaşantılarından olan ebeveyn kabul-reddi bireyin tüm gelişimini etkileyerek psikopatolojilere davetiye çıkarmaktadır. Genel ruh sağlığı ile ebeveyn kabul-reddi arasındaki ilişkiye odaklanan başka bir çalışmada, benzer şekilde ebeveynden algılanan reddin bireyin psikolojik uyumunu etkilediği tespit edilmiştir (Bouma, Ormel, Verhulst ve Oldehinkel, 2008).olursa, Bu konudaki diğer araştırmalar şu şekildedir: Ge, Best, Conger, ve Simons (1996)'ın 388 ergeni 3 yıl boyunca izledikleri (7. ve 10. sınıf arasında) çalışmalarında, davranım problemleri ile depresif belirtilerin yüksek olduğu grupta ebeveynden algılanan sıcaklığın düşük, düşmanlığın yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Repetti, Taylor ve Seeman (2002)'de destekleyici olmayan, çatışma ve öfke içeren, ihmalkar aile özelliklerinin çocuklukta tüm gelişimi etkileyerek bireyi psikolojik bozukluklara açık hale getirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Putnick ve arkadaşlarının 2015 yılında dokuz

farklı ülkede boylamsal olarak yürüttükleri araştırmaya göre ise, algılanan ebeveyn reddinin yüksekliği, çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerinde artışı; prososyal davranış ve okul performansının düşüşünü yordamaktadır. Benzer şekilde 2009 yılında 225 çocuk ve anne ile boylamsal olarak yürütülen çalışmaya göre de ebeveyn kabul-reddinin yetişkinlik dönemindeki depresyonla ilişkili olduğu görülmüştür (Feng ve ark., 2009). Khaleque ve Rohner (2002)'in çalışmalarına göre ise ebeveyn reddi ile psikolojik uyum arasında negatif bir ilişki olduğu ve her iki ebeveyn den algılanan reddin çocuklarda davranım bozuklukları, madde bağımlılığı ve depresyon gibi bozukluklara eğilim olduğu görülmüştür. Hale, Akse, Engels, Raaijmakers ve Meeus (2004)'e göre ise ebeveyn reddi ergenlerde saldırganlık davranışına sebep olarak depresyonu yordamaktadır.

Yetişkinlik dönemi araştırmalarına bakılacak olursa Rohner ve Britner (2002)'e göre depresyon, davranım problemleri ve madde bağımlılığı kültürden bağımsız olarak ebeveyn kabul-reddiyle ilişkili olan sorunlardır. Benzer şekilde Kessler ve arkadaşları (2010)'nın 21 ülkede, farklı sosyoekonomik durumlardaki 51,945 yetişkin ile yürüttükleri çalışmalarına göre aile işleyişiyle ilişkili olarak çocuklukta olumsuz yaşam olaylarının psikopatolojinin en güçlü yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Quirk, Wier, Martin ve Christian (2015)'a göre ise çocuklukta ebeveyn reddi algılayan üniversite öğrencileri, kontrol grubuna göre depresif belirtilerden kaynaklı olarak kendilerini baltalayıcı daha fazla sergilemektedirler.

Ülkemizde bu konuda yürütülen araştırmalara bakıldığında algılanan ebeveyn reddi ile psikolojik belirtiler arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu gösterilmiştir (Bayat, 2015; Abacı, 2018). Anlı ve Karanlı (2010) tarafından yürütülen bir başka çalışmada algılanan ebeveyn reddi ile kaygı ve depresyon arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrenciyle yürütülen bir çalışmada ise algılanan ebeveyn reddinin bireylerde depresyonu yordadığı bulunmuştur (Kılıç, 2012). Benzer şekilde Pektaş (2015)'in yürüttüğü bir araştırmada her iki cinsiyette algılanan ebeveyn reddi ile kaygı ve depresif belirtiler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda yetişkinlerle yürütülen çalışmaların görece ergenlerle yürütülere göre daha az olduğu

düşünülürse bu tez çalışmasının üniversite öğrencileriyle yürütülmüş olması alanyazın açısından önemli olacaktır.

Fizyolojik açıdan yürütülen bir başka çalışmada ebeveyn reddi algılayan bireylerin, beyinin olumsuz duygu, duygulanım ve öz değerlendirmeler ile aktif hale gelen bölgeleri olan ön, arka ve singulat kortekslerinde değişiklik olduğu gözlemlenmiştir (Slavich, O'Donovan, Epel ve Kemeny, 2010). Yani çocuklukta algılanan ebeveyn reddinin, bireylerin beyin yapılarını etkileyerek duygu, duygulanım ve öz değerlendirmeler üzerinden depresyona neden olduğu düşünülmektedir.

Psikopatolojilerin geneline bakıldığında ebeveyn reddi, OKB (Alonso ve ark. 2004), kaygı (Cunha ve Santo, 2013; Giaouzi ve Giovazolias, 2015), yeme bozuklukları (Herraiz-Serran ve ark. , 2015), depresyon ve intihar (Robertson ve Simons, 1989; Campos, Besser, ve Blatt, 2013), suç işleme ve davranım problemleri (Simons, Robertson ve Downs, 1988; Kim ve ark., 2003) ve madde kullanımıyla (Azevedo, Simões, Marques, Cunha ve Santo, 2013) ilişkili görülmektedir.

Sonuç olarak bir çok çalışmada gösterildiği üzere, ebeveyn tutumları psikopatolojilerle ilişkilidir. Kötü ya da ilgisiz ailelerde yetişmiş olmak bireyi psikopatoloji açısından riskli konuma sokar. Ancak bu konuda ebeveynlerden hangisinin reddinin daha büyük bir problem olduğu sorusu hala üzerinde çalışılan, henüz netliğe kavuşmamış bir konudur. Vulic -Prtoric ve Macuka (2006)'nın çalışmalarına göre algılanan baba reddi, kaygı ile ilişkili bulunurken iki ebeveyn den algılanan reddin depresyonun en iyi yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ülkemizde 2011 yılında Denizli'de yaşayan 5-6 yaş arası çocuklar ile yapılan araştırmaya göre ise çocukta psikolojik uyumsuzluklarının belirleyicisi anne reddi iken baba reddinin tek başına psikolojik uyumsuzluğun yordayıcısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Gülay ve Önder, 2011). Kılıç (2012)'ın yürüttüğü bir başka çalışmada ise ebeveyn red düzeyi çocukların depresiflik düzeyini pozitif yönde yordadığı ancak babadan algılanan red düzeyinin bu konuda belirleyici olduğu bulunmuştur. Yakın ve Gençöz (2011)'ün çalışmasında ise her iki ebeveyn de algılanan red sürekli kaygı belirtileri ile ilişkili bulunmuştur. Azevedo ve ark. (2013)'na göre ise baba reddi arttıkça ergenlerin sürekli kaygı düzeyleri artmaktadır. Aynı çalışmada kaygıyı artıran bir başka etkenin anne reddinden çok koruyuculuğu olduğu

da bulunmuştur. Bu konuda ülkemizde yürütülen bir başka araştırmada ise algılanan anne reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin, algılanan baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiden daha düşük olduğu gözlemlenmiştir (Bayat, 2015). Yani psikolojik belirtiler söz konusu olduğunda baba reddinin anne reddine göre daha kritik olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda çelişkili sonuçların olduğu göz önüne alındığında, bu tez çalışmasında anne ve baba reddinin ayrı ayrı ele alınmış olmasının alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

Boyuttaki diğer uç olan ebeveyn kabulü ise empati, yardımseverlik gibi olumlu davranışlar, ergenlikte olumlu akran ilişkileri ve yetişkinlik dönemindeki genel psikolojik iyilikle ilişkili bulunmuştur (Rohner ve Britner, 2002). Dwairy (2010)'nin Fransız, Arap, Polonyalı, Arjantinli ve Hintli ergenlerle yürüttüğü çalışmasında ise, ebeveyn kabulü psikolojik uyumla ilişkili bulunmuştur. Kuramın bu kısmının da psikopatoloji önleme çalışmaları açısından önemli bir bilgi sunacağı düşünülmektedir.

1.2. REDDEDİLME DUYARLILIĞI

Psikolojide Maslow (1954)'dan beri bilinen bir diğer konu ise insanın en temel ihtiyaçlarından birinin diğerleri tarafından kabul görme ve benimsenme ihtiyacının olmasıdır. Bowlby (1969)'nin bağlanma kuramına göre bireyler çocukluklarında reddedilme yaşantısıyla karşı karşıya kaldıklarında bu konuda duyarlı hale gelmeye başlarlar. Bu dönemde destek arayıp bulamadıklarında zamanla reddedilecekleri beklentisi geliştirerek, reddedilmemek için çaba göstermeye başlarlar. Reddedilmenin psikolojik açısından kaçmak için gösterilen bu yoğun çaba bireyleri reddedilme ipuçlarını tanımaya çalışmaya yönlendirir. Kişi bilişsizce, eğer ipuçlarını yakalayabilirse kendini bundan koruyabileceğini düşünmeye başlar. Bu konudaki ipuçlarının peşine düşmek bir süre sonra bireyleri birçok kişi için önemsiz olacak ayrıntıları kişisel algılayarak, hep olumsuz okumaya götürebilmektedir (Bozkuş ve Araz, 2015).

Doğan (2009) insanın biyopsikososyal ve kültürel bir varlık olduğunu söyleyerek, insanoğlunun önemli diğerleri ile var olduğu gerçeğini vurgulamıştır. Erözkan (2007)'a göre ise bu sözü edilen diğerleri ile ilişkilerdeki pürüzler bireylerin psikolojik

sağlıklarını etkilemektedir. Yani aslında önemli diğerleri olarak adlandırılan ebeveynler, yakın dostlar, romantik partnerler tarafından kabul görmeme bireyin psikolojik sağlığını kötü etkilemektedir. Bu noktadaki red zamanla bazı psikolojik belirtilere neden olacağından bireyin daha sonraki kişisel ilişkilerini de etkileyerek bireyi tam bir kısır döngünün içine sokacaktır. Yani birey kabul görmedikçe sorun yaşayacak, sorun yaşadıkça da kabul görmeme ihtimalini artıracaktır.

Reddedilme duyarlılığı ise bireyin çocukluk dönemi yaşantılarından gelen nedenlerden dolayı reddedileceğine dair beklentinin yarattığı kaygıyla birlikte bu durumu kolayca kabullenerek, aşırı tepki verme eğilimidir (Sordia, 2019). Creasey ve McInnis (2001)'e göre ise reddedilme duyarlılığı, bireyin kendisi için önemli olan diğerleri ile ilişkilerinde kabul edilmeyerek değersizlik hissi deneyimlemesine neden olan durumdur. Downey, Lebolt ve Rincon (1998)'a göre reddedilme duyarlılığı modeli özünde bağlanma ve sosyal öğrenme bakış açılarını birlikte ele alan bir modeldir. Bu açıdan bakıldığında reddedilme duyarlılığı, ebeveyn çocuk etkileşimiyle de ilişkili olacaktır. Üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığı ile yalnızlık ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada demokratik anne-baba tutumlarına maruz kaldıklarını bildiren öğrencilerin reddedilme duyarlılığı düzeylerinin diğer öğrencilerden daha düşük olduğu bulunmuştur (Sarıçam, 2011).

Downey ve Feldman (1996)'a göre reddedilme hassasiyeti fazla olan bireyler, günlük hayatlarında diğerleri ile olan ilişkilerinde reddedilecekleri beklentisi ile belirsiz sayılabilecek ipuçlarını dahi reddedilme olarak algırlar. Aslında olan, bireylerin reddedilme beklentilerinin, reddedilmeye dair algılarını kolaylaştırması ve bu algıların da reddedilme beklentilerini pekiştirmesidir (Downey, Feldman ve Ayduk, 2000). Bu da bireylerin doyurucu ilişki kurmalarını engellemektedir. Çünkü bu kişiler olası reddedilme durumlarıyla karşılaşmamak için her türlü ilişkiden kaçınılmaktadırlar. Reddedilme duyarlılığı, sonucunda verilen duygusal tepkiye göre 'kaygılı beklenti içinde reddedilme duyarlılığı' ve 'öfkeli reddedilme duyarlılığı' olarak ikiye ayrılabilir (Downey ve Feldman, 1996). Önemli diğerlerine karşı sürekli kaygı içinde bekleyen ilk grupta bu durum bireylerin kişiliğine yerleşerek sürekli kendisini doğrulamaktadır. Öfkeli reddedilme duyarlılığında ise bireyler kendilerince bir ipucu ile karşılaştıklarında

aşırı tepki vererek sinirlenebilir, düşmanlık hissedebilir, saldırganlık davranışı sergileyebilirler. Downey ve Feldman (1996)'a göre bu ikisinin birden gerçekleşmesi de mümkündür. Bu durumda birey önce kendisi için önemli olan kişinin belirsiz davranışlarını kasıtlı red olarak algılayarak umutsuz ve yalnız hisseder ve bu duruma aşırı tepki vererek kabul aramaya başlar.

Horney (2007)'ye göre ise reddedilme duyarlılığı bireyin kaygıdan kurtulmak için bilinçsizce geliştirdiği nevrotik kişilik eğilimidir. Bu duyarlılık kişinin kendisini güvenceye alması gibi görünse de aslında gerçek tam tersidir. Kişi giderek kendini sosyal ilişkilerde uyumsuz hale getirir. Horney (1991)'e göre bu duyarlılığın sonucunda öfkenin çıkmasının nedeni, reddin içinde aşağılanmanın bulunmasıdır. Bu öfke bazen kendisini pasif agresif olarak gösterebilmekte ve bu durum kaçınmayı da beraberinde getirmektedir (Horney, 2007).

Ayduk (1999)'a göre bu kavramdaki tek sorun kişinin beklentisi değildir. Reddedilme duyarlılığı yüksek olan kişiler, düşük olan kişilere göre kabul ve reddedilme nedenlerini de farklı yorumlamaktadırlar. Yani aslında kritik olan reddedilmiş ya da kabul edilmiş olmak değil, birey hangisini yaşarsa yaşasın bunun nedenini yorumlama biçimidir. Bu yorumlama biçiminin bireyde hangi noktada şekillendiği bilgisinin de ebeveyn kabul red kuramından gelebileceği düşünülmektedir. Feldman and Downey (1994)'e göre çocuklukta algılanan açık ya da örtük red reddedilme duyarlılığı olarak içselleştirilmektedir. Bu yüzden reddedilme duyarlılığı, ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide önemli bir değişken olarak görülmektedir.

1.2.1. Reddedilme Duyarlılığı ile Psikolojik Belirtiler

Reddedilme duyarlılığı kavramı çocuklukta reddedilmeden etkilenecek ergenlik ve yetişkinlik dönemlerindeki ilişkilerinde örüntü olarak kendini göstermektedir (Erözkan, 2007). Bireyin bu konudaki duyarlılığının psikolojik belirtilere de zemin hazırladığı düşünüldüğünden reddedilme duyarlılığı ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki alanyazında sıkça kendisine yer bulmuştur.

Ayduk, Downey ve Feldman (2000)'a göre sosyal ilişkilerinde reddedilme beklentisi içinde olan kişilerin diğerlerine oranla daha saldırgan ve düşmanca davranışlar içinde oldukları söylenebilir. Bu da bireyi anksiyeteye ve depresyona daha meyilli hale getirmektedir. Benzer şekilde Magios, Downey ve Shoda (2000)'a göre reddedilme hassasiyeti fazla olan bireyler red algıladıklarında yoğun stres, tehdit ve olumsuz uyarılma yaşayarak bireysel yeterlilik ve öz-değerlerindeki düşüş ile depresyona yatkın hale gelmektedirler. Ayrıca öz saygının düşmesi bireyi diğer psikopatolojilere de açık hale getirecektir. Ergenlik dönemindeki bireylerle yapılan bir başka araştırmada ise yine benzer şekilde reddedilme duyarlılığı arttıkça bireylerin depresif belirtilerinin kaygıyla birlikte arttığı gözlemlenmiştir (Marston, Hare ve Allen, 2010). Erözkan (2004)'a göre depresyona yakın duran bir diğer psikopatoloji olan sosyal kaygı ile reddedilme duyarlılığı arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada reddedilme duyarlılığı düzeyinin yalnızlık düzeyi ile pozitif, benlik saygısı ile negatif ilişkili olduğu bulunmuştur (Sarıçam, 2011). Yalnızlık ve benlik saygısı kavramlarının psikolojik belirtilerle ilişkisi düşünüldüğünde reddedilme duyarlılığı yüksek olan kişinin bu konuda risk grubuna girdiği söylenebilir. Cinsel istismar bilidiren üniversite öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada ise reddedilme duyarlılığının cinsel istismar ve depreyon arasındaki ilişkide tam aracı; öfke ile ilişkisinde ise kısmi aracılık rolü üstlendiği bulunmuştur (Luterek, Harb, Heimberg ve Marx, 2004). Erözkan (2009)'ın üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği bir çalışmada ise kadın öğrencilerin reddedilme duyarlılık puanları erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Aynı araştırmada ebeveyn stilleri de değerlendirilmiş, korkulu bağlanma stiline sahip olanların reddedilme duyarlılık skorları daha yüksek bulunmuştur. Bu konudaki bir başka araştırmada ise reddedilme duyarlılığının depresyon ile pozitif ilişkili olduğu ancak bu denklemde cinsiyetler arasında bir fark olmadığı gözlemlenmiştir (Mellin, 2008).

Reddedilme duyarlılığına bir başka psikopatoloji açısından bakacak olursak, Özdemir (2017)'e göre reddedilme duyarlılığı ile kırılmalı narsisizm arasında pozitif ilişkili bulunurken; Elibol (2018)'a göre ise reddedilme duyarlılığı ile büyülenmeci narsisizm arasında negatif ilişki bulunmaktadır.

Borderline Kişilik bozukluğu tanı grubuyla yapılan bir araştırmaya göre ise bu grubun kontrol grubuna göre daha yüksek reddedilme duyarlılığı skoru aldığı gözlemlenmiştir. Aynı araştırmada ilişkiye düşük benlik saygısının aracılık etmesi ise yine bu tanı grubu ve diğer psikopatolojiler açısından kıymetli bir bilgidir (Bungert ve ark., 2015).

1.3. DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜ

Duygu, canlıların doğaları gereği sahip oldukları bir öge olarak nitelendirilmekle birlikte Schacter ve Singer (1962) tarafından, fizyolojik olarak uyarılma ve organizmanın bu uyarılmayı kendisinden bilmesi olarak tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu (2020)'na göre duygu “Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr, 2020). Matsudo ve Hwang (2013) ise duyguları, olay ya da nesnelere verilmiş biyopsikososyal tepkiler olarak nitelendirmekte ve yine düşünce, davranış ve fizyolojik tepkilerle ilişkilendirmektedirler. Saneai (2013)'a göre ise duygular bireyin kişilik, eğilim, ruh hali ve sağlığı gibi öznel deneyim ve özellikleriyle ilgilidir. Vatan (2014)'a göre duygu, bir tetikleyici ile başlatılarak tepkinin ayarlanması ve eyleme dökülmesi ile gerçekleşen bir süreçtir. Bu süreçteki tüm fiziksel ve zihinsel ögeler duygunun bileşenlerini oluşturmaktadırlar.

Duygu ile ilgili kuramlar Platon ve Aristoteles'e kadar dayanmakta iken modern duygu kuramları, duyguların işlevlerine odaklanarak tepki okuma, karar verme ve kişilerarası iletişimdeki önemleri üzerinde durmaktadırlar (Gross ve Thompson, 2007). Duyguların evrimsel açıdan değer ve işlevleri de yine bu kuramların önemsedığı noktalardandır. Charles Darwin (1872)'in evrim teorisi ile ortaya attığı, canlıların temelde aynı duygulara sahip oldukları düşüncesi daha sonra pek çok araştırmacı tarafından ele alınmıştır (akt; Yumuşak, 2019). Bu araştırmalardan biri olan Ekman, Frisen ve Ellswort (1972)'un yürüttükleri çalışma neticesinde ise insanoğlunun kızgınlık, mutluluk, korku, üzüntü, şaşkınlık ve tikslenme olmak üzere altı evrensel duyguya sahip olduğu öne sürülmüştür.

Duygular insanların dikkatlerini etrafa yönlendirdikleri için evrimsel açıdan hayatta kalmalarına hizmet ederken, kararlarını şekillendirme, tepkilerini şartlara uygun hale

getirme, diğerleriyle sosyal ilişkileri düzenleme gibi işlevleri de bulunmaktadır (Yumuşak, 2019). Bu noktadaki tehlike duyguların yanlış yer, zaman, tür ve yoğunlukta ortaya çıkması olacaktır (Gross, 2013). Bu durumda duygu işlevselliğinden sıyrılarak kişiye zarar verme noktasına gidebileceğinden, duygu düzenleme kavramı kritik hale gelmektedir.

Duygu düzenleme, bireylerin duygularını izleme, farkında olma, oryante edebilme, değerlendirme ve değiştirilmesinden sorumlu, hedefe yönelik olan içsel ve dışsal işlemlerdir (Thompson, 1994). Duyguların yoğunluğu, sürekliliği artırılıp azaltılabilir, niteliksel özellikleri güncellenebilir. Gross (1999)'a göre hissedilen duygunun türü, nasıl hissedileceği ve ifade şekli değiştirilebilir, hissedileceği zaman ötelenebilir. Kimi zaman duygusal bilginin alımı bilinçdışı engellenirken, kimi zaman da bilginin yorumlanma şekli değiştirilerek duygu düzenlenebilir. Duygu düzenlemedeki bir başka yol ise maddi, manevi kaynak erişimini artırarak dışsal olan desteği yöneterek düzenlemedir. Ancak duygu düzenleme sadece olumsuz duyguları azaltmak olarak düşünülmemelidir. Kastedilen olumlu ya da olumsuz ayırmadan tüm duyguların işlevsel şekilde düzenlenmesidir (Masters, 1991). Tüm bu tanımlamaların en kapsamlı ve kabul göreni ise Gross (1998) tarafından şu şekilde yapılmıştır: “Duygu düzenleme bireyin duygularını fark edebilmesi, kabul edebilmesi, olumsuz duygu yaşadığında kontrol edebilmesi, hedefe yönelik davranış sergileyebilmesi ve durumla uygun strateji kullanarak hedefine ulaşabileceği şekilde süreci yönetebilmesidir”.

Duygu düzenleme konusunda Gross ve Thompson (2007)'nin hangi duyguları, ne zaman ve nasıl yaşadığımız noktasında önerdikleri bir açıklama bulunmaktadır. Süreç Modeli olarak adlandırılan bu kavramsallaştırmaya göre duygu oluşumundan önce ve sonra olmak üzere iki ayrı zamanda kullanılan beş stratejilerden söz etmektedirler. Durumun seçimi, düzenlenmesi veya değişimlenmesi, dikkatin yoğunlaştırılması, bilişsel yeniden yapılandırma ile duygunun oluşması, duygu oluşumundan önce kullanılan stratejiler iken; bastırma duygu oluşumundan sonra kullanılan strateji olarak adlandırılmaktadır (Gross,2001). Garnefski, Kraaij ve Spinhoven (2001) ise bir başka sınıflama önererek stratejileri uyumlu ve uyumsuz olarak ikiye ayırmışlardır. Uyumlu (adaptif) duygu düzenleme stratejileri planlama, önlem alma, yaşanan olayı kabul

etme, olayları yeniden gözden geçirerek olumlu değerlendirme, olumlu olarak yeniden odaklanma ve kendi durumunu daha alt durumda olan biriyle sosyal olarak karşılaştırma olarak sayılmaktadır. Uyumsuz (maladaptif) olanlar ise bilişsel çarpıtma örnekleri olarak da karşımıza çıkabilen felaketleştirme, ruminasyon, kendini ve başkalarını suçlama stratejileridir.

Aldao (2013) uyumlu ve uyumsuz stratejilerin psikolojik rahatsızlıklarla arasında ilişki olabileceği noktasını vurgulamıştır. Duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik belirtiler ile ilişkisine bakılan bir başka araştırmada, psikolojik problemlerle uyumlu stratejiler arasındaki ilişkinin, uyumsuz stratejilerle arasında olan ilişkiye göre daha zayıf olduğu tespit edilmiştir (Aldao, Nolen-Hoeksema ve Schweizer, 2010). Yani uyumsuz stratejiler psikolojik belirtileri daha fazla yordamaktadır. Bir başka açıdan bakılacak olursa örüntüde kullanılan stratejinin niteliği, psikopatolojinin doğası ve bireyin ruhsallığının mevcut durumu da bu denklemde önemli değişkenler gibi görünmektedir. Uyumlu stratejilerin psikolojik belirtilerle negatif ilişki içinde olması sayesinde bu stratejiler bilişsel davranışçı tedavilerde kullanılabilir (Segal, Williams ve Teasdale, 2002; Roemer ve ark., 2009; Hofmann ve Asmundson, 2008; Hayes, 2013).

1990'lı yıllardan sonra yapılan araştırmaların artmasıyla birlikte duygu düzenleme kavramının bireyin yaşamında ve ruhsallığında ne kadar önemli olduğu anlaşılmaya başlanmıştır. Diğer araştırmacılardan farklı olarak Gratz ve Roemer (2004), duygu düzenleme güçlüğü kavramına dikkat çekmişlerdir. Onlara göre duygu düzenleme bireyin kendi duygularını anlayıp anlamlandırabilmesi, kabul edebilmesi, dürtüsel davranmaktan kaçınarak duyguya uygun ve amaca yönelik davranabilmesi, uygun duygu düzenleme stratejisini kullanabilmesini içermektedir. Bunlardan bazıları ya da tamamının yetersiz kalması ise duygu düzenleme güçlüğü anlamına gelmektedir (Gratz ve Roemer, 2004). Burada kavram ile kastedilen duygu düzenlemenin yokluğu değil, uygun düzenlenmesinde bozukluğun olmasıdır (Cole, Michel ve Teti, 1994). Benzer şekilde Cole ve Hall (2008)'da duygu düzenleme güçlüğü, duyguların bağlamla uyumsuzluğu, duyguların çeşitlerinin azalması, yoğunluklarının artması ve azalması, duyguyla uyumsuz tepkilerin verilmesi olarak tanımlamaktadırlar. İlgili literatüre

bakıldığında duygu düzenleme güçlüğü'nün klinik alanda sık sık psikolojik belirtilerle birlikte anıldığı görülmektedir (D'agostino, Covanti, Monti ve Starcevic, 2017).

1.3.1. Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Psikolojik Belirtiler

Duygu düzenleme güçlüklerinin yetişkinlik yaşamında çeşitli zorluklara neden olacağı düşünülmektedir. Örneğin Gross ve Munoz (1995)'a göre duygu düzenleme güçlükleri bireylerin yaşam kalitelerini düşürebilmektedir. Koole (2009)'a göre duygu düzenlemedeki sorun, işlevsellikte bozulmalara sebep olmakta ve duygu düzenlemenin etkileri kişinin davranışları, fizyolojisi, düşünceleri ve hisleri üzerinde görülebilmektedir. Sünbül (2016)'ün yürüttüğü araştırmada bireylerin öz-şefkat düzeyleri arttıkça duygu düzenleme güçlüklerinin azaldığı, psikolojik dayanıklılıklarının arttığı bulunmuştur. Benzer şekilde duygu düzenleme becerileri düşük olan bireyler, kişilerarası ilişkilerinde yaşadıkları olaylarda uygun tepkiler veremediklerinden, sosyal ilişkilerinde de zorluk yaşamaktadırlar (Akdur ve Aslan, 2017). Tüm bu günlük yaşam zorlanmaları psikopatlojilere kapı aralamaktadır.

Contardi, Imperatori, Penza, Gatto ve Farina (2016) tarafından yürütülen bir başka çalışmada duygu düzenleme güçlüğü ile düşmanlık, memnun olmama durumu, fiziksel veya saldırganlık arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Benzer şekilde Roll, Koglin ve Peterman (2012) araştırmalarında da saldırganlık davranışları ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Cole, Michel ve Teti (1994)'e göre duygu düzenleme güçlükleri DSM'deki birçok psikopatoloji ile de ilişkili görülmektedir. Garnefski, Teerds, Kraaij, Legerstee ve Van den Kommer (2004) ile Soenke, Hahn, Tull ve Gratz, (2010)'un yürüttükleri farklı iki araştırmada ise duygu düzenleme güçlüğü, genel kaygı bozukluğu ve depresyonla ilişkili bulunmuştur. Bir başka çalışmada ise majör depresyon, panik atak ve yaygın anksiyete bozukluğu olan hasta gruplarının duygu düzenleme güçlüğü açısından kontrol grubuna göre daha belirgin sorunlar yaşadıkları saptanmıştır (Kavurma, 2014). Benzer şekilde Başçivi (2017)'ye göre duygu düzenleme güçlüğü, anksiyete ve depresif belirtiler, problemlili yeme davranışları ve yeme bağımlılığı ile ilişkilidir.

Üniversite öğrencileriyle yürütülen bir başka araştırmada duygu düzenleme güçlüğü arttıkça tıknırcasına yeme sıklığının arttığı gözlenmiştir (Whiteside ve ark., 2007). Obez olarak nitelendirilen yetişkinlerle yürütülen bir başka çalışmada ise duygu düzenleme güçlüğü skoru arttıkça yeme bozukluğu semptomlarının arttığı, psikolojik iyilik halinin ise düştüğü gözlemlenmiştir. Bu bireylerin depresif belirtilerle, kaygı ve öfkeyle baş edemediklerinde, yani duygularını düzenlemede güçlük yaşadıklarında yeme davranışlarının artmakta olduğu gözlemlenmiştir (Braden, Musher-Eizenman, Watford ve Emley, 2018). Gupta, Rosenthal, Mancini, Cheavens ve Lynch (2008) yürüttükleri çalışmada ise yeme bozukluğu ve utanç duygusu arasındaki ilişkide bu duygunun düzenlenmesindeki güçlüğü aracılı rol oynamakta olduğu bulunmuştur.

Bir başka psikopatoloji açısından bakacak olursak, kırılabilir ve büyülenmeci narsisizm ile duygu düzenleme güçlükleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Akıncı, 2015). Eldoğan ve Barışkın (2014)'a göre duygu düzenleme güçlüğü sosyal kaygı bozukluğu belirtileri ile erken dönem uyumsuz şemaları ile arasındaki ilişkide aracılı rol oynamaktadır. Karagöz (2010)'ün madde bağımlılığında kendini yaralama davranışı ile ilgili yürüttüğü çalışmasında ise bu örnekte kendini yaralama davranışının duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkili olduğu, hatta bir duygu düzenleme stratejisi olarak kullanıldığı görülmüştür.

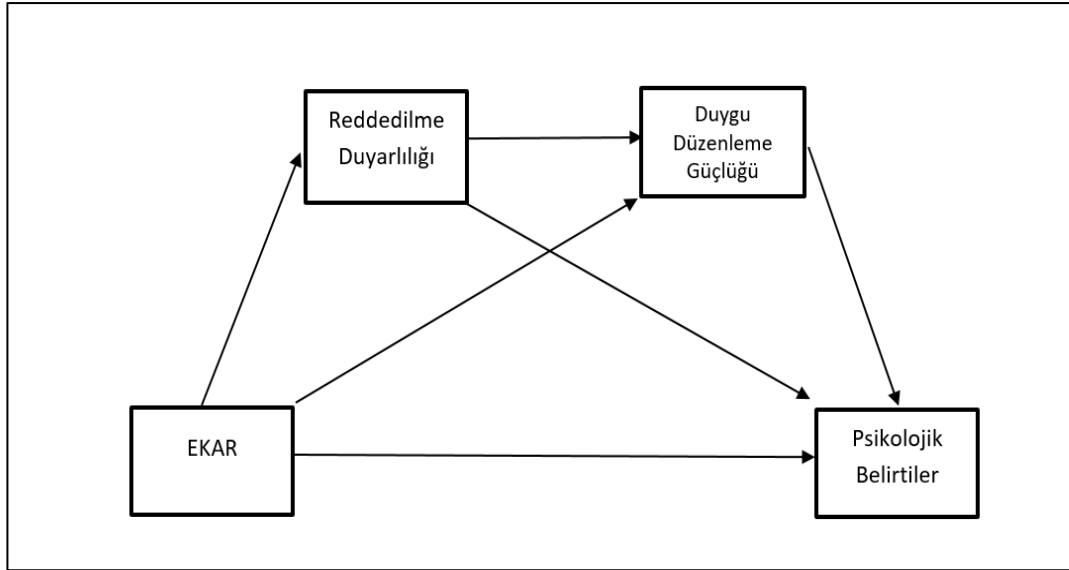
Linehan'ın (1993)'nın Borderline Kişilik Bozukluğu tanısını almış kişilerle yaptığı araştırma sonucunda ise duygu düzenleme güçlüğü'nün bu tanının önemli bir bileşeni olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Salsman ve Linehan (2012) ile Carpenter ve Trull (2013)'ün yürüttükleri araştırmalarda da bu tanıyı alan kişilerde duygu düzenleme güçlüklerine dikkat çekilmektedir. Sağlam (2018)'in aynı hasta grubuyla yürüttüğü araştırmaya göre ise duygu düzenleme güçlüğü'nün hastaların yaşam kalitesi ve işlevselliği, hastalık belirtilerinin şiddeti ve geçirilen atak sayısı ile ilişkisi olduğu bulunmuştur. Tüm bunlar düşünüldüğünde duygu düzenleme güçlüğü kavramı ruh sağlığı alanında dikkate alınması gereken bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Alanyazın kapsamlı olarak incelendiğinde ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler (Ge, ve ark. 1996; Rohner ve Britner, 2002; Kim ve ark., 2003; Alonso ve ark., 2004; Kessler ve ark., 2010; Campos, Besser, ve Blatt, 2013; Cunha ve Santo, 2013; Giaouzi ve Giovazolias, 2015; Herraiz-Serrran ve ark., 2015), ebeveyn kabul reddi ile duygu düzenleme güçlükleri (Pektaş,2015), ebeveyn kabul reddi ile reddedilme duyarlılığı (Erözkan, 2007; Sarıçam, 2011), reddedilme duyarlılığı ile psikolojik belirtiler (Erözkan, 2004, 2007; Ayduk, Downey ve Feldman 2000; Magios, Downey ve Shoda, 2000; Sarıçam, 2011, 2012; Özdemir, 2017; Elibol, 2018), reddedilme duyarlılığı ile duygu düzenleme güçlüğü (Sarısoy, 2007), duygu düzenleme güçlüğü ile psikolojik belirtiler arasında (Cole, Michel ve Teti, 1994; Garnefski ve ark., 2004; Soenke ve ark., 2010; Kavurma, 2014; Başçivi, 2017; Akıncı,2015; Sağlam, 2018) ilişki bulunduğu çeşitli araştırmalarla gösterilmiştir.

Ülkemizde bu alanda yapılan benzer çalışmalarda ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide, kişilerarası problem ile duygu düzenlemenin (Abacı, 2018), benlik kurguları ile kontrol odağının aracılık rollerine (Bayat, 2015) bakılmıştır. Sarısoy (2017) kişilik bozukluklarında çocukluk dönemi yaşantıları, reddedilme hassasiyeti ve duygu düzenleme süreçlerinin rolüne bakmıştır. Üniversite öğrencilerinde yapılan bir araştırmada algılanan ebeveyn kabul ve reddi ile depresyon ve sürekli kaygı arasındaki ilişkideki duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolüne bakılmıştır (Pektaş, 2015). Ancak bu değişkenlerin tümünün birlikte ele alınarak klinik olmayan örneklem üzerinde araştırıldığı ve aracı değişkenlik modeli üzerinde birlikte ve ayrı ayrı çalışıldıkları bir çalışma bulunamamıştır. Bu nedenle, tez çalışmasında bu değişkenler birlikte ele alınmıştır.

Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile gösterdikleri psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide etkili olabileceği düşünülen reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü kavramlarının birlikte ve ayrı ayrı aracı rollerinin, klinik olmayan örneklemde araştırılması amaçlanmıştır. Mevcut çalışmanın amacı görsel olarak Şekil 2’de sunulmaktadır.

Şekil 2. Araştırma Modeli

Bu amaçlar çerçevesinde oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

Üniversite öğrencilerinde;

1. Algılanan ebeveyn red puanı arttıkça psikolojik belirti puanının artması beklenmektedir.
2. Algılanan ebeveyn red puanı arttıkça reddedilme duyarlılığı puanının artması beklenmektedir.
3. Algılanan ebeveyn red puanı arttıkça duygu düzenleme güçlüğü puanının artması beklenmektedir.
4. Reddedilme duyarlılığı puanı arttıkça psikolojik belirti puanının artması beklenmektedir.
5. Reddedilme duyarlılığı puanı arttıkça duygu düzenleme güçlüğü puanının artması beklenmektedir.
6. Duygu düzenleme güçlüğü puanı arttıkça psikolojik belirti puanının artması beklenmektedir.
7. Reddedilme duyarlılığı, ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

7.1. Reddedilme duyarlılığı, anneden algılanan red ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

7.2. Reddedilme duyarlılığı, babadan algılanan red ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

8. Duygu düzenleme güçlüğü, ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

8.1. Duygu düzenleme güçlüğü, anneden algılanan red ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

8.2. Duygu düzenleme güçlüğü, babadan algılanan red ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

9. Reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

9.1. Reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü anneden algılanan red ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

9.2. Reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü babadan algılanan red ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.

1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışma ile literatüre katkı olarak ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ile duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rol oynayıp oynamadığının normal (klinik olmayan) bir örnekleme araştırılması hedeflenmiştir. Bu değişkenlerin aracı rol oynayacağı düşünülmüştür çünkü yukarıda da bahsedildiği gibi aslında Maslow (1954)'dan beri temel bilgi olarak bilinen başkalarınca kabul görme motivasyonu EKAR kuramı bazında düşünülecek olursa reddedilmenin bireyler açısından olumsuz sonuçları, bireyin aslında tüm gelişimini etkileyerek psikopatolojiye davetiye çıkarmaktadır. Algılanan red aynı zamanda bireylerde reddedilmeye dair hassasiyet oluşturarak reddedilme duyarlılığı üzerinden bireylerin

duygu dzenleme süreçlerini de etkileyecektir. Çünkü nasıl Ekar kuramında reel olan red ya da kabul değil; algılanan red ya da kabulden, yani bireyin algısından söz ediliyorsa, reddedilme duyarlılığı kavramında da bu tür bir algı ve yorumdan bahsedilmektedir. Bu algı ve yorumun yetişkinlikte birden oluşmuş olması söz konusu olamayacağından daha küçük yaşlardan beslendiği bir nokta da olmalıdır. Çok muhtemel ki bu bağı da EKAR kuramı verecektir. Yine bu algı ve yorumun kişinin duygu dzenleme güçlüğünü de etkilediği düşünülmektedir.

Algılanan ebeveyn kabul-reddi söz konusu olduğunda bireylerin algıladıkları duygu aynı olmasına rağmen bununla başa çıkıp çıkamama noktası hala netliğe kavuşmadığından bu değişken ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayabileceği düşünülen değişkenlerin çalışılması önemlidir. Ayrıca literatürdeki pek çok araştırmanın genellikle ocuk ve ergenlerle yapılmış olduğu göz önüne alındığında bu araştırmanın niversite öğrencileriyle yapılıyor olmasının da alana katkı olduğu söylenebilmektedir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, işlem ve veri analizine ilişkin bilgiler aktarılmıştır.

2.1. ÖRNEKLEM

Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu onayının ardından kolay örnekleme yöntemi ile sınıf ortamlarında toplu olarak veri toplanmıştır. Araştırmanın örnekleme 2019-2020 güz döneminde, Hacettepe Üniversitesi Biyoloji, Matematik, Mühendislik, Güzel Sanatlar, Çocuk Gelişimi, Dil ve Konuşma Terapisi, Felsefe, Türk Dili ve Edebiyatı, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Tıp, İktisat, Sosyal Hizmet ve Hukuk bölümlerinde, lisans eğitimi almakta olan gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır. Veri toplama aşamasında, 218'i kadın (%53,8), 187'si erkek (%46,2) olmak üzere toplamda 405 lisans öğrencisine ulaşılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 21,12 (s=2,64) yıl olmakla birlikte yaşları 17 ile 38 arasında değişmektedir. Katılımcıların fakülte dağılımlarına bakıldığında 249 (%61,5) kişinin Mühendislik, 94 (%23,2) kişinin Sağlık Bilimleri, 28 (%6,9) kişinin Fen, 18 (%4,4) kişinin Güzel Sanatlar, 12 (%3,0) kişinin İktisadi ve İdari Bilimler, 2 (%0,5) kişinin Edebiyat, 1 (%0,2) kişinin Hukuk, 1 (%0,2) kişinin Tıp Fakültesinde lisans eğitimine devam etmekte olduğu görülmektedir. Katılımcılara uzun süre yaşadıkları yer sorulduğunda, 16 (%0,2) kişinin köy, 4 (%1) kişinin kasaba, 64 (%15,8) kişinin ilçe, 93 (%23,0) kişinin il, 228 (%56,3) kişinin büyükşehir yanıtını verdiği gözlenmiştir. Medeni durumları incelendiğinde 398 (%98,3)'inin bekar, 5 (%1,2)'inin evli, 2 (%0,5)'inin ise ayrı/boşanmış olduğu görülmektedir. Katılımcıların kimlerle yaşadığına bakıldığında 297 (%73,6) kişinin aile bireyleriyle, 64 (%15,7) kişinin ev ya da oda arkadaşı ile 41 (%10,1) kişinin tek, 3 (%0,6) kişinin ise eş ya da romantik ilişki yaşadığı partneri ile yaşadığı görülmektedir. Nerede kaldıklarına bakıldığında ise 298 (%73,6) kişinin evde, 98 (%24,2) kişinin yurttan yaşadığı görülmektedir. Kalan 9 (%2,2) kişi ise bu soruyu yanıtlamamıştır.

Katılımcıların anne ve babalarının medeni durumlarına bakıldığında 357 (%88,1) kişinin ebeveynleri birlikte iken, 48 (%11,9) kişinin ebeveynlerinin birlikte olmadığı görülmektedir. Katılımcıların anne ve babalarının sağ ya da vefat etmiş olma durumlarına bakıldığında 6 (%1,5) kişinin annesinin, 10 (%2,5) kişinin babasının vefat etmiş olduğu görülmektedir. Katılımcıların anne ve babalarının eğitim durumu incelendiğinde, 3 (%0,7) kişinin annesi okuma yazma bilmemekte; babalarda ise okuma yazma bilmeyen bulunmamaktadır. Rapor edilen ilkökul mezunu anne sayısı 115 (%28,4) iken baba sayısı 67 (%16,5)'tir. Ortaokul mezunu anne sayısı 43 (%10,6) iken ortaokul mezunu baba sayısı 53 (%13,1)'tür. Ön lisans mezunu anne sayısı 23 (%5,7) iken baba sayısı 15(%3,7)'tir. Annesinin lisans mezunu olduğu belirten kişi sayısı 97 (%24) iken babasının lisans mezunu olduğunu söyleyen katılımcı sayısı 127 (%31,4)'dir. Yüksek lisans mezunu olan anne sayısı 8 (%2) iken baba sayısı 22(%5,4)'dir. Doktora yapan anne sayısı 2 (%0,5), baba sayısı 12 (%3)'dir. Katılımcıların kardeş sayıları sorulduğunda 30 (%7,4) kişinin tek çocuk olduğu, 190 (%46,9) kişinin 1, 108 (%26,7) kişinin 2, 44(%10,9) kişinin 3, 19 (%4,7) kişinin 4, kalan 14 (%3,3) kişinin ise 5 ve üzeri sayıda kardeşi olduğu görülmektedir. Katılımcılara, onları ruh sağlığı alanında profesyonel yardım almaya yönlendiren bir problemleri olup olmadığı sorulduğunda 31 (%7,7) kişi evet, 374 (%92,3) ise hayır yanıtını verdiği görülmüştür. "Evet" yanıtını veren kişilerin tanımlarını yazmaları istendiğinde ise 18 (%) kişi kaygı ve kaygıyla ilişkili sorunları, 2 kişi obsesif düşünceleri, 2 kişi Bipolar Bozukluk, 1 kişi sosyal fobi, 3 kişi odaklanma problemi olduğu ifade etmiştir. Katılımcılara düzenli olarak kullandıkları bir ilaç olup olmadığı sorulduğunda ise 32 (%7,9) kişi evet yanıtını vermiştir. Kullanılan ilaçların içeriğine bakıldığında 6 (%1,2) tanesinin ruhsal tanı ve tedavi için kullanılan ilaçlar olduğu bilinirken, 25 (%5,1) tanesinin fizyolojik nedenlerle kullanıldığı görülmektedir. 1 kişi ilacının ismini yazmamıştır.

Bu sorular örnekleme oluşturan katılımcıları ayrıntılı olarak betimlemek amacıyla sorulmuş olup dışlama kriteri olarak kullanılmamıştır. Katılımcıların verdikleri yanıtlara dair demografik özellikler sıklık (f) ve yüzdelik (%) olarak Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

	Sıklık(f)	Yüzde(%)
Cinsiyet		
Kadın	218	53.8
Erkek	187	46.2
Fakülte		
Fen	28	6.9
Tıp	1	0.2
Hukuk	1	0.2
Edebiyat	2	0.5
Mühendislik	249	61.5
Sağlık Bilimleri	94	23.2
Güzel Sanatlar	18	4.4
İktisadi ve İdari Bilimler	12	3.0
Medeni Durum		
Bekar	398	98.3
Evli/Birlikte Yaşıyor	5	1.2
Ayrı/Boşanmış/Dul	2	0.5
En Uzun Yaşanan Yer		
Köy	16	4.0
Kasaba	4	1.0
İlçe	64	15.8
İl	93	23.0
Büyükşehir	228	56.3
Yaşanan Kişi		
Aile/Aile Bireyleri ile	297	73.6
Ev/Oda Arkadaşı ile	64	15.7
Eş/Sevgili ile	3	0.6
Tek	41	10.1
Yaşanan Yer		
Ev	298	73.6
Yurt	98	24.2
Kayıp Veri	9	2.2
Anne Sağ		
Evet	399	98.5
Hayır	6	1.5
Baba Sağ		
Evet	395	97.5
Hayır	10	2.5
Ebeveyn Medeni Durum		
Bekar	1	0.2
Evli/Birlikte Yaşıyor	357	88.1
Ayrı/Boşanmış/Dul	47	11.6

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri (Devam)

Anne Eğitim		
Okur-Yazar Değil	3	0.7
İlkokul	115	28.4
Ortaokul	43	10.6
Lise	114	28.1
Ön lisans	23	5.7
Lisans	97	24.0
Yüksek Lisans	8	2.0
Doktora	2	0.5
Baba Eğitim		
Okur-Yazar Değil	0	0
İlkokul	67	16.5
Ortaokul	53	13.1
Lise	109	26.9
Ön lisans	15	3.7
Lisans	127	31.4
Yüksek Lisans	22	5.4
Doktora	12	3.0
Kardeş Sayısı		
0	30	7.4
1	190	46.9
2	108	26.7
3	44	10.9
4	19	4.7
5 ve üzeri	14	3.3
Profesyonel Yardım İhtiyacı		
Evet	31	7.7
Hayır	374	92.3
İlaç Kullanımı		
Evet	32	7.9
Hayır	373	92.1
Toplam	405	100
	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	21,2	2.64

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada katılımcılara ilk olarak “Bilgilendirilmiş onam formu (Ek-1)” verilerek gerekli açıklamalar yapılmış, yazılı onayları alınmıştır. Daha sonra katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bilgi sahibi olmak için “Demografik Bilgi Formu (Ek-2)” verilmiştir. Bu aşamadan sonra araştırmaya dair veri toplamak amacıyla hazırlanan ölçek setleri uygulanmıştır. Bu setlerde, katılımcıların çocukluklarında algıladıkları anne-baba kabul ve red düzeyini değerlendirmek üzere “Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Ek-3), reddedilmeye dair hassasiyetlerini ölçmek amacıyla “Reddedilme Duyarlılığı

Ölçeği (Ek-4)”, duygu düzenleme konusunda yaşadıkları güçlüğü düzeyini ölçmek amacıyla “Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (Ek-5)” ve psikolojik belirti düzeylerini değerlendirmek amacıyla “Kısa Semptom Envanteri (Ek-6)” bulunmaktadır. Ölçek setleri, ölçeklerin sıralamalarında gerekli çaprazlama işlemleri yapılarak düzenlenmiştir. Söz edilen veri toplama araçları hakkında ayrıntılı bilgiye sonraki alt başlıklarda yer verilmiştir.

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formu, katılımcıların yaş, cinsiyet, bağlı oldukları fakülte ve bölüm, doğum yeri, yaşanılan yer ve kişi, en uzun süre yaşanılan yer, anne-babalarının eğitim ve evlilik durumu, sağ olup olmadıkları, kardeş sayısı gibi sorulara yanıt vermeleri istenilen, örneklemin sosyo-demografik özelliklerinin betimlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan bir bilgi formudur. Araştırmada kullanılan formun bir örneği Ek-2’de sunulmuştur.

2.2.2. Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Yetişkin EKRÖ-Kısa Form)

Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ) çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya red düzeylerinin ölçülmesi amacıyla 1978 yılında Rohner, Saavedra ve Granum tarafından geliştirilmiştir. Ölçek anne ve baba olmak üzere iki formdan oluşmakta ve yetişkinlere 7-12 yaşlar arasında algıladıkları ebeveyn tutumuyla ilgili sorular sormaktadır. EKRÖ, ihmal/kayıtsızlık, düşmanlık/saldırganlık, sıcaklık/şefkat, ayrışmamış red olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler “hemen hemen her zaman doğru, bazen doğru, nadiren doğru, hiçbir zaman doğru değil” biçiminde dördü derecelendirme tipi ölçek üzerinden yanıtlanmaktadır. Bu dört alt boyutun toplam puanı, bireylerin çocuklukta algıladıkları ebeveyn kabul ya da reddinin düzeyini göstermektedir. Toplam puan 60 ile 240 arasında olabilir. 60 puan en yüksek kabul algısına, 240 puan en yüksek red algısına işaret etmektedir.

Ölçeğin kısa formunun Türkçe uyarlaması Dedeler, Akün ve Batıgün (2017) tarafından yapılmıştır. Orjinalinden farklı olarak bir madde farklı alt ölçek altında yer almıştır. Anne ve baba formlarında yirmi dörder soru bulunmakla birlikte ölçekten alınan puanın artması ebeveynden algılanan red düzeyinin artışı olarak değerlendirilmektedir. Alt

ölçeklerin iç tutarlılığı, anne formu için .75 ile .88 arasında, baba formu için .85 ile .95 arasında bulunmuştur. Tüm ölçeğin iç tutarlılığı anne ve baba formları için sırasıyla .92 ve .96 bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirliği, anne formu için .78, baba formu için .95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bir örneği Ek-3'te sunulmuştur.

2.2.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (Üniversite Öğrencileri Formu)

Bireylerin reddedilme hassasiyetlerini ölçmek amacıyla Downey ve Feldman tarafından 1996 yılında geliştirilmiş, muhtemel reddedilme durumları varsayımına dayalı 18 madde üzerinden ölçüm alan bir öz-bildirim ölçeğidir. Katılımcılar RDÖ'nin her bir maddesinin a kısmında karşılaştıkları durumdaki kaygı derecelerini, b kısmında ise bu durumda kabul ya da reddedilme beklentilerini altılı derecelendirme tipi ölçek üzerinden değerlendirirler. Ölçeğin orijinal halinin iç tutarlılık katsayısı .83; test-tekrar test güvenilirliği üç hafta arayla .83 olarak bulunmuştur. Dört ay sonraki test-tekrar test güvenilirliği ise .78 olarak bulunmuştur.

Ülkemizdeki son Türkçe uyarlaması ise Göncü Köse, Özen Çıplak, Ulaşan Özgüle ve Sümer tarafından yapılmıştır (2017). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış halinde Türk kültürü düşünülerek 8 madde daha eklenmiştir. Ancak orijinal ölçekten sapmamak, aynı ölçeğin başka dillerdeki çevirileriyle karşılaştırılabilmesi amacıyla ek sekiz madde analize alınmamıştır. Bu kapsamda yürütülen iki ayrı çalışma da üniversite öğrencileriyle yürütülmüştür. İki çalışmanın iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .85 ve .82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bir örneği Ek-4'te sunulmuştur.

2.2.4. Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ)

Gratz ve Roemer (2004) tarafından geliştirilen ölçek beşli derecelendirme tipinde ölçüm alan 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, farkındalık, açıklık, kabul etmeme, stratejiler, dürtüsellik, hedefler olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe duygu düzenlemede yaşanan güçlüğü arttığı anlaşılmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .93'tür. Alt boyutların iç tutarlılık puanları ise .80 ve .89 arasında değişmektedir. Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .88'dir.

Ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özellikleri ilk olarak Rugancı ve Gençöz (2010) tarafından çalışılmıştır. Daha sonra Kavcıoğlu ve Gençöz (2011)'ün araştırması ile bazı maddelerin Türkçe ifadesinde değişiklikler önerilmiş, uygulanarak güçlü güvenilirlik ve geçerlik katsayılarına ulaşılmıştır. Bu ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayısı ise .75 ve .90 arasında değişmektedir. Test-tekrar test güvenilirlik puanı ise .83'tür. Ölçeğin bir örneği Ek-5'te sunulmuştur.

2.2.5. Kısa Semptom Envanteri (KSE)

KSE, Derogatis ve Melisaratos (1983) tarafından orijinal Symptom Check List-90 (SCL-90) ölçeğinin kısaltılmasıyla hazırlanmıştır. Alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları 0.71 ve 0.85 arasında; test tekrar test güvenilirliği .68 ile .91 arasında bulunmuştur (Derogatis ve Melisaratos, 1983).

Ölçeğin Türkçe uyarlaması ise Şahin ve Durak (1994) tarafından yapılmıştır. Ölçek 53 madde ve "Somatizasyon", "Olumsuz Benlik", "Depresyon", "Anksiyete", "Öfke-Saldırganlık" olmak üzere 5 faktörden oluşmaktadır. Bu maddeler beşli derecelendirme tipi ölçekle ölçülmekte ve "0(hiç)" ve "4(ciddi derecede)" arası puanlanmaktadır. Uyarlama çalışmasında alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayılarının .63 ve .86; tüm ölçek iç tutarlılık katsayısının ise .93 ve .96 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin bir örneği Ek-6'da sunulmuştur.

2.3. İŞLEM

Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu onayının alınmasının ardından tez kapsamında veri toplanmaya başlanmıştır. İlgili Etik izin Ek 7'de sunulmuştur. Ölçekler, 2019-2020 güz dönemi boyunca üniversitenin çeşitli fakülte ve bölümlerinde katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcılara ulaşmak için kolay örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygulamaların geneli dersin hocasından önceden izin almak suretiyle, araştırmacı tarafından sınıf ortamında toplu olarak yapılmıştır. Uygulama sırasında katılımcılardan gelen soruları araştırmacı yanıtlamıştır. Uygulamaların ufak bir kısmı ise kampüs içinde ulaşılabilen öğrencilerden bireysel olarak gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilere uygulama öncesinde tez çalışması, amacı, konusu ve özellikleri, uygulamanın içeriği ve süresi, araştırmacının bilgileri, verilerin gizlilik, katılımlarının gönüllülük esasına dayandığı gibi konular açıklanmıştır. Gelen sorulara yanıt verilerek katılımcıların yazılı onamları, bilgilendirilmiş onam formu ile alınmıştır. Katılımcılara uygulamanın her hangi bir noktasında uygulamayı bırakabilecekleri bilgisi verilmiştir. Uygulamaya katılmayı kabul etmeyen öğrencilere ölçek seti verilmezken, uygulama sırasında karar değiştiren katılımcıların cevapları araştırmanın dışında tutulmuştur. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne-Baba Kısa Formları, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği ve Kısa Semptom Envanterinden oluşan ölçek seti uygulanmıştır. Demografik Bilgi Formu ölçek setinin başında ve sabit olarak yer alırken diğer ölçekler sıra etkisini kontrol etmek amacıyla yerleri değiştirilerek ölçek setine eklenmişlerdir. Uygulama katılımcılar arasında toplamda 20-30 dakika arasında tamamlanmıştır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin istatistiksel olarak incelenmesinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. İlk olarak toplanan veriler kodlanmış daha sonra veri girişi sırasında bir sorun olup olmadığı rastgele seçilen ölçekler ile kontrol edilmiştir. Yapılan frekans analizi üzerinden hatalı girilen veriler tespit edilerek düzeltilmiştir. Daha sonra analizler öncesinde yapılması gereken veri temizliği yapılmıştır. Bu aşamada ilk olarak kayıp veri analizi yapılmış, formların tamamını boş bırakan katılımcılar analize dahil edilmemiştir. Daha sonra normallik ve uç değer analizleri yürütülmüştür. Veri temizleme aşamasının bitirilmesinin ardından analizlere geçilmiştir. İlk olarak ebeveyn kabul reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtiler değişkenleri arasındaki ilişkileri araştırmak için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Daha sonra yürütülen Tek Yönlü Çok Faktörlü Varyans (MANOVA) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizleri ile temel değişkenlerin, literatüre göre önemli olabileceği düşünülen demografik değişkenler açısından anlamlı derecede farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Son olarak, algılanan anne reddi ile psikolojik belirtiler; algılanan baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerde reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolleri SPSS Process eklentisindeki Model 6 bazında Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi ile değerlendirilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Giriş bölümünde kuramsal çerçeve bazında oluşturulan araştırma soruları, yöntem bölümünde ise bu çerçeve bazında yürütülen işlemler ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu bölümde ise mevcut araştırma sorularına yanıt bulmak amacıyla yürütülen işlemler ile elde edilen verilerin IBM SPSS 22 üzerinden işlenmesi için gerçekleştirilen istatistiksel analizlere yer verilmiştir.

3.1. VERİLERİN PARAMETRİK ANALİZLERE UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Analizlere geçilmeden önce ilk olarak veri girişinde hata yapılıp yapılmadığı, rastgele seçilen ölçeklerin kontrolü üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki aşama olan veri temizliğine 433 katılımcı ile başlanmıştır. Bu aşama kapsamında ilk olarak kayıp veri durumunu belirlemek ve veri girişinde hata olup olmadığını ikinci kez kontrol etmek üzere frekans analizi yapılmıştır. Bu analiz ile yanlış girildiği tespit edilen birkaç veri düzeltilerek her ölçek maddesine, o maddeden alınabilecek minimum ve maksimum değer aralığında sayı girildiğinden emin olunmuştur. Yine bu analiz ile bir değişkende örneklemin yarısından fazlasının boş bıraktığı madde olup olmadığı kontrol edilmiş ve bu açıdan sorunlu bir değişken olmadığı görülmüştür. Daha sonra kullanılan NMISS fonksiyonu ile ölçek maddelerinin %5'inde fazlasını boş bırakan katılımcılar belirlenerek 5 katılımcının verisi silinmiştir. Kalan 428 katılımcının boş verileri için ortalama (mean) atama yöntemi kullanılarak işlemlere devam edilmiştir. Bir sonraki aşamada, gerekli ölçek maddelerinin ters kodlanmasının ardından toplam ölçek puan ve ortalamaları hesaplanarak normallik ve uç veri analizlerine geçilmiştir. Bu noktada yürütülen analizlerde algılanan anne reddi, baba reddi ve reddedilme duyarlılığı ölçek ortalamalarının skewness ve kurtosis değerleri kabul edilebilir aralıkta çıkmayarak uç değer göstermişlerdir. İlk olarak ilgili değişkenlerin grafiklerinde yıldızlı olarak gösterilen 12 katılımcının verisi silinmiştir. Daha sonra tek uçlu uç değer analizi (univariate) hesaplanarak z değerlerinin ± 3.29 aralığında olmadığı gözlenen 11 veri

analize dahil edilmemek üzere silinmiştir (Tabachnick ve Fidel, 2007). Bu aşamada normallik analizi yinelenerek tüm değişkenlerin skewness ve kurtosis değerlerinin, kabul edilebilir olarak nitelendirilen ± 2 aralığına düştüğü belirlenmiştir (George ve Malley, 2010). Değişkenlerin bu aşamadaki grafiklerinde yıldızlı uç veri görülmemiştir. Veri dosyasından çıkarılan uç veriler (outliers) neticesinde normal dağılım varsayımı sağlanarak toplamda 405 katılımcı ile analizlere geçilmiştir.

Yürütülen analizler çerçevesinde araştırma bulguları dört ana başlıkta sunulmaktadır. İlk kısımda araştırmada bulunan temel değişkenlerin betimleyici özelliklerine yer verilmiştir. İkinci kısımda bu değişkenler arası ilişkileri değerlendirmek üzere yürütülen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonuçları ifade edilmiştir. Üçüncü kısımda temel değişkenlerin, literatür açısından önemli olabileceği düşünülen demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığının araştırılması amacıyla yürütülen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon ve Tek Yönlü Çok Faktörlü Varyans (MANOVA) Analizleri sonuçları raporlanmıştır. Son kısımda ise ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme gücüğü değişkenlerinin aracılık etkilerini araştırmak üzere yürütülen Seri Çoklu Aracı Değişken Analizleri bulgularına yer verilmiştir.

3.2. ARAŞTIRMADAKİ TEMEL DEĞİŞKENLERİN BETİMLEYİCİ ÖZELLİKLERİ

Araştırmadaki temel değişkenlerin betimleyici özelliklerini incelemek için, Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği anne-baba formları, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri'nin toplam puanları için yapılan betimleyici hesaplamalar ortalama, minimum ve maksimum puanlar, standart sapma, hesaplanarak Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırmadaki Temel Değişkenlerin Betimleyici Özellikleri

Değişkenler	N	Ortalama	S	Aralık	En Düşük-En Yüksek Değerler
Anne Reddi	405	32.28	8.45	24-63	24-96
Baba Reddi	405	36.66	11.95	24-80	24-96
Reddedilme Duyarlılığı	405	100.43	20.05	38-153	36-216
Duygu Düzenleme Güçlüğü	405	86.87	22.10	42-155	36-180
Psikolojik Belirtiler	405	53.75	32.66	0-157,98	0-212

3.3. ARAŞTIRMADAKİ TEMEL DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ (KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI)

Araştırmadaki temel değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yürütülmüştür. Algılanan ebeveyn reddi, anne ve baba reddi olmak üzere iki farklı değişken olarak ele alınmıştır. Mevcut değerlere Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Temel Değişkenlere Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5
Ebeveyn Kabul Reddi					
1. Anne Reddi	1				
2. Baba Reddi	.56*	1			
3. Reddedilme Duyarlılığı	.25*	.23*	1		
4. Duygu Düzenleme Güçlüğü	.33*	.36*	.35*	1	
5. Psikolojik Belirtiler	.45*	.39*	.24*	.61*	1

*p<.01

Tablo 3’te görüldüğü üzere tüm değişkenler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İlişkiler ayrı ayrı ele alınacak olursa, analiz sonuçlarına göre algılanan anne reddi ile baba reddi ortalama puanları arasında pozitif yönde güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = .56, p < .01$). Algılanan anne reddi ile reddedilme duyarlılığı ortalama puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .25, p < .01$). Benzer şekilde algılanan anne reddi ve duygu düzenleme

güçlüğü ölçeği ortalama puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = .33, p < .01$). Son olarak algılanan anne reddi ve psikolojik belirtiler ortalama puanları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .45, p < .01$).

Algılanan baba reddi ve reddedilme duyarlılığı ölçekleri ortalama puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = .23, p < .01$). Duygu düzenleme güçlüğü ile arasındaki ilişkiye bakıldığında ise pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r = .36, p < .01$). Benzer şekilde algılanan baba reddi ile psikolojik belirtiler arasında da pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = .39, p < .01$). Reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü ölçekleri ortalama puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = .35, p < .01$). Reddedilme duyarlılığı ile psikolojik belirtiler ortalama puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r = .24, p < .01$). Son olarak duygu düzenleme güçlüğü ile psikolojik belirtiler puan ortalamaları arasında pozitif yönde güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = .61, p < .01$).

3.4. ARAŞTIRMADAKİ TEMEL VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ ANALİZLER

Araştırmadaki temel değişkenler ile demografik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon, Tek Yönlü Çok Faktörlü Varyans (MANOVA) Analizleri yürütülmüştür. MANOVA Analizine geçmeden önce analizin sayıltıları kontrol edilmiştir. Çoklu normallik varsayımının karşılanmadığının anlaşılması üzerine sıra değişkeni oluşturularak Mahalanobis mesafesi üzerinden çoklu normallik açısından uç değer özellik gösteren altı kişinin verileri silinerek sözü edilen varsayımın sağlandığından emin olunmuştur. Analizin kovaryans matrisi homojenliği ve varyansların homojenliği varsayımları da kontrol edildikten sonra analizlere geçilmiştir. Bu analizler için yapılan gruplamalara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Demografik Değişkenlerin Gruplanması

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	218	53.8
	Erkek	187	46.2
Anne Eğitim Seviyesi	Ortaokul ve altı	161	39.8
	Lise ve Önlisans	137	33.8
	Lisans ve üstü	107	26.4
Baba Eğitim Seviyesi	Ortaokul ve altı	120	29.6
	Lise ve Önlisans	124	30.6
	Lisans ve üstü	161	39.8
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	30	7.4
	Bir Kardeş	190	46.9
	İki Kardeş	108	26.7
	Üç Kardeş	44	10.9
	Dört Kardeş	19	4.7
	Beş ve üzeri kardeş	14	3.5

3.4.1. Temel Değişkenlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Algılanan anne reddi, algılanan baba reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtiler bağımlı değişkenler, cinsiyet (kadın x erkek) bağımsız değişken olarak ele alınarak Tek Yönlü MANOVA Analizi yürütülmüştür. Analiz neticesinde, temel değişkenlerin (Wilks' $\lambda = 0.98$, $F_{(5,392)} = 1.91$, $p = 0.09$, $kısmi \eta^2 = 0.02$) cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

3.4.2. Temel Değişkenlerin Anne Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

Algılanan anne reddi, baba reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtiler bağımlı değişkenler, anne eğitimi (Ortaokul ve altı x Lise ve Önlisans x Lisans ve üstü) ise bağımsız değişken olarak ele alınarak Tek Yönlü MANOVA Analizi yürütülmüştür. Analiz neticesinde temel değişkenler üzerindeki anne eğitim temel etkisinin (Wilks' $\lambda = 0.96$, $F_{(10,782)} = 1.69$, $p = 0.08$, $kısmi \eta^2 = 0.02$), anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir. Yani temel değişkenler anne eğitim düzeyleri açısından farklılaşmamaktadır.

3.4.3. Temel Değişkenlerin Baba Eğitim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması

Algılanan anne reddi, baba reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtiler bağımlı değişkenler, baba eğitimi (Ortaokul ve altı x Lise ve Önlisans x Lisans ve üstü) ise bağımsız değişken olarak ele alınarak Tek Yönlü MANOVA Analizi yürütülmüştür. Analiz neticesinde temel değişkenler üzerindeki baba eğitim temel etkisinin (Wilks' $\lambda = 0.98$, $F_{(10,782)} = 0.82$, $p = 0.61$, *kısmi* $\eta^2 = 0.02$), anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir. Yani temel değişkenler baba eğitim düzeyleri açısından farklılaşmamaktadır.

3.4.4. Temel Değişkenlerin Kardeş Sayısı Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların algılanan anne reddi, algılanan baba reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirti ortalama puanlarının, kardeş sayıları ile ilişkilerini incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yürütülmüştür. Analiz sonucuna göre algılanan anne reddi ile sahip olunan kardeş sayısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ($r=.17$, $p < 0.01$) bulunmuştur. Katılımcıların sahip oldukları kardeş sayısı ile algılanan baba reddi ($r=.07$, $p > 0.01$), reddedilme duyarlılığı ($r=.01$, $p > 0.01$), duygu düzenleme güçlüğü ($r = -.01$, $p > 0.01$) ve psikolojik belirti ortalama puanları arasında ($r=.05$, $p > 0.01$) ise anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmadaki temel değişkenler ile alanyazın açısından önemli olabileceği düşünülen demografik değişkenler arasındaki ilişkiler Tablo 10'da özetlenmiştir.

Tablo 5. Çalışmadaki Temel Değişkenlerin Demografik Değişkenler ile İlişkilerini Gösteren Özet

	Algılanan Anne Reddi	Algılanan Baba Reddi	Reddedilme Duyarlılığı	Duygu Düzenleme Güçlüğü	Psikolojik Belirtiler
Cinsiyet	AD	AD	AD	AD	AD
Anne Eğitim Düzeyi	AD	AD	AD	AD	AD
Baba Eğitim Düzeyi	AD	AD	AD	AD	AD
Kardeş Sayısı	+ korelasyon	AD	AD	AD	AD

AD ifadesi, analiz sonuçlarında ilgili değişkenler arasında anlamlı ilişki olmadığını ifade etmektedir.

3.5. SERİ ÇOKLU ARACI DEĞİŞKEN ANALİZLERİ (PROCESS UYGULAMASI)

Algılanan ebeveyn reddinin psikolojik belirtilerle ilişkisinde reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerinin aracılık rollerinin araştırılması için Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi yürütülmüştür. Bu analiz SPSS programına kurulan PROCESS V3.4 eklentisi üzerinden, Model 6 baz alınarak gerçekleştirilmiştir. Analizlere geçmeden önce ilgili sayıtların sağlandığından emin olunmuştur. Normal dağılım varsayımının sağlandığı “3.1.Verilerin Parametrik analizlere Uygunluğunun Değerlendirilmesi” başlığı altında ifade edildiğinden bu kısımda analizin diğer varsayımları incelenmiştir. İlk olarak saçılım grafiği üzerinden (Scatter-Plot) doğrusallık (linearity) varsayımı kontrol edilmiştir. Her yordayıcı değişkenin yordanan değişken ile ilişkisini gösteren grafiklere göre varsayımının karşılanmakta olduğu görülmüştür. İkinci olarak eş varyanslılık (homocedasticity) varsayımı da yine grafik üzerinden test edilerek dağılımın huni şeklinde olmadığı görülmüş, varsayımın sağlandığı sonucuna varılmıştır. Son olarak Cook’s değerlerinin 1’in altında çıkması üzerine uç veri (outliers) olmadığı görülmüştür. Varsayımların karşılanması üzerine asıl analizlere geçilmiştir.

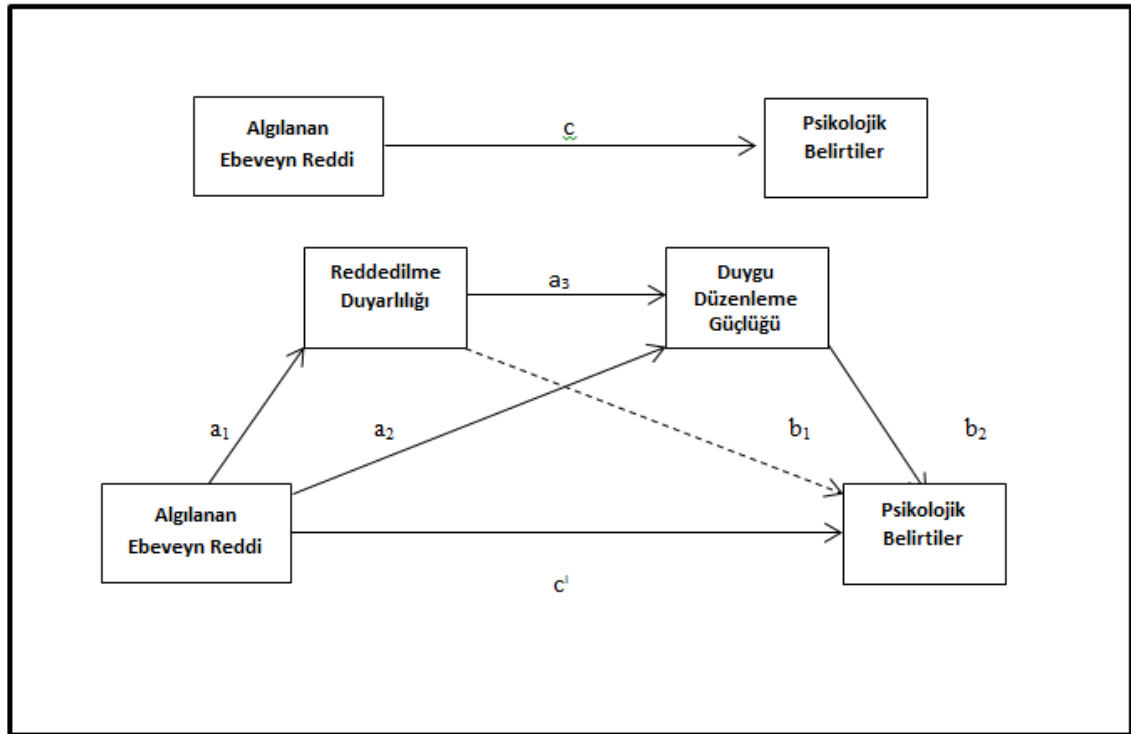
Preacher ve Hayes (2008)’e göre aracılık analizi, yordayıcı değişkenin yordanan değişken üzerindeki etkisinin aradaki başka bir değişkenin etkisiyle gerçekleşip gerçekleşmediğini test etmektedir. PROCESS programı bu analizi, değişkenleri toplu olarak regresyon analizine almak anlamına gelen “bootstrap” yöntemi üzerinden gerçekleştirmektedir (Hayes, 2013). Bu yöntemde toplam veriden rastgele elde edilen alt örneklem oluşturularak mevcut model test edilerek asıl örneklem ile karşılaştırılır (Preacher ve Hayes, 2008). Araştırmada Hayes (2018)’in önerdiği gibi bootstrap ile 5000 alt örneklem ve %95 güven aralığı seçilmiştir.

Aracılık analizinin ilk ortaya çıktığı modele göre bu analizin yürütülebilmesi için yordayıcı ile yordanan değişkenler arasında anlamlı ilişki olmak zorundadır (Baron ve Kenny, 1986). Ancak Hayes bu ilişki olmasa da aracı değişken analizi yapılabileceğini söylemektedir. Hayes (2018)’e göre değişkenler arasındaki toplam etki, doğrudan ve dolaylı etkilerin tamamını ifade ettiği için toplam etki anlamlı olmasa da dolaylı etkiler

anamlı olabilmektedirler. Bu nedenle yordayıcı ve yordanan değişken arasındaki ilişki anlamlı olmasa da aracı değişken analizi yürütülebilmektedir (Hayes, 2018).

Araştırmada yordayıcı değişkenler algılanan ebeveyn red puanı ortalamaları, yordanan değişken ise Kısa Semptom Envanteri'nden elde edilen puan ortalamaları şeklinde işevuruklaştırılmıştır. Aracı değişkenler ise Reddedilme Duyarlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçekleri'nin puan ortalamaları olarak tanımlanmaktadır. Anne ve baba reddi iki farklı yordayıcı değişken olarak ele alınarak aracı değişkenlerin yordanan değişken üzerindeki aracılık etkileri değerlendirilmiştir.

Model 6 olarak isimlendirilen Seri Çoklu Aracı Değişken Modeli'nde, yordayıcı ve yordanan değişkenlerin yanında iki aracı değişken; değişkenler arasında da bir doğrudan, üç dolaylı etki bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan aracı değişken modeli Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Seri Çoklu Aracılık Modellemesi (Model 6)

Şekil incelendiğinde anne ya da babadan algılanan reddin psikolojik belirtiler üzerindeki doğrudan etkisi anlamına gelen c', aracı değişkenlerin dolaylı etkilerinin dışarıda

tutulduğu etki anlamına gelmektedir. Reddedilme duyarlılığı aracılığıyla anne ya da babadan algılanan reddin psikolojik belirtiler üzerindeki dolaylı etkisi a_1b_1 ; duygu düzenleme güçlüğü aracılığıyla, ebeveynlerden algılanan reddin psikolojik belirtiler üzerindeki dolaylı etkisi a_2b_2 'dir. Reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün seri aracılığıyla ebeveynlerden algılanan reddin psikolojik belirtiler üzerindeki dolaylı etkisi $a_1a_3b_2$ 'dir. Anne ya da babadan algılanan reddin psikolojik belirtiler üzerindeki toplam etkisi c , doğrudan ve dolaylı etkilerin toplamından oluşmaktadır. Bu nedenle mevcut modeldeki dolaylı etkiler anne ya da babadan algılanan reddin psikolojik belirtiler üzerindeki doğrudan etkisi (c') ile toplanarak toplam etki (c) elde edilmektedir ($c = c' + a_1b_1 + a_2b_2 + a_1a_3b_2$).

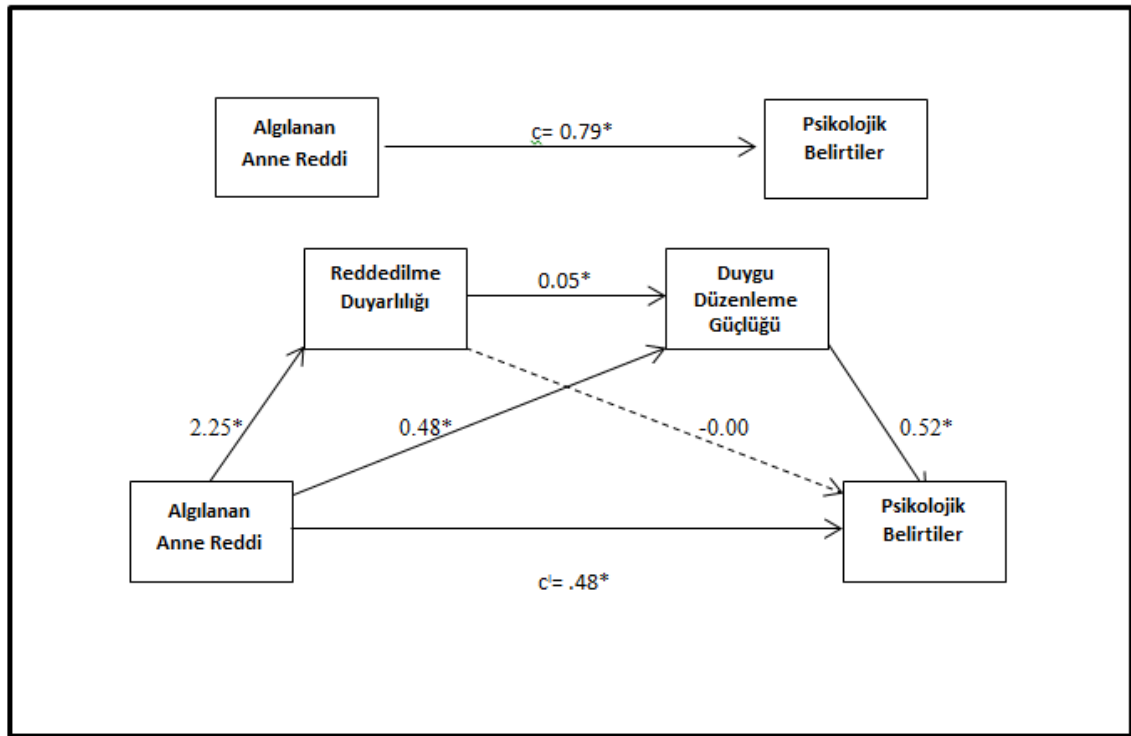
3.5.1. Algılanan Anne Reddi ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Aracı Rollerinin İncelenmesi

Algılanan anne reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünü incelemek için Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi uygulanmıştır. Katılımcıların algıladıkları anne red puan ortalamaları ile kardeş sayıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu için ($r=.17, p < 0.01$), kardeş sayısı eşdeğişken (covariate) olarak analize dâhil edilmiştir.

Yürütülen Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi neticesinde anneden algılanan reddin reddedilme duyarlılığını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir (a_1 yolu; $\beta = 2.25, SE = .44, t = 5.14, p < .05, \% 95 CI [1.39,3.10]$). Benzer şekilde, anneden algılanan red, ikinci aracı değişken olan duygu düzenleme güçlüğü'nü de istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır (a_2 yolu; $\beta = .48, SE = .08, t = 5.82, p < .05, \% 95 CI [0.32,0.64]$). İlk aracı değişken olan Reddedilme duyarlılığı, ikinci aracı değişken olan duygu düzenleme güçlüğü'nü anlamlı bir şekilde yordamaktadır (a_3 yolu; $\beta = .05, SE = .01, t = 5.99, p < .05, \% 95 CI [0.04,0.07]$). Reddedilme duyarlılığı ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise reddedilme duyarlılığı'nın psikolojik belirtileri anlamlı bir şekilde yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır (b_1 yolu; $\beta = -.00, SE = .01, t = -0.11, p=0.92, \% 95 CI [-0.02,0.02]$). Diğer bir aracı değişken olan duygu düzenleme güçlüğü ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise

duygu düzenleme güçlüğünün psikolojik belirtileri yordadığı sonucuna varılmaktadır (b₂ yolu; $\beta = .52$, $SE = .04$, $t = 12.49$, $p < .05$, % 95 CI [0.44,0.60]).

Anneden algılanan reddin psikolojik belirtiler üzerindeki toplam etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (c yolu; $\beta = .79$, $SE = .08$, $t = 10.06$, $p < .05$, % 95 CI [0.64,0.95]). Bu ilişkiye aracılık edeceği düşünülen reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenleri analize eklendiğinde, algılanan anne reddinin psikolojik belirtiler üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı görülmektedir (c' yolu; $\beta = .48$, $SE = .07$, $t = 6.79$, $p < .05$, % 95 CI [0.34,0.62]). Bu ilişkinin değerinin düşmesi ancak anlamlılığını yitirmemiş olması kısmi aracılık etkisine işaret etmektedir (Hayes, 2013). Yani sonuçlar anneden algılanan red ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğünün kısmi aracı rolü olduğuna işaret etmektedir (Bkz. Şekil 4.).

Şekil 4. Algılanan Anne Reddi ile Psikolojik Belirtiler Seri Çoklu Aracı Değişken Analiz Modellemesi

Dolaylı etkilere bakıldığında üç dolaylı etkinin mevcut olduğu görülmektedir. İlk dolaylı etki, algılanan anne reddinin, reddedilme duyarlılığı aracılığıyla psikolojik belirtileri etkilediği yoldur (algılanan anne reddi → reddedilme duyarlılığı → psikolojik belirtiler), [$a_1b_1 = (2.25)*(-0.00) = -0.00$]. Bu dolaylı etkinin bootstrap güven aralığı

içinde sıfır değeri bulunduğu için birinci dolaylı etki istatistiksel olarak anlamlı değildir (CI [-0.05,0.04]). İkinci dolaylı etki, algılanan anne reddinin, duygu düzenleme güçlüğü aracılığıyla psikolojik belirtileri etkilediği yoldur (algılanan anne reddi → duygu düzenleme güçlüğü → psikolojik belirtiler), [$a_2b_2 = (0.48)*(0.52)=0.25$]. Bu dolaylı etkinin bootstrap güven aralığı içinde sıfır değeri bulunmadığından ikinci dolaylı etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (CI [0.15,0.36]). Bu bulgular ile bireylerin algıladıkları anne reddi arttıkça, duygu düzenleme güçlüklerinin arttığı ve reddedilme duyarlılığından bağımsız olarak bu durumun psikolojik belirtilerdeki artışla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Üçüncü dolaylı etki, algılanan anne reddinin reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü seri aracılığıyla psikolojik belirtiler üzerindeki dolaylı etkisidir (algılanan anne reddi → reddedilme duyarlılığı → duygu düzenleme güçlüğü → psikolojik belirtiler), [$a_1a_3b_2 = (2.25)(0.05)(0.52) = 0.06$]. Bu dolaylı etkinin bootstrap güven aralığı içinde sıfır değeri bulunmadığından üçüncü dolaylı etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (CI [0.03,0.11]). Bu bulgular ile bireylerin algıladıkları anne reddi arttıkça reddedilmeye karşı daha duyarlı hale geldikleri, reddedilme duyarlılığı artan bireylerin daha fazla duygu düzenleme güçlüğüne yaşadıkları ve daha fazla duygu düzenleme güçlüğü yaşayan bireylerin bu durumunun psikolojik belirtilerdeki artışla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Seri Çoklu Aracı Değişken Analiz sonuçlarına göre Şekil 4'teki model istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuş olup ($F_{(4,400)} = 78.34$, $p < .001$, $R^2=0.44$), toplam varyansın %44'ünü açıkladığı görülmektedir (Bkz. Tablo 11).

Tablo 6. Algılanan Anne Reddi ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Aracı Değişkenlik Değerleri

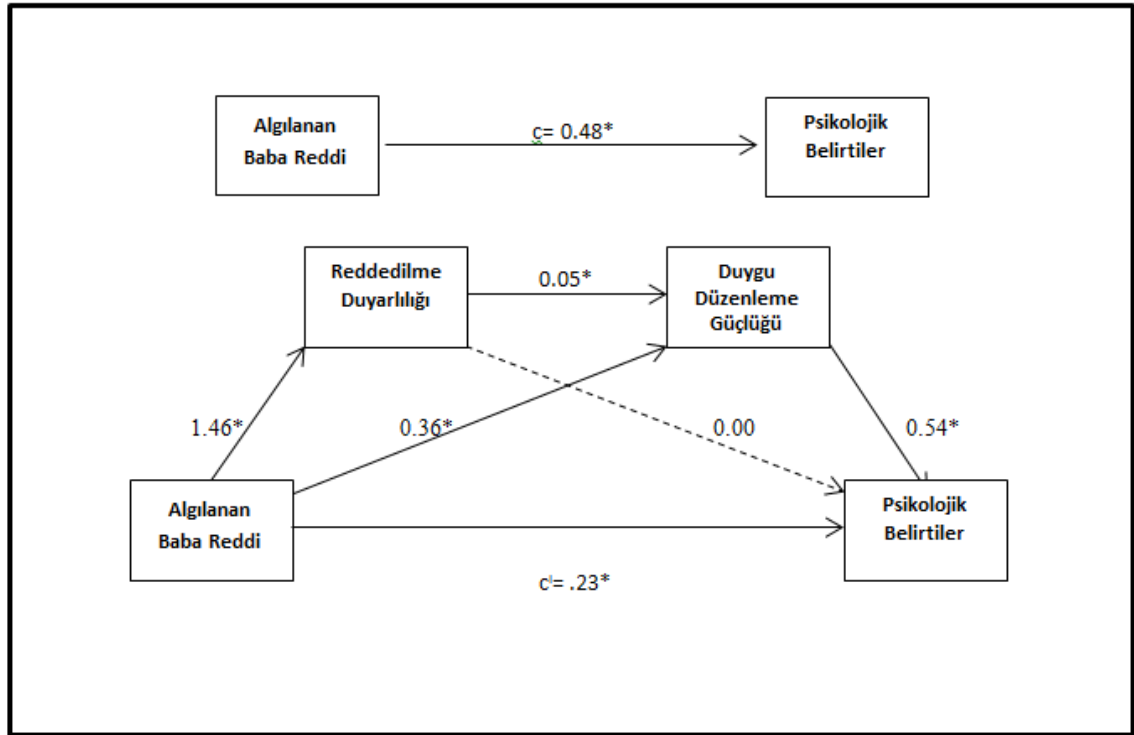
	Reddedilme Duyarlılığı (M ₁)				Duygu Düzenleme Güçlüğü (M ₂)				Psikolojik Belirtiler (Y)			
	Nokta tahmini	SE	p		Nokta tahmini	SE	p		Nokta tahmini	SE	p	
Anne Reddi(X)	a ₁	2.25	0.44	0.00	a ₂	0.48	0.08	0.00	c'	0.48	0.07	0.00
M ₁		-	-	-	a ₃	0.05	0.01	0.00	b ₁	-0.00	0.01	0.92
M ₂	a ₃	0.05	0.01	0.00		-	-	-	b ₂	0.52	0.04	0.00
Sabit Değer	i _{M1}	5.18	0.61	0.00	i _{M2}	1.39	0.12	0.00	i _Y	-0.89	0.12	0.00
		R ² =0.062				R ² =0.189				R ² =0.439		
		F(2,402)=13.226				F(3,401)=31.132				F(4,400)=78.335		
		P=0.000				P=0.000				P=0.000		

3.5.2. Algılanan Baba Reddi ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rollerinin İncelenmesi

Algılanan baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünü incelemek için Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi uygulanmıştır.

Yürütülen Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi neticesinde babadan algılanan reddin reddedilme duyarlılığı ile ilişkisine bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir (a_1 yolu; $\beta = 1.46$, $SE = .31$, $t = 4.75$, $p < .05$, % 95 CI [0.85,2.06]). Benzer şekilde, anneden algılanan red, ikinci aracı değişken olan duygu düzenleme güçlüğü'nü de istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır (a_2 yolu; $\beta = .36$, $SE = .06$, $t = 6.43$, $p < .05$, % 95 CI [0.25,0.47]). İlk aracı değişken olan reddedilme duyarlılığı, ikinci aracı değişken olan duygu düzenleme güçlüğü'nü anlamlı bir şekilde yordamaktadır (a_3 yolu; $\beta = .05$, $SE = .01$, $t = 6.05$, $p < .05$, % 95 CI [0.04,0.07]). Reddedilme duyarlılığı ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise reddedilme duyarlılığının psikolojik belirtileri anlamlı bir şekilde yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır (b_1 yolu; $\beta = .00$, $SE = .01$, $t = 0.35$, $p = 0.91$, % 95 CI [-0.01,0.02]). Diğer bir aracı değişken olan duygu düzenleme güçlüğü ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise duygu düzenleme güçlüğü'nün psikolojik belirtileri yordadığı sonucuna varılmaktadır (b_2 yolu; $\beta = .54$, $SE = .04$, $t = 12.43$, $p < .05$, % 95 CI [0.45,0.62]).

Babadan algılanan reddin psikolojik belirtiler üzerindeki toplam etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (c yolu; $\beta = .48$, $SE = .06$, $t = 8.35$, $p < .05$, % 95 CI [0.36,0.59]). Bu ilişkiye aracılık edeceği düşünülen reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenleri analize eklendiğinde, algılanan baba reddinin psikolojik belirtiler üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı görülmektedir (c' yolu; $\beta = .23$, $SE = .05$, $t = 4.52$, $p < .05$, % 95 CI [0.13,0.33]). Bu ilişkinin değerinin düşmesi ancak anlamlılığını kaybetmemiş olması kısmi aracılık etkisine işaret etmektedir (Hayes, 2013). Yani sonuçlar babadan algılanan red ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün kısmi aracı rolü olduğuna işaret etmektedir (Bkz. Şekil 5.).

Şekil 5. Algılanan Baba Reddi ile Psikolojik Belirtiler Seri Çoklu Aracı Değişken Analiz Modellemesi

Dolaylı etkilere bakıldığında üç dolaylı etkinin mevcut olduğu görülmektedir. İlk dolaylı etki, algılanan baba reddinin, reddedilme duyarlılığı aracılığıyla psikolojik belirtileri etkilediği yoldur (algılanan baba reddi → reddedilme duyarlılığı → psikolojik belirtiler), $[a_1b_1 = (1.46)*(0.00) = 0.00]$. Bu dolaylı etkinin bootstrap güven aralığı içinde sıfır değeri bulunduğu için birinci dolaylı etki istatistiksel olarak anlamlı değildir (CI [-0.02,0.04]). İkinci dolaylı etki, algılanan baba reddinin, duygu düzenleme güçlüğü aracılığıyla psikolojik belirtileri etkilediği yoldur (algılanan baba reddi → duygu düzenleme güçlüğü → psikolojik belirtiler), $[a_2b_2 = (0.36)*(0.54) = 0.20]$. Bu dolaylı etkinin bootstrap güven aralığı içinde sıfır değeri bulunmadığından ikinci dolaylı etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (CI [0.13,0.27]). Bu bulgular ile bireylerin algıladıkları baba reddi arttıkça duygu düzenleme güçlüklerinin arttığı ve reddedilme duyarlılığından bağımsız olarak bu durumun psikolojik belirtilerdeki artışla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Üçüncü dolaylı etki, algılanan baba reddinin reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü seri aracılığıyla psikolojik belirtiler üzerindeki dolaylı etkisidir (algılanan baba reddi → reddedilme duyarlılığı → duygu düzenleme güçlüğü → psikolojik belirtiler), $[a_1a_3b_2 = (1.46)(0.05) (0.54) = 0.04]$. Bu dolaylı etkinin bootstrap güven aralığı içinde sıfır değeri bulunmadığından üçüncü

dolaylı etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (CI [0.02,0.07]). Bu bulgular ile bireylerin algıladıkları baba reddi arttıkça reddedilmeye karşı daha duyarlı hale geldikleri, reddedilme duyarlılığı artan bireylerin daha fazla duygu düzenleme güçlüğü yaşadıkları ve daha fazla duygu düzenleme güçlüğü yaşayan bireylerin bu durumunun psikolojik belirtilerdeki artışla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Seri Çoklu Aracı Değişken Analiz sonuçlarına göre Şekil 5.'teki model istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuş olup ($F_{(3,401)} = 90.133$, $p < .001$, $R^2=0.40$), toplam varyansın %40'ını açıkladığı görülmektedir (Bkz. Tablo 12).

Tablo 7. Algılanan Baba Reddi ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Aracı Değişkenlik Değerleri

	Reddedilme Duyarlılığı (M ₁)			Duygu Düzenleme Güçlüğü (M ₂)			Psikolojik Belirtiler (Y)					
	Nokta tahmini	SE	p	Nokta tahmini	SE	p	Nokta tahmini	SE	p			
Baba Reddi (X)	a ₁	1.46	0.31	0.00	a ₂	0.36	0.06	0.00	c'	0.23	0.05	0.00
M ₁	-	-	-	-	a ₃	0.05	0.01	0.00	b ₁	0.00	0.01	0.72
M ₂	a ₃	0.05	0.01	0.00	-	-	-	-	b ₂	0.54	0.04	0.00
Sabit Değer	i _{M1}	5.86	0.49	0.00	i _{M2}	1.42	0.10	0.00	i _Y	-0.67	0.11	0.00
	R ² =0.053 F(1,403)=22.584 P=0.000				R ² =0.201 F(2,402)=50.654 P=0.000				R ² =0.403 F(3,401)=90.133 P=0.000			

Bir sonraki bölümde tüm analiz bulguları birlikte ele alınarak tartışılacaktır.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Çalışmada, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn kabul-reddi ile kişilerin psikolojik belirti düzeyleri arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü aracılık rollerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu bölümde ise çalışmanın amacı doğrultusunda yürütülen istatistiksel analiz bulguları, ilgili alanyazın ışığında değerlendirilmiştir. Öncelikle araştırmanın temel değişkenleri olan ebeveyn kabul-reddi, psikoloji belirtiler, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkilere dair incelemeler yapılmıştır. Daha sonra bu temel değişkenlerin, alanyazın açısından önemli olabileceği düşünülen cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılan analiz sonuçları incelenmiştir. Son kısımda ise algılanan ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü aracılık rolleri değerlendirilmiştir. Bölümün kalan kısmında ise araştırmanın klinik doğurguları ve sınırlılıklarından söz edilerek gelecek araştırmalarda neler yapılabileceğine dair önerilere yer verilmiştir.

4.1. TEMEL DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mevcut çalışmada ilk olarak araştırmanın temel değişkenleri olan ebeveyn kabul-reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtiler arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 3'te gösterilmekte olan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonuçlarına göre temel değişkenler arasında çeşitli düzeylerde pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu kısımda ana değişkenler arasındaki ilişkiler alanyazın ışığında değerlendirilmiştir.

İlk aşamada, algılanan anne ve baba reddi olmak üzere iki ayrı değişken şeklinde ele alınan algılanan ebeveyn reddi sonuçları değerlendirilmiştir. Mevcut bulgu ile alanyazına paralel olarak, algılanan anne ve baba reddi ortalama puanları arasında

pozitif yönde güçlü düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (Rohner, 1986; Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005; Dwairy, 2010; Putnick ve ark., 2015; Varan, Rohner ve Eryüksel, 2008; Ünübol, 2011; Yakın, 2011; Kılıç,2012; Pektaş, 2015; Abacı, 2018). Katılımcıların anne ve baba red puan ortalamaları beklendiği üzere skalanın sıcaklık boyutuna daha yakın yer almıştır. Yani araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcılar redde kıyasla daha fazla fiziksel ve sözel ilgi, bakım, sıcaklık ve destek algıladıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu ülkemiz ve dünya alanyazı ile benzerlik göstermektedir (Rohner ve Rohner, 1981; Khaleque ve Rohner, 2002; Hale ve ark., 2004; Varan, 2005; Eryavuz, 2006; Erkman ve Rohner, 2006; Lila, García ve Gracia, 2007; Rohner ve Eryüksel, 2008; Karpat, 2010; Yakın ve Gençöz, 2011; Kavak, 2013; Dural ve Yalçın, 2014). Rohner, Khaleque ve Cournoyer (2005) tarafından herkes için evrensel olduğu söylenen, her insanın kendisi için önemli olan biri ya da birileri tarafından sıcaklık görme ihtiyacı olduğu temel varsayımı düşünülürse sonuçların sıcaklık boyutuna yakın birikmesi şaşırtıcı olmayacaktır. Ayrıca psikolojik belirtiler açısından algılanan reddin, kabule göre daha kritik olduğu göz önüne alındığında yine bu durumun anlaşılır olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna bakıldığında, algılanan anne ve baba red puanları ile psikolojik belirtiler arasında orta düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Mevcut çalışma sonuçları literatüre benzer olmakla birlikte alanyazında bu bulguyu destekleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Rohner ve Britner (2002)'a göre çocukluk dönemi yaşantılarından olan ebeveyn kabul-reddi, bireyin tüm gelişimini etkileyerek; Bouma ve ark. (2008)'na göre ise bireylerin psikolojik ve sosyal uyumlarını etkileyerek psikopatolojilere davetiye çıkarmaktadır. Bu konuda ergenlerle yürütülen birçok çalışmada ebeveyn den algılanan reddin bireyleri, davranım problemleri, depresif belirtiler, madde bağımlılığı, prososyal davranış, saldırganlık ve daha bir çok psikolojik belirti açısından riskli konuma getirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Ge ve ark., 1996; Repetti, Taylor ve Seeman, 2002; Khaleque ve Rohner, 2002; Feng ve ark., 2009; Hale ve ark., 2004; Putnick ve ark., 2015). Yetişkinler ile yürütülen çalışmalarda da benzer şekilde depresyon, davranım problemleri, kendini baltalayıcı davranış ve madde bağımlılığı gibi psikolojik belirti ve bozukluklar, kültürden bağımsız olarak ebeveyn kabul reddiyle ilişkili olan sorunlar olarak değerlendirilmektedir (Simons, Robertson ve

Downs, 1988; Robertson ve Simons, 1989; Rohner ve Britner, 2002; Kim ve ark., 2003; Alonso ve ark., 2004; Kessler ve ark., 2010; Campos, Besser, ve Blatt, 2013; Azevedo, ve ark., 2013; Giaouzi ve Giovazolias, 2015; Herraiz-Serran ve ark., 2015; Quirk, ve ark., 2015). Ülkemizdeki çalışmalara bakıldığında da bu bulguyu destekleyen araştırmalar bulunmaktadır (Varan, 2005; Eryavuz, 2006; Anlı ve Karşlı, 2010; Karpat, 2010; Gülay ve Önder, 2011; Ünübol, 2011; Yakın ve Gençöz, 2011; Kılıç, 2012; Kavak, 2013; Dural ve Yalçın, 2014; Pektaş, 2015; Bayat, 2015; Abacı, 2018).

Algılanan anne ve baba reddinin psikolojik belirtiler ile pozitif yönde ilişkili olduğu birçok araştırma tarafından gösterildiğinden, görece üzerinde hemfikir olunmuş bir konudur. Ancak hangi ebeveynden algılanan reddin psikolojik belirtilere daha fazla yol açtığı sorusu hala üzerinde çalışılan, henüz netliğe kavuşmamış bir konudur. Vulic Prtoric ve Macuka (2006) ve Azevedo ve ark.(2013) algılanan baba reddinin, kaygı ile ilişkili olduğunu söylerken, aynı zamanda iki ebeveynden algılanan reddi, depresyonun en iyi yordayıcısı olarak nitelendirmektedirler. Ülkemizdeki çalışmalara bakıldığında Gülay ve Önder (2011) çocukta psikolojik uyumsuzlukların belirleyicisinin anne reddi olduğunu, baba reddinin tek başına bu konumda olmadığını belirtmektedir. Kılıç (2012) ise algılanan ebeveyn reddinin, çocukların depresiflik düzeyini pozitif yönde yordadığını ancak babadan algılanan reddin bu konuda asıl belirleyici olduğunu söylemektedir. Yakın ve Gençöz (2011)'ün çalışmasında ise her iki ebeveynden de algılanan reddin sürekli kaygı belirtileri ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bayat (2015) ise psikolojik belirtiler söz konusu olduğunda baba reddinin, anne reddine göre daha kritik olduğunu tespit etmiştir. Mevcut araştırma bulgularına göre ikisinin de psikolojik belirtilerle ilişkisi birbirine yakın çıkarken, anne reddi korelasyon değerinin baba reddine göre bir miktar daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu bazı literatür bilgileri ile uyumlu iken bazılarıyla değildir. Bu konuda alanyazında da çelişkili sonuçlar olduğu göz önüne alındığında, bu tez çalışmasında anne ve baba reddinin ayrı ayrı ele alınarak çalışılmış olmasının alana katkı sağladığı düşünülmektedir. Kültürümüz açısından bakıldığında bu bulgu şaşırtıcı görünmemektedir. Çünkü bizimki gibi ataerkil toplumlarda babanın çocuğu ile arasına mesafe koyması, katı otorite figürü olarak algılanması, sevdiğini göstermemesi gibi durumlarla sık karşılaşmaktadır. Anne ise çoğunlukla çocuklara daha yakın konumlanmaktadır. Bu nedenle bireylerin babadan

gelecek redde kısmen hazırlıklı iken anneden gelecek redde hazırlıklı olmadıkları düşünülmektedir. Bu nedenle de psikolojik belirtiler açısından anne reddinin birey için daha yıkıcı sonuçlar ile ilişkili olması olası görünmektedir.

Çalışmada bir başka ana değişken olan reddedilme duyarlılığı ile algılanan anne ve baba reddi ortalama puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu bilgi alanyazında yer alan reddedilme duyarlılığı ile çocuklukta reddedilmeme deneyimleri arasındaki ilişkiyi gösteren araştırmaları destekler niteliktedir (Feldman ve Downey, 1994; Downey ve Feldman, 1996; Ayduk, 1999; Downey, Feldman ve Ayduk, 2000; Sarıçam, 2011; Çardak, Sarıçam ve Onur, 2012; İbrahim, Rohner, Smith ve Flannery, 2015; Sarısoy, 2017; Sertöz, 2018). Maslow (1954)'dan beri bildiğimiz şey insanoğlunun en temel ihtiyacının kabul görme ve benimsenme olduğudur. Bowlby (1969) çocuklukta bu ihtiyacın karşılanmamasının, onları reddedilme yaşantısıyla karşı karşıya bırakarak bu konuda hassas hale getirdiğini söylemiştir. Bireyler bu dönemde destek arayıp bulamadıklarında yani ebeveynlerinden red algıladıklarında zamanla reddedilecekleri beklentisi geliştirebilmektedirler. Bu beklenti ile reddedilmemek için çaba göstermeye başlamakta ve bu konudaki ipuçlarını bilinçsizce takip etmeye yönlenmektedirler. Bu yöneliş bireyin karşılaştığı durumları sürekli olumsuz okumasına neden olarak bireyin sosyal ilişkilerini daha da bozacaktır. Bu nedenle reddedilme duyarlılığı ve algılanan ebeveyn reddi birbirlerini etkileyen önemli kavramlar olmakla birlikte bireyi psikopatoloji açısından riskli hale getirmektedir. Bu durum bizi araştırmanın bir diğer bulgusuna götürecektir.

Reddedilme duyarlılığı ile psikolojik belirti ortalama puanları arasında alanyazına paralel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alanyazında bu bulguyu destekleyen çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Ayduk, Downey ve Feldman (2000)'a göre reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireyler diğerlerine oranla daha saldırgan ve düşmanca davranışlar göstererek anksiyete ve depresyona daha meyilli olmaktadır. Benzer şekilde Magios, Downey ve Shoda (2000)'a göre de yüksek reddedilme duyarlılığı bireyi depresyona meyilli hale getirmektedir. Yüksek reddedilme duyarlılığı, Marston, Hare ve Allen (2010) ve Mellin (2008)'e göre depresif belirtiler, Erözkan (2004)'a göre sosyal kaygı, Özdemir (2017)'e göre kırılğan narsisizm, Bungert ve ark.

(2015)'na göre Borderline kişilik bozukluğu ile pozitif yönde ilişkiliyken; Elibol (2018)'a göre büyüklenmeci narsisizm ile negatif yönde ilişkilidir. Araştırmanın bir diğer bulgusu, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olmasıdır. Alanyazında bu konuda çok fazla çalışmaya rastlanmamış olmakla birlikte Sarısoy (2017) ve Elibol (2018)'a göre de reddedilme duyarlılığı ile duygu düzenleme güçlüğü ile arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bir başka bulgu, algılanan anne ve baba reddi ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkilerin bulunmuş olmasıdır. Bu konu alanyazında diğerlerine göre daha az çalışılmış, genellikle çalışmaların ebeveyn kontrolü üzerinden yürütüldüğü görülmüştür. Mevcut çalışmalar ise birbirlerini destekler niteliktedir. Calkins, Smith, Gill ve Johnson (1998)'a göre ebeveyn kabulünün yüksek olduğu durumlarda bireylerin duygu düzenleme güçlüğüne daha az yaşadıkları, işlevsel stratejileri daha fazla kullanabildikleri görülmektedir. Ebeveyn tutumları red skalasına yaklaştığında ise bu stratejilerin kullanımı zorlaşmaktadır (Morris ve ark., 2007; Torrado, Ouakinn ve Braet, 2013; Pektaş, 2015). Ülkemizde yapılan bir çalışmada da benzer şekilde, algılanan ebeveyn reddi duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkili bulunmuştur (Sarıtaş ve Gençöz, 2012). Vandewalle, Moens ve Bacelar-Nicolau (2014)'a göre ise algılanan anne reddi ile yeme davranışları arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlükleri aracı rol üstlenmektedir.

Son olarak, duygu düzenleme güçlüğü ile psikolojik belirtiler arasında pozitif yönde güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu bulgu alanyazın ile paralellik göstermektedir. Contardi ve ark. (2016) ve Roll, Koglin ve Peterman (2012)'ın çalışmalarına göre saldırganlık davranışları ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Cole, Michel ve Teti (1994)'e göre duygu düzenleme güçlüğü DSM'deki birçok psikopatoloji ile ilişkili görülmektedir. Duygu düzenleme güçlükleri, Garnefski ve ark.(2004) ile Soenke ve ark.(2010)'a göre genel kaygı bozukluğu ve depresyon, Kavurma (2014)'ya göre majör depresyon, panik atak ve yaygın anksiyete bozukluğu, Başçivi (2017)'ye göre anksiyete ve depresif belirtiler, problemlili yeme davranışları ve yeme bağımlılığı, Whiteside ve ark. (2007)'na göre tıknırcasına yeme sıklığı, Braden ve ark. (2018)'na göre yeme bozukluğu semptomları, Akıncı (2015)'ya göre büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm, Eldoğan ve Barışkın

(2014)'a göre sosyal fobi belirtileri, Karagöz (2010)'e göre madde bağımlılığı ve kendini yaralama davranışı, Salsman ve Linehan (2012), Carpenter ve Trull (2013), ve Sağlam (2018)'a göre Borderline Kişilik Bozukluğu ile ilişkilidir.

Özetle, araştırmanın temel değişkenleri olan algılanan anne ve baba reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtiler arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır ve bulguların çoğunlukla alanyazın ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

4.2. TEMEL VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mevcut araştırma kapsamında temel değişkenlerin, alanyazın açısından önemli olabileceği düşünülen cinsiyet, anne-baba eğitim seviyesi ve kardeş sayısı demografik değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Yürütülen analizler neticesinde anne kabul-reddinin kardeş sayısı açısından farklılaştığı, diğer değişkenlerin demografik özellikler açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Bölümün bu kısmında temel değişkenlerin demografik özelliklere göre durumları değerlendirilecektir.

Algılanan ebeveyn reddinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılan analiz neticesinde, algılanan anne ve baba reddinin kadın ve erkek katılımcılar açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Alanyazında bu konuya ilişkin birbirleri ile çelişen çalışmalar bulunmaktadır. Cournoyer, Sethi ve Cordero (2005), Varan (2005), Toran (2005), Eryavuz (2006), Salahur (2010) ve Erler (2011) mevcut çalışma bulgularıyla uyumlu olarak algılanan anne ve baba reddinin cinsiyete göre farklılaşmadığını söylerken, Karaboğa ve Eker (2018) sadece algılanan anne reddinin cinsiyete göre farklılaşmadığını söylemektedir. Çalışmalarında algılanan baba reddinin düşmanlık ve ayrışmamış red alt boyutlarında erkek katılımcıların daha yüksek puan aldığını ifade ederek mevcut çalışma ile kısmen benzer sonuçlara erişmişlerdir. Benzer şekilde Gelgör (2006) de ebeveyn kabulünün cinsiyete göre farklılaşmadığını ancak algılanan baba kabülü sıcaklık alt ölçeğinde kadınların daha yüksek puan aldığını belirterek kısmen benzer bir sonuca işaret etmiştir. Kabaoğlu (2011) ise ebeveynlerin boşanmış olma durumunu dikkate alarak kısmen benzer sonuçlara erişmiştir. Ona göre ebeveynleri

boşanmış çocuklarda ebeveyn reddi cinsiyete göre farklılaşmazken, boşanmamış çocuklarda farklılaşarak erkekler de daha yüksek çıkmaktadır. Mevcut araştırma bulgularının tam tersini söyleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Ancak bu çalışmalarda da tutarlı bir örüntüye rastlanmamıştır. Alanyazındaki araştırmaların kimisinde algılanan toplam reddin erkeklerde daha yüksek olduğu söylenirken (Vulić-Prtoric ve Macuka, 2006; Batum, 2007; Dwairy, 2010; Kavak, 2013; Dural ve Yalçın, 2014) kimisinde sadece baba reddinin erkeklerde daha yüksek algılandığı ifade edilmiştir (Ünüböl, 2011; Hussain, Alvi, Zeeshan ve Nadeem, 2013; Dilvin, 2018; Geyik, 2018). Araştırmaların kimisinde sadece baba reddinin kadın katılımcılarda daha yüksek çıktığı söylenirken (Osborne ve Fincham, 1996; Deniz, 2014) kimisinde ise algılanan anne reddinin kadınlarda daha yüksek çıktığı bulunmuştur (Klimes-Dougan ve Bolger, 1998; Skripkauskaite ve ark., 2015). Sonuç olarak, algılanan anne ve baba reddinin kadın ya da erkek olmaya göre farklılaşmamış olması, alanyazındaki bazı çalışmalar ile tutarlılık gösterirken, bazıları ile göstermemektedir.

Literatürden gelen bulguların bu kadar çeşitli olmasının nedeninin kültürel kodlar ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Rohner, Khaleque ve Cournoyer (2005)'a göre ebeveyn kabul ve reddi evrenseldir ancak buna yol açan davranışlar ya da bu davranışların algılanışı kültürel olarak değişebilmektedir. Yani anne ya da babanın sergileyeceği bir davranış farklı kültür ve toplumlarda farklı anlamlara gelebilmekte, çocuklar tarafından farklı okunarak, farklı algılanabilmektedir. Diğer bir olası açıklama, ebeveynliğin anne ve baba olarak ayrıştırılarak çalışmaya eklenmiş olmasıdır. Alanyazında görece az olmasına rağmen ebeveynliğin anne ve baba olarak ayrı ayrı değişkenler şeklinde ele alınmaması gerektiğini söyleyen araştırmalar vardır. Cimino, Cerniglia ve Paciello (2015)'ya göre ebeveynliğin birleşik etkisi söz konusu olabileceğinden; Booth ve Amato (1994)'ya göre ise ebeveyn davranış ve etkileşimleri çocuğun cinsiyetine göre değişebileceğinden, ebeveynlik tek değişken olarak ele alınmalıdır. Mevcut çalışmada, söz konusu değişkenlerin ayrı ayrı olarak ele alınmış olması ebeveynliğin birlikte etkisinin göz ardı edilmesine neden olmuş olabilir. Son olarak alanyazında çelişkili bulguların olmasının bir diğer nedeni de değişkenin doğası olabilir. Kişilerin algıları ile geriye dönük bilgiler üzerinden çalışıyor olmanın bu konuda başlı başına bir etken olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, algılanan anne ve baba reddinin ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre farklılaşmamasıdır. Alanyazında, bu bulguya paralel sonuçları olan sınırlı sayıda çalışmaya rastlanabilmiştir. Gelgör (2016), Can ve Aksel (2017) ve Abacı (2018) çalışmalarında mevcut araştırma bulgusuna uyumlu olarak algılanan anne ve baba reddinin, anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını bulmuşlardır. Alanyazında çalışma bulguları ile aksi sonuçlara ulaşan araştırmalar da mevcuttur. Işık ve Gençöz (2010) ebeveynleri yüksek düzey eğitilmiş olan üniversite öğrencilerinin, düşük düzey eğitilmiş olanlara göre daha az red aldıklarını bulmuşlardır. Benzer şekilde Rohner ve Chaki-Sircar (1988), Haktanır ve ark. (1999), Sümer ve Güngör (1999), Erkan ve Toran (2004), Demiriz ve Öğretir (2007) de anne eğitim düzeyi düştükçe algılanan kabulün düşeceğini söylemektedirler. Erler (2011)'e göre ise ebeveyn kabul-reddinin sıcaklık-sevgi alt boyutunda, annesi ortaokul mezunu olan katılımcılar, üniversite mezunu olan katılımcılara göre daha düşük puanlar alırken; saldırganlık-kin alt boyutunda annesi lise mezunu olan katılımcılar, üniversite mezunu olan katılımcılara göre daha yüksek puan almışlardır. Yani anne eğitim seviyesindeki düşüş, algılanan anne reddindeki artış ile ilişkili bulunmuştur. Araştırma bulgularının alanyazındaki bazı çalışmalarla benzerlik göstermemesinin nedeni çalışılan örneklem grubu olabilir. Eryavuz (2006), Ebeveyn Kabul-Red Kuramı baş etme alt boyutunu açıklarken bireylerin yetişkinliğe erişene kadar birçok aşamadan geçmekte olduğunu ve bu süreçte deneyimledikleri olumlu yaşantılar ile algıladıkları reddi tolere edecek hale gelebildiklerini belirtmiştir. Burada kastedilen olumlu yaşantı, doyumunu yüksek bir iş ya da romantik ilişki gibi bireyin yaşadığı reddin yerini dolduracak herhangi bir şey olabilmektedir. Çalıştığımız örneklemin yüksek eğitilmiş ve çoğunlukla metropol kökenli üniversite öğrencileri olduğu düşünülürse bu bireyler, üniversite hayatları, bu dönemdeki doyum veren yaşantıları ile algılanan ebeveyn reddi, anne-baba eğitim düzeylerinin etkilerini tolere ediyor olabilirler. Bu nedenle arada bir farklılaşma bulunamamış olabilir. Araştırma bulgusunun daha çok son yıllarda yürütülen çalışmalarla benzerlik göstermesi de yeni örüntünün bu şekilde ilerleyeceğine dair bir işaret olabilir.

Bir diğer bulgu ise algılanan anne reddinin kardeş sayısı ile pozitif yönde ilişkili bulunmuş olmasıdır. Diğer temel değişkenler ile kardeş sayısı arasında anlamlı ilişki

bulunmamıştır. Bu konuda literatürde farklı açıklamalar yer almaktadır. Erkan ve Toran (2010)'a göre kardeş sayısı ailenin tutumlarını etkilerken, Er Gazeloğlu (2000) bu durumun ebeveynlerin yaş ve tecrübelerinin artmasından kaynaklandığını söylemektedir. Işık ve Gençöz (2010)'e göre kardeş sayısı ile ebeveyn reddi birlikte artış gösterirken; Gençöz ve Yakın (2011) iki ya da daha fazla sayıda kardeşe sahip olmanın yüksek red ile ilişkili olduğunu söylemektedir. Erler (2011) ve Pektaş (2015) ise algılanan anne ve baba reddinin kardeş sayısına göre farklılaşmadığını ifade etmektedirler. Karaboğa ve Eker (2018) çalışmalarında algılanan anne kabul-reddinin ayrışmamış red alt boyutunda fark bulamazken, diğer üç alt boyutunda tek kardeş grubu ile daha fazla kardeş grupları arasında anlamlı fark bulmuşlardır. Algılanan baba reddine baktıklarında ise benzer şekilde sıcaklık ve ayrışmamış red alt ölçeklerinde fark bulunmazken diğer ikisinde fark olduğunu belirterek mevcut çalışma ile kısmen benzer sonuçlara erişmişlerdir. Alanyazında, araştırma bulgusuna paralel olarak sadece algılanan anne reddi ile kardeş sayısı arasında ilişki bulan araştırmalar da mevcuttur (Davey ve ark., 1992; Leaper, 1998; Yakın, 2011; Deniz, 2014). Türkiye örneklemini düşünüldüğünde araştırma bulgusu şaşırtıcı görünmemektedir. Çocuk bakımının çoğunlukla babadan ziyade, annenin görevi olduğu düşünülen bir kültürde, babadan gelecek bakım zaten beklenmediği için bakımın gelmemesi, red olarak algılanmamış olabilir. Ancak temel sorumluluğu olduğuna inanılan annenin bakımında eksiklik olması, çocuk sayısındaki artış ile birlikte çocuklara yetişememesi, ilginin gelen kardeş ile bölüşülmüş olması çocuklarda red algısına sebebiyet verebilmektedir. Bu nedenle kardeş sayısı ile anne reddi algısı arasında anlamlı ilişki bulunmuş olabilir. Ayrıca kardeş sayısındaki artış ile büyük abla ya da abinin, küçük anne-babalar haline gelerek yüksek sorumluluklar altında ezilmeleri de toplumumuzda sık görülen bir tablodur. Bunun da ihmal ya da red olarak algılanmasından doğal bir şey olamaz. Kardeş sayısındaki artış ile ebeveynlerin imkan, vakit ve enerjilerinin azalması, maddi manevi kaynakların sınırlanmış olmasının da bu algıya sebep olabileceği düşünülmektedir.

Bir başka bulgu, reddedilme duyarlılığının cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşmamasıdır. Reddedilme duyarlılığının, demografik değişkenler ile incelendiği az sayıda araştırmaya erişilebilmiştir. İbrahim ve ark., (2015) mevcut araştırma ile paralel olarak cinsiyetler arasında anlamlı fark olmadığını

bulgulamışlardır. Mevcut bulgu ile farklı olarak, Erözkan (2004;2007;2009) ve Hafen, Spilker, Chango, Marston ve Allen (2014) kadınların reddedilme duyarlılığı puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu; Sarıçam (2011) ise tam tersini söyleyerek erkeklerin reddedilmeye daha duyarlı olduklarını ifade etmiştir. Reddedilme duyarlılığının anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşmaması ise araştırmanın diğer bir bulgusudur. Bu konuda erişilebilen tek araştırmaya göre ise mevcut bulgunun aksine anne ve baba eğitim düzeyleri düştükçe reddedilme duyarlılığının arttığı söylenmektedir (Sarıçam, 2011). Çalışmanın bir diğer bulgusu, duygu düzenleme güçlüğü ile cinsiyet, kardeş sayısı anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığıdır. Abacı (2018) ve Yumuşak (2019)'a göre mevcut araştırma bulgusu ile paralel olarak duygu düzenleme güçlüğü cinsiyet ve kardeş sayısına göre farklılaşmamaktadır. Ayseli (2019)'ye göre duygu düzenleme güçlüğü'nün amaçlar ve duygusal farkındalık alt alanlarında erkekler kadınlara göre daha yüksek puan almaktadırlar. Pektaş (2015)'a göre ise duygu düzenleme güçlüğü'nün amaçlar, stratejiler ve açıklık alt alanlarında erkekler kadınlara göre daha düşük puan almışlardır. Kardeş sayısı ve anne-baba eğitimi ile ilgili araştırmalara bakıldığında ise Abacı (2018) duygu düzenleme güçlüğü ile kardeş sayısı ve anne-baba eğitimi arasında mevcut bulgularda olduğu gibi ilişki bulunmadığını belirtmiştir. Pektaş (2015) ise kişinin kardeş sayısı arttıkça duygu düzenleme güçlüğü'nün de arttığını bulgulamıştır. Reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerinin söz konusu demografik değişkenler ile incelendiği az sayıda çalışmaya erişilebildiği ve bu araştırmalar arasında da çelişkiler olduğu için bu konularda bir netliğe varılamamıştır.

Çalışmanın son bulgusu ise psikolojik belirti değişkeninin cinsiyet, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığıdır. Sürücü (2013), Gholamian, Shahnazi ve Hassanzadeh (2017), Abacı (2018), Armutlu (2019) ve Yumuşak (2019)'ın yürüttükleri çalışmalarda, araştırma bulgusuna paralel olarak psikolojik belirtilerin cinsiyete göre farklılaşmadığı ifade edilmiştir. Alanyazında bulgunun tam tersi sonuçlara ulaşarak, kadınların psikolojik belirtilerinin daha yüksek olduğunu ifade eden sonuçlar da bulunmaktadır (Düzgün, 1995; Coşar Cığerci, 2006; Sarı, 2008; Gürsu, 2011; Birel, 2012; Karaşar ve Öğütölmüş, 2016; Taş, 2018). Psikolojik belirtilerin, anne-baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı bulgusu ise Karaşar ve Öğütölmüş

(2016) ile Abacı (2018)'nin çalışmaları ile uyumludur. Gürsu (2011) ise anne eğitim düzeyinin psikolojik belirtilerin depresyon ve somatizasyon alt alanlarında; baba eğitim düzeyinin ise hostalite hariç tüm alt boyutlarda farklılaştığını söylemiştir. Yani anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça psikolojik belirti puanları düşmektedir. Psikolojik belirtilerin cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyleri açısından farklılaşmamasının nedeninin yine örneklem özellikleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Son olarak psikolojik belirtilerin kardeş sayısına göre farklılaşmadığı bulgusu ise alanda ulaşılabilen kısıtlı kaynak tarafından desteklenmektedir. Abacı (2018) ve Yumuşak (2019)'a göre psikolojik belirtiler kardeş sayısına göre farklılaşmamaktadır.

4.3. EBEVEYN KABUL-REDDİ İLE PSİKOLOJİK BELİRTİLER ARASINDAKİ İLİŞKİDE REDDEDİLME DUYARLILIĞI VE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN ARACI ROLLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın bu kısmında ise algılanan anne ve baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık rolleri ile ilgili bulgular değerlendirilecektir.

İlk olarak, yürütülen Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi neticesinde katılımcıların algıladıkları ebeveyn reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün kısmi aracılık rollerinin olduğu bulgulanmıştır. Aradaki ilişkilere bakıldığında, katılımcıların algıladıkları anne ve baba reddinin psikolojik belirtiler üzerindeki doğrudan etkileri anlamlıdır. Bu etki, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerinin eklenmesiyle düşmekte ancak anlamlılığını kaybetmemektedir. Bu nedenle reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerinin söz konusu ilişkide kısmi aracılık etkileri olduğu söylenebilir. Algılanan anne reddi, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenleri ile oluşturulan model psikolojik belirtilerdeki varyansın %44'ünü açıklarken; baba reddi ile oluşturulan model varyansın %40'ünü açıklamaktadır. Ayrıca katılımcıların anne-babalarından algıladıkları red ile diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin ve aracılık etkilerinin birbirlerine benzer bir örüntü sergilemesi, alanyazındaki

bazı bulgulara paralel olarak anne ve babanın red konusundaki etkisinin hemen hemen aynı olduğu yorumuna sebep olmaktadır.

İkinci olarak algılanan anne ve baba reddinin psikolojik belirtiler üzerindeki dolaylı etkileri incelendiğinde, algılanan anne ve baba reddinin duygu düzenleme güçlüğü aracılığıyla psikolojik belirtileri etkilediği yol istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Alanyazında bu bulgu ile paralel olarak duygu düzenleme güçlüklerinin algılanan ebeveyn reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide çeşitli aracılık rolleri olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Chang, Schwartz, Dodge, ve McBride-Chang, 2003; Morris ve ark., 2007; Feng ve ark., 2009; Baker ve Hoerger, 2012; Sarıtış ve Gençöz, 2012; Pektaş, 2015; Sarısoy,2017; Abacı,2018). Bir diğer yol olan algılanan anne ve baba reddinin reddedilme duyarlılığı aracılığıyla psikolojik belirtileri etkilediği yol ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgu alanyazın ile uyumlu görünmemekte, literatürde mevcut ilişkiyi gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır (Ayduk, Downey ve Feldman, 2000; Magios, Downey ve Shoda, 2000; Erözkan, 2004,2007,2009; Luterek ve ark., 2004; Mellin, 2008; Marston, Hare ve Allen, 2010; Sarıçam,2011; Bungert ve ark., 2015; Özdemir, 2017; Elibol, 2018). Bu yolun anlamsız çıkmasının olası sebeplerine ilişkin bilgiye alanyazında rastlanmadığı için nedenin tam olarak belli olmadığı düşünülmektedir. Diğer yandan son dolaylı etki olan, algılanan anne ve baba reddinin reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü aracılığıyla psikolojik belirtileri etkilediği yol ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani reddedilme duyarlılığı algılanan anne ve baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiye tek başına eşlik etmezken duygu düzenleme güçlüğü seri aracılığı ile mevcut ilişkiye eşlik etmektedir. Bu duruma ilişkin açıklama, reddedilme duyarlılığı ile duygu düzenleme güçlüğü değişkenleri arasındaki pozitif yönlü anlamlı ilişkiden gelebilir. Bu ilişki, mevcut bulguyla paralel olarak Sarısoy (2007)'un çalışmasında da gösterilmiştir. Demek ki reddedilme duyarlılığı tek başına psikolojik belirtiler ile ilişkili değilken, duygu düzenleme güçlüğü üzerinden psikolojik belirtilerdeki değişimle ilişkilendirilmektedir. Yani kişilerin algıladıkları anne ve baba reddindeki artış onları reddedilmeye daha duyarlı hale getirmekte, bu durum onların duygu düzenleme konusunda yaşadıkları güçlüğü fazlalaştırarak psikolojik belirti düzeylerini artırmaktadır.

Özetle bu çalışmada, algılanan anne ve baba reddinin psikolojik belirtiler ile arasındaki ilişkinin, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü kısmi aracılığıyla olduğu bulunmuştur. Alan yazında bu değişkenlerin tümünün birlikte, aracı değişkenlik modeli ile klinik olmayan örnekleme üzerinden çalışıldığı bir araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle mevcut araştırmanın bu sonucunun alanyazındaki bir boşluğa katkı sağladığı düşünülmektedir.

4.4. ARAŞTIRMANIN KLİNİK ÖNEMİ

Mevcut araştırmada algılanan anne ve baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki ve bu ilişkide etkili olabileceği düşünülen reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü kavramları çalışılmıştır. Çocuklukta algılanan anne ve baba reddi, reddedilme uyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğüne psikolojik belirtileri yordadığı bulgulanmıştır. Bu nedenle çeşitli gerekçelerle bizlere başvuran kişilerin psikolojik belirtilerini ele alırken ebeveyn kabul-red düzeyleri, reddedilmeye dair hassasiyetleri ve duygu düzenleme konusunda yaşadıkları güçlüklerin de hesaba katılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Mevcut bulgular yetişkinlikte ortaya çıkan ya da çıkabilecek psikopatolojileri anlamak açısından da önem arz etmektedir. Klinik ortamda bize başvuran kişilerin bilgilerini alırken söz konusu değişkenlerin de etkili olabileceği bilinerek görüşmelerin planlanması, yürütülmesi ve gerekli müdahalelerin bu değişkenler hesaba katılarak yapılandırılması gerektiği düşünülmektedir. Bulgular, algılanan anne ve baba reddi ile psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ancak reddedilme duyarlılığı ile duygu düzenleme güçlüğü değişkenleri kontrol edildiğinde, bu etkinin istatistiksel olarak düştüğünü göstermiştir. Bu nedenle kişilerin alacağı hizmette şu anki reddedilmeye karşı hassasiyetleri, duygu düzenleme konusunda yaşadıkları güçlüğüne derecesi ile ilgili süreçler konusunda geliştirilmelerinin, tedavi hedeflerine eklenmesi önerilebilir.

Mevcut bulgular bize önleyici psikolojik sağlık hizmeti açısından da kıymetli bilgiler sunmaktadır. Bu konuda çocuk sahibi olan ya da olacak ebeveynler için eğitimlerin planlanması ve düzenlenmesi, seminerler verilerek ebeveynlerin bu konularda bilgilendirilmeleri önemli olacaktır. Özellikle değişkenlerin fenomenolojik doğasının ebeveynlere anlatılmasının, onların çocukları ile iletişimlerinin ne kadar önemli

olduğunu anlamalarını sağlayarak ilişkilerinde fark yaratabileceği düşünülmektedir. Belki de bu bilgilendirme, çocuğun ebeveyni ile algıladığı red konusunda açık ve net olarak konuşabilmesine kapı aralayacaktır. Ayrıca bir diğer araştırma doğurgusu olan baba reddinin, anne reddi ile benzer bulunduğu bilgisinin ebeveynlere aktarılması da son derece önemli olacaktır. Babaların da çocuk yetiştirme konusunda en az anne kadar önemli olduklarının ebeveynlere bilimsel olarak aktarılması, çocuğun babadan algılayacağı kabulün kıymetinin ebeveynler tarafından anlaşılması açısından son derece önemlidir. Bu nedenle yukarıda önerilen eğitim ve seminerlere bu bulgunun da dahil edilmesi önerilebilir. Ayrıca bu değişkenlerin klinik olmayan örneklem üzerinden araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Çoğu zaman klinik örneklem ile temas halinde olan bir meslek grubunun klinik olmayan örneklem ile çalışması, görece normal olarak algılanan örüntünün anlaşılması açısından önemli olacaktır. Bir başka açıdan bakacak olursak, alanda yürütülen çalışmaların çoğunun ergen örneklemini ile yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Mevcut çalışmanın üniversite öğrencisi genç yetişkinlerle yürütülmesi alanyazına katkı olarak görülmektedir.

Sonuç olarak mevcut değişkenler arasındaki ilişkiler daha iyi anlaşıldıkça bu durumdan muzdarip olan kişiler daha iyi anlaşılacak ve onlar için daha işlevsel önleme ve müdahale programları geliştirilebilecektir.

4.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI VE GELECEK ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER

Mevcut araştırma bulguları genel olarak alanyazından çok fazla ayrılmamakla birlikte, bulgular tartışılırken çalışmanın sınırlılıklarını ele almak önemli olacaktır. Çalışmanın ilk ve en temel sınırlılığı, örneklem grubundan kaynaklı olarak genellenebilirliğinin kısıtlı olmasıdır. Örneklem grubunun aynı üniversitede okuyan, genellikle il ya da metropolde uzun süre yaşamış, eğitilmiş gençlerden oluşuyor olmasının bulguların dış geçeliliğini düşüreceği unutulmamalıdır. Gelecek çalışmalarda örneklemin, uzun süre farklı statüdeki şehirlerde yaşamış ve farklı şehirlerde okuyan katılımcılardan oluşması önerilmektedir. Böylelikle bulgularının genellenebilirliği artacaktır. Benzer şekilde bir diğer sınırlılık da bulguların diğer yaş gruplarına genellenememesidir. Bu çalışma üniversite öğrencileriyle yürütüldüğü için bu örneklem grubunun özelliklerini taşıyan

yaş grubu içinde genellenebilir. Bu konudaki gelecek araştırmalar için farklı yaş gruplarıyla çalışılması ya da boylamsal bir çalışma yürütülmesi önerilebilir. Böylece mevcut değişkenler arasındaki ilişkiler daha derinlemesine araştırılarak gelişimsel olarak farklılık gösterip göstermeyecekleri de anlaşılmış olur. Bu noktada yapılabilecek bir diğer öneri de klinik örneklem ile çalışmak olabilir. Bu durum psikolojik belirtiler hakkında daha detaylı bulgulara ulaşılmasına imkan sağlayacaktır.

Çalışmadaki bir diğer sınırlılık, mevcut değişkenlerle ilgili olabileceği düşünülen yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı gibi demografik değişkenler dahil edilirken, ailenin sosyo ekonomik düzey bilgisinin sorulmamış olmasıdır. İlerleyen çalışmalarda bu sosyo-demografik değişkeninin form ve analizlere sağlam bir gösterge ile dahil edilmesi tavsiye edilmektedir. Bu konudaki bir diğer sınırlılık ise kardeş ilişkilerinin araştırılmamış olmasıdır. Araştırma sürecinde, bireylerin kaç kardeşe sahip olduklarından çok, aradaki ilişkinin daha önemli olabileceği anlaşılmıştır. Bu nedenle ebeveyn kabul-reddi çalışılırken kardeş ilişkilerinin de hesaba katılması ilerleyen çalışmalar için bir öneri olabilir. Böylelikle kardeş örüntüleri daha iyi anlaşılabilir, algılanan ebeveyn reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide önemli bir rolü olup olmadığı da anlaşılmış olacaktır. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise ebeveyn kabul-reddi puanlarının kabul düzeyine daha yakın bulunmalarıdır. Bu durum, araştırmada yordayıcı değişken olarak işlevlendirilen anne ve baba reddinin araştırılmasını sınırlandırmış olabilir. Belki de değişkenin algılanan kabul düzeyi üzerinden gidilerek analizlere alınması, bulgular açısından daha sağlıklı sonuçlar verebilir.

Mevcut çalışma kapsamında psikolojik belirtiler genel olarak ele alınmıştır. Gelecek çalışmalar için psikolojik belirtilerin ayrı ayrı psikopatolojiler olarak çalışılması önerilebilir. Bu durum söz konusu değişkenler arası ilişkiler açısından alanyazına daha detaylı ve spesifik bilgi sağlayacaktır.

Mevcut araştırmada algılanan ebeveyn reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide önem arz ettiği düşünülen reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme gücünün değişkenleri ele alınmıştır. İleride yürütülecek olan çalışmalarda bu ilişkide yer alması muhtemel olan başka aracı ya da düzenleyici değişkenler belirlenerek söz konusu model

geliştirilebilir ya da yeni modeller ortaya çıkarılabilir. Bu modele yeni değişkenlerin eklenmesi açıklanamayan varyans açısından önemli olacaktır. Bu noktada katılımcıların mevcut duygu durumları, kuramın baş etme alt alanında önerilen özerklik, kişisel olarak algılamama kapasitesi, farklılaşmış benlik algısı ve kişileştirme yapmama yetisi gibi değişkenler önerilebilir. Böylelikle daha kapsamlı bir model üzerinden daha etkili müdahale yöntemleri geliştirilebilir.

Çalışmadaki yöntemsel sınırlılıklara bakıldığında ise en başta değişkenin doğası gelmektedir. Mevcut değişkenler dolayısıyla, geriye dönük ve kişisel beyan üzerinden veri toplanmıştır. Bu konuda ortaya çıkabilecek sorunlar bulunmaktadır. Örneğin katılımcılar bilgiyi hatırlamıyor, yanlış hatırlıyor ya da bilerek yanlış aksettiriyor olabilirler. Veyahut geri çağırılması sırasında anı farklılaşabilir. Bizim için önemli olan zaten kişinin algısı olduğu için bu konu çok önemli bir sorun arz etmemekle birlikte yine de bulgular değerlendirilirken göz önüne alınmalı ve gelecek çalışmalarda önlemleri alınmalıdır. Bu konudaki öneri katılımcının tek kaynak olmaktan çıkarılıp ebeveynlerden de veri toplanması olabilir. Ya da Sümer, Gündoğdu-Aktürk ve Helvacı (2010)'nın bu konuda etkili olduğunu düşündükleri çeşitli nitel araştırma yöntemleri kullanılabilir. Böylelikle kişisel beyanın sınırlılıkları giderilmiş olacak, daha saf bulgulara erişilecektir. Bu konudaki diğer bir sınırlılık ise kullanılan ölçek madde sayılarının fazla olmasıdır. Bu durum katılımcılarda isteksizliğe ya da dikkatlerini sürdürmemelerine sebep olmakta, veri kaybını artırmaktadır. Çalışmaya katılmaya ne kadar istekli olurlarsa olsunlar, katılımcılarda yorgunluk ve bıkkınlık gözlenebilmekte ve bu durumun sorulara verdikleri yanıtları etkilemesi, rastgele işaretlemiş olmaları ihtimali hep bulunmaktadır. Araştırmanın soru sayısına dikkat edilmesi, sonraki araştırmalar için bir öneri olabilir.

Bulgular değerlendirilirken çalışmaya ait tüm bu sınırlılıklar göz önüne alınmalı ve asla nedensel çıkarımlar yapılmamalıdır. Çalışma bulgularına göre, geriye dönük algılanan anne ve baba reddi kişilerin genç yetişkinlikte gösterdikleri psikolojik belirti düzeyleriyle ilişkili olduğu, bu ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünün olduğu bulunmuştur. Yani bu bulgular, algılanan anne ve baba reddi, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü ile psikolojik belirtilere

neden oluyor anlamına gelmemektedir. Bu şekilde yorumlanmamalıdır. Mevcut araştırma sadece bu değişkenler arasındaki ilişki ve aracılık rollerini ortaya koymaktadır. Genel olarak mevcut bulgular değerlendirilirken araştırmaya ait sınırlılıkların hesaba katılması, gelecek çalışmalar için sunulan önerilerin de göz önüne alınması son derece önemlidir.

4.6. SONUÇ

Mevcut çalışmada üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü aracılık etkileri araştırılmıştır. Çalışmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesinde lisans eğitimi görmekte olan 405 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcılara “Demografik Bilgi Formu”, “Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne ve Baba Formları”, “Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği”, “Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği” ve “Kısa Semptom Envanteri” uygulanmıştır. Araştırma sorularına yanıt bulmak amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizleri, Tek Yönlü Çok Faktörlü Varyans (MANOVA) ve Seri Çoklu Aracı Değişken Analizi yürütülmüştür. Söz konusu analizler neticesinde elde edilen bulgular, araştırmanın hipotezleri baz alınarak şu şekilde özetlenmektedir:

1. Hipotezimiz “Algılanan ebeveyn red puanı arttıkça psikolojik belirti puanının artması beklenmektedir.” şeklindeydi. Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn reddi ile psikolojik belirtiler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Katılımcıların algıladıkları anne ve baba reddi arttıkça psikolojik belirti düzeyleri de artmaktadır. Yani bu hipotezimiz doğrulanmıştır. Mevcut bulgu, alanyazın ile uyumlu bulunmuştur. Bu konudaki diğer bir bulgu ise katılımcıların algıladıkları anne ve baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerin farklılaşmadığıdır. Bu durum anne ilgisi ve sıcaklığı kadar baba kabulünün de kritik olduğuna dikkat çekmektedir.

2. Hipotezimiz “Algılanan ebeveyn red puanı arttıkça reddedilme duyarlılığı puanının artması beklenmektedir.” şeklindeydi. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn reddi ile reddedilme duyarlılığı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki

bulgulanmıştır. Katılımcıların algıladıkları anne ve baba reddi arttıkça, reddedilme duyarlılığı düzeyleri de artmaktadır. Yani bu hipotezimiz doğrulanmıştır. Mevcut bulgu, katılımcıların çocuklukta algıladıkları reddin ileride onları reddedilmeye dair hassas hale getirerek psikolojik belirtileri etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu alanyazın ile uyumlu görünmektedir.

3. Hipotezimiz “Algılanan ebeveyn red puanı arttıkça duygu düzenleme güçlüğü puanının artması beklenmektedir.” şeklindeydi. Araştırma neticesinde üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn reddi ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Katılımcıların algıladıkları anne ve baba reddi arttıkça duygu düzenleme güçlüğü düzeyleri de artmaktadır. Yani bu hipotezimiz doğrulanmıştır. Bu bulgu katılımcıların çocuklukta algıladıkları reddin, ileride duygularını düzenleme noktasında sorun yaşamalarına neden olarak psikolojik belirtileri etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu alanyazında erişilen sınırlı sayıdaki kaynak ile benzerlik göstermektedir.

4. Hipotezimiz “Reddedilme duyarlılığı puanı arttıkça psikolojik belirti puanının artması beklenmektedir.” şeklindeydi. Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığı ile psikolojik belirtiler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların reddedilme duyarlılığı düzeyleri arttıkça psikolojik belirti düzeyleri de artmaktadır. Yani bu hipotezimiz doğrulanmıştır. Alanyazında bu konuda benzer çalışmalar bulunmaktadır.

5. Hipotezimiz “Reddedilme duyarlılığı puanı arttıkça duygu düzenleme güçlüğü puanının artması beklenmektedir.” şeklindeydi. Araştırma neticesinde üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığı ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların reddedilme duyarlılığı puan ortamları arttıkça duygu düzenleme güçlüğü ortalama puanları da artmaktadır. Yani bu hipotezimiz doğrulanmıştır. Bu bulgu, katılımcıların reddedilmeye dair hassas olmalarının, onların duygu düzenleme konusunda güçlük yaşamalarına da davetiye çıkardığı anlamına gelmektedir. Mevcut bulgu alanyazında erişilebilen sınırlı sayıdaki kaynak ile benzerlik göstermektedir.

6. Hipotezimiz “Duygu düzenleme güçlüğü puanı arttıkça psikolojik belirti puanının artması beklenmektedir.” şeklindeydi. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinde psikolojik belirtiler ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Katılımcıların duygu düzenleme güçlüğü düzeyleri arttıkça psikolojik belirti düzeyleri de artmaktadır. Yani bu hipotezimiz doğrulanmıştır. Mevcut bulgu alanyazın ile uyumlu görünmektedir.

7. Hipotezimiz “Reddedilme duyarlılığı, ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.” şeklindeydi. Aynı hipotezde algılanan ebeveyn reddi, anne ve baba olmak üzere iki alt hipoteze de ayrılmıştı. Araştırma neticesinde, üniversite öğrencilerinde algılanan anne ve baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığının aracı etki göstermediği bulunmuştur. Yani bu hipotezimiz doğrulanmamıştır. Mevcut bulgu alanyazın ile uyumlu görünmemektedir.

8. Hipotezimiz “Duygu düzenleme güçlüğü, ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.” şeklindeydi. Aynı hipotezde algılanan ebeveyn reddi, anne ve baba olmak üzere iki alt hipoteze de bölünmüştü. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinde algılanan anne ve baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün kısmi aracılık etkisi gösterdiği bulunmuştur. Yani bu hipotezimiz doğrulanmıştır. Mevcut bulgu alanyazın ile uyumlu görünmektedir.

9. Hipotezimiz “Reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü, ebeveyn kabul reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayacaktır.” şeklindeydi. Aynı hipotezde algılanan ebeveyn reddi, anne ve baba olmak üzere iki alt hipoteze de bölünmüştü. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün, algılanan anne ve baba reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide seri aracılık etkisi gösterdikleri bulunmuştur. Yani bu hipotezimiz doğrulanmıştır. Algılanan anne-baba reddi duygu düzenleme güçlüğü'nü artırarak psikolojik belirtileri etkileyebildiği gibi, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü seri aracılığıyla da psikolojik belirti düzeylerini artırabilmektedir. Sonuç olarak

çocuklukta algılanan anne ve baba reddi, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün psikolojik belirtileri anlamlı bir şekilde yordadığı ifade edilebilir.

10. Son olarak çalışmadaki temel değişkenlerin, ilişkili olabilecekleri düşünülen cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı gibi demografiklere göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Algılanan anne ve baba reddi, reddedilme duyarlılığı, duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtilerin, cinsiyet, anne-baba eğitimine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bunun nedeni örneklemin eğitimli, kentsel kökenli üniversite öğrencilerinden meydana gelmiş olması olabilir. Kardeş sayısı demografik değişkeni açısından bakıldığında ise sadece algılanan anne reddi ile kardeş sayısı pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Yani katılımcıların sahip oldukları kardeş sayısı arttıkça annelerinden algıladıkları red artmakta, diğer temel değişkenler açısından farklılaşma olmamaktadır. Bu hususta alanyazında birbirinden farklı sonuçları olan araştırmalar bulunmaktadır. Mevcut bulgular, alanyazındaki bazı araştırmalar ile paralellik gösterirken bazıları ile tutarlı değildir.

Alanyazında, bu çalışmanın temel değişkenlerinin birlikte aracılık analiz modeli ile ele alındığı başka bir araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle mevcut çalışmanın alanyazına katkı sağladığı düşünülmektedir. Mevcut sınırlılıklar göz önüne alınarak alanda yeni yapılacak daha kapsamlı çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abacı, D. F. (2018). *Ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide duygu düzenleme ile kişilerarası problemlerin rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akdur, S. ve Aslan, B. (2017). Duygusal Zeka ile İlişki Doyumu Arasında Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Romantik Kıskançlığın Aracı Rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 5(9), 71-88. DOI: 10.7816/nesne-05-09-04
- Akıncı, İ. (2015). *Narsisizm türleri ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişki: duyguların ve duygu düzenleme güçlüklerinin rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Aldao, A. (2013). The future of emotion regulation research/ Capturing context. *Perspectives on Psychological Science*, 8, 155-172.
- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S., & Schweizer, S. (2010). Emotion regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30, 217-237.
- Alonso, P., Menchón, J. M., Mataix-Cols, D., Pifarré, J., Urretavizcaya, M., Crespo, J. M. & Vallejo, J. (2004). Perceived parental rearing style in obsessive– compulsive disorder: relation to symptom dimensions. *Psychiatry Research*, 127(3), 267-278.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2014). *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, Beşinci Baskı (DSM-5)*. (Çev. Ed.: E Köroğlu). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Anlı, I., ve Karslı, T. A. (2010). Perceived parenting style, depression and anxiety levels in a Turkish late-adolescent population. *Procedia Social And Behaviour Science*, 2(2): 724-727.
- Armutlu, İ.(2019). *Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Dürtüsellik, Ruminasyon ve Genel Erteleme Eğiliminin Psikolojik Belirtiler ile İlişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.

- Ayduk, Ö. N. (1999). Impact of self-control strategies on the link between rejection sensitivity and hostility: Risk negotiation through strategic control, *The Sciences & Engineering*, 60, (1-B), 04-01.
- Ayduk, Ö. N., Downey, G. & Feldman, S. (2000). Regulating the interpersonal self strategic self-regulation for coping with rejection sensitivity, *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(2), 776-792.
- Ayseli, C. (2019). *Temel psikolojik ihtiyaçlar ve kendini bağışlama: duygu düzenleme güçlüğü, suçluluk ve utanç duygularının aracılık rollerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Azevedo, V., Simões, S., Marques, M., Cunha, M., & Santo, H. E. (2013). The role of parental rearing styles in the perception of college adolescents' anxiety symptoms. *European Psychiatry*, 28(1), 1-1.
- Baker, C. N., & Hoerger, M. (2012). Parental child-rearing strategies influence selfregulation, socio-emotional adjustment, and psychopathology in early adulthood: Evidence from a retrospective cohort study. *Personality and Individual Differences*, 52(7), 800-805.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior*, 4(71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998)
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Başçivi, G. (2017). *Sorunlu yeme davranışları ve yeme bağımlılığında duygu düzenleme güçlüklerinin rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi: İstanbul.

- Batum, P. (2007). *Öğrenme bozukluklarında ebeveyn kabulü/reddi ile içselleştirme ve dışsallaştırma sorunlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Bayat, B. (2015). *Algılanan ebeveyn kabul reddinin yetişkinlik dönemindeki psikopatoloji ile ilişkisi: kontrol odağının ve benlik kurgularının aracı rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Becker, W. C. (1964). Consequences of different kinds of parental discipline. In M. L. Hofvenan ve C. W. Hoffnian (Eds.), *Review of child development research*, 169-208.
- Birel, S. (2012). *Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Rekabetçi Tutum, Psikolojik Belirtiler ve Problem Çözme Beceri Düzeyleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun On dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Bouma, E. C., Ormel, J., Verhulst, F. C., & Oldehinkel, A. J. (2008). Stressful life events and depressive problems in early adolescent boys and girls: The influence of parental depression, temperament and family environment. *Journal of Affective Disorders*, 105(1-3), 185-193.
- Bozkuş, O. & Araz, A. (2015). Narsisizm ve evlilik uyumu ilişkisinde reddedilme duyarlılığı ve olumlu yanılsamaların aracı rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 3(6), 29-54.
- Braden, A., Musher-Eizenman, D., Watford, T. & Emley, E. (2018). Eating when depressed, anxious, bored, or happy: Are emotional eating types associated with unique psychological and physical health correlates? *Appetite*, 125, 410- 417.
- Bungert, M., Liebke, L., Thome, J., Haeussler, K., Bohus, M. & Stefanie, L. (2015). Rejection sensitivity and symptom severity in patients with borderline personality disorder: Effects of childhood maltreatment and self-esteem. *Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation*, 2,(4), 1-13.

- Calkins, S. D., Smith, C. L., Gill, K. L., ve Johnson, M. C. (1998). Maternal interactive style across contexts: Relations to emotional, behavioral, and physiological regulation during toddlerhood. *Social Development, 7*, 350–369
- Campo, A. T. ve Rohner, R. P. (1992). Relationships between perceived parental acceptance-rejection, psychological adjustment, and substance abuse among young adults. *Child Abuse & Neglect, 16*(3), 429-440.
- Campos, R. C., Besser, A. & Blatt, S. J. (2013). Recollections of Parental Rejection, Self-Criticism and Depression in Suicidality. *Archives of Suicide Research, 17* (1), 58-74.
- Carpenter, R. W., & Trull, T. J. (2013). Components of emotion dysregulation in borderline personality disorder: A Review. *Current Psychiatry Reports, 15* (1), 335.
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K. A., & McBride-Chang, C. (2003). Harsh parenting in relation to child emotion regulation and aggression. *Journal of Family Psychology, 17*(4), 598.
- Cimino, S., Cerniglia, L., & Paciello, M. (2015), Mothers with depression, anxiety or eating disorders and longitudinal outcomes on their children: a study on paternal psychopathological risk. *Child Psychiatry and Human Development, 46*, 228-236.
- Cole, N. D. & Hall, E. T. (2010). Experiencing the Restorative Components of Wilderness Environments: Does Congestion Interfere and Does Length of Exposure Matter?. *Environment and Behavior, 42*(6) 806–823. 15 May 2020, SAGE. DOI: 10.1177/0013916509347248
- Cole, P. M., Michel, M. K. & Teti, L. O. D. (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 59*(2-3), 73-102.
- Contardi, A., Imperatori, C., Penzo, I., Del Gatto, C., & Farina, B. (2016). The association among difficulties in emotion regulation, hostility, and empathy in a sample of young Italian adults. *Frontiers in Psychology, 7*, 1068.

- Coşar Ciğerci, Z. (2006). *Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkiler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Creasey, G. & McInnis, M. H. (2001). Affective responses, cognitive appraisals, and conflict tactics in late adolescent romantic relationships: Associations with attachment orientations, *Journal of Counseling Psychology*, 48(2), 85-96.
- Çardak, M., Sariçam, H., & Onur M. (2012). Perceived parenting styles and rejection sensitivity in university students. *The Online Journal of Counselling and Education*, 1(3), 57-69.
- Davey, G. C. L., Hampton, J., Farrell, J., & Davidson, S. (1992). Some characteristics of worrying: Evidence for worrying and anxiety as separate constructs. *Personality and Individual Differences*, 13, 133–147.
- D'agostino, A., Covanti, S., Monti, M. R., & Starcevic, V. (2017). Reconsidering emotion dysregulation. *The Psychiatric Quarterly*, 88 (4), 807-825.
- Dedeler M, Akün E, Durak-Batıgün A.(2017). Turkish adaptation of Adult Parental Acceptance -Rejection Questionnaire Short Form. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30(3),181-193. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2017300302>
- Demiriz, S ve A.D. Öğretir, Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1),105-122.
- Deniz, P. (2014). *The effects of parental acceptance - rejection/control on personality and psychopathology: Mediator role of proneness to shame and guilt*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
- Derogatis, L. R., ve Melisaratos, N. (1983). The brief symptom inventory: an introductory report. *Psychological medicine*, 13(3), 595-605.

- Doğan, T. (2009). *Bilişsel ve Kendini Değerlendirme Süreçlerinin Sosyal Anksiyete Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Downey, G. & Feldman, S. I. (1996). Implications of Rejection Sensitivity for Intimate Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1327-1343.
- Downey, G., Lebolt, A. & Rincon, C. (1998). Rejection sensitivity and children's interpersonal difficulties. *Child Development*, 69(), 1072-1089.
- Dural, G., ve Yalçın, İ. (2014). Üniversite Öğrencilerinde Ebeveyn Kabulü ile Psikolojik Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Düşünen Adam - Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 27(3), 221-232.
- Düzgün, Ş. (1995). *Lise Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları ile Psikolojik Belirtileri Arasındaki İlişkiler*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Dwairy, M. (2010). Parental Acceptance–Rejection: a Fourth Cross-Cultural Research on Parenting and Psychological Adjustment of Children. *Journal of Child ve Family Studies*, 19 (1), 30-35.
- Eldoğan, D., ve Barışkın, E. (2014). Erken Dönem Uyumsuz Sema Alanları ve Sosyal Fobi Belirtileri: Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Rolü Var mı? *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(74), 108-115.
- Elibol, Ş. (2018). *Yakınlıktan Korkma, Kendini Saklama, Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Bağlanmanın Narsistik Kişilik Özelliğı ile ilişkisi: Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Erkan, S. ve Toran, M., (2004). Alt Sosyo-Ekonomik Düzey Annelerin Çocuklarını Kabul ve Reddetme Davranışlarının İncelenmesi (Diyarbakır ili örneğı). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 91-97.

- Erkman, F., & Rohner, R. P. (2006). Youths' perceptions of corporal punishment, parental acceptance, and psychological adjustment in a Turkish metropolis. *Cross Cultural Research, 40*(3), 250-267
- Erler, Ö. (2011). *Ebeveyn kabul reddi ile 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Erözkan, A. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası Duyarlılıkları ile Reddedilme Duyarlılıklarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(2), 85-98.
- Eryavuz, A. (2006). *Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkiler üzerindeki etkileri*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Erözkan, A. (2007). Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile sosyal kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(0), 225-240.
- Erözkan, A. (2009). Rejection Sensitivity Levels with Respect to Attachment Styles, Gender and Parenting Styles: A Study with Turkish Students. *Social Behavior And Personality, 37*(1), 1-14.
- Feldman, S. & Downey, G. (1994). Rejection Sensitivity as a Mediator of the Impact of Childhood Exposure to Family Violence on Adult Attachment Behavior. *Development and Psychopathology, 6*(1), 231 - 247.
- Feng, X., Keenan, K., Hipwell, A. E., Henneberger, A. K., Rischall, M. S., Butch, J. & Babinski, D. E. (2009). Longitudinal associations between emotion regulation and depression in preadolescent girls: Moderation by the caregiving environment. *Developmental psychology, 45*(3), 798.
- Garnefski, N., Teerds, J., Kraaij, V., Legerstee, J., & Van Den Kommer, T. (2004). Cognitive emotion regulation strategies and depressive symptoms: Differences

between males and females. *Personality and Individual Differences*, 36(2), 267-276.

Gelgör, F. Z. (2016). *Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.)* Boston: Pearson.

Gholamian, B., Shahnazi, H., & Hassanzadeh, A. (2017). The prevalence of internet addiction and its association with depression, anxiety, and stress, among high school students. *Int J Pediatr*, 5(4), 4763-4770.

Giaouzi, A. & Giovazolias, T. (2015). Remembered parental rejection and social anxiety: The mediating role of partner acceptance-rejection. *Journal of Child and Family Studies*, 24(11), 3170-3179.

Göncü Köse, A., Özen-Çıplak, A., Ulaşan Özgüle, E. T., ve Sümer, N. (2017). Reddedilme duyarlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 5(11), 383-403.

Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 21 (1), 41-54.

Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation/ An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271-299.

Gross, J. J. (1999). Emotion regulation: Past, present, future. *Cognition and Emotion* 13(), 551-573.

Gross, J.J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39(6), 281-291.

- Gross, J. J. (2013). *Handbook of emotion regulation*. New York, US: Guilford publications.
- Gross, J. J., & Levenson, R. W. (1997). Emotional suppression: physiology, self report and expressive behaviour. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 970-986.
- Gross, J. J., & Thompson, R. A. (2007). Emotion Regulation: Conceptual Foundations. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (3-24). New York, US: Guilford Press.
- Gross, J. J., ve Muñoz, R. F. (1995). Emotion regulation and mental health. *Clinical psychology: Science and practice*, 2(2), 151-164.
- Gupta, S., Rosenthal, M. Z., Mancini, A. D., Cheavens, J. S., & Lynch, T. R. (2008) Emotion regulation skills mediate the effects of shame on eating disorder symptoms in women, eating Disorders. *The Journal of Treatment & Prevention*, 16(5), 405-417.
- Gülay, H., & Önder, A. (2011). Comparing parental acceptance: The rejection levels and peer relationships of Turkish preschool children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 1818-1823.
- Gürsu, O. (2012). Ergenlerde Psikolojik Sağlığın Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilimi Dergisi*, 5(1), 110-130.
- Hafen, C. A., Spilker, A., Chango, J., Marston, E. S., & Allen, J. P. (2014). To accept or reject? The impact of adolescent rejection sensitivity on early adult romantic relationships. *Journal of Research on Adolescence*, 24(1), 55–64.
- Haktanır, G., Aral, N., Alisinanoğlu, F., Baran, G., Baflar, F., Köksal, A. ve Bulut, Ş. (1999). *Türkiye’de Anne-Baba Tutumu Araştırmalarına Genel Bir Bakış*. Ankara, A.Ü. Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Hale, W. W., Akse, J., Engels, R. C. M. E., Raaijmakers, Q. A. W., & Meeus, W. H. J. (2004). Personality, perceived parental rejection and problem behavior in

- adolescence. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 39(12), 980-8. Doi: 10.1007/s00127-004-0834-5
- Hayes, A. F. (2013). *The Simple Mediation Model. Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach*. New York: Guilford Publications.
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation and conditional process analysis: a regression based approach*. New York, NY: The Guildford Press.
- Herraiz-Serran, C. Rodríguez-Cano, T., Beato-Fernández, L., Latorre-Postigo, J. M., Rojo-Moreno, L. & Vaz-Leal, F. J. (2015). Parental rearing and eating psychopathology. *Actas Españolas de Psiquiatría* 43(3), 91-98.
- Hofmann, S & Asmundson, G. J. (2008). Acceptance and mindfulness-based therapy: new wave or old hat? *Clinical Psychology Review*, 28(1), 1-16.
- Hofmann, S. (2014). Interpersonal emotion regulation model of mood and anxiety disorders. *Cognitive Therapy and Research*, 38(5), 483-492.
- Horney, K.(1991). *Kendi kendine psikanaliz*. (Selçuk, B.Çev.). Ankara: Öteki Yayınları, ss:8.
- Horney, K.(2007). *Çağımızın nevrotik kişiliği*. (Selma, K.Çev.). İstanbul: Doruk Yayınları, ss.119.
- Hussain, S., Tabassum, A., Zeeshan, A. ve Nadeem, S. (2013). Perceived Childhood Paternal Acceptance-Rejection Among Adults. *Journal of the Collage Physicians and Surgeons Pakistan*, 23(4), 269-71.
- İbrahim, D. M., Rohner, R. P., Smith, R. L., & Flannery, K. M. (2015). Adults' remembrances of parental acceptance-rejection in childhood predict current rejection sensitivity in adulthood. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 44 (1), 51-62.
- Kabaoğlu, F. (2011). *Anne-babası evli ve boşanmakta olan çocuk ve ergenlerin anne ve babalarından algıladıkları kabul veya red düzeyleri ile kişilik özellikleri*

arasındaki ilişki (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Karaboğa, F. ve Eker, E.(2018). Ebeveyn Reddi Algısı Yüksek Olan Ergenlerin Bazı Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 4(1), 33-56.

Karagöz, B. (2010). *Bir Grup Alkol veya Madde Bağımlısında Kendini Yaralama Davranışının İncelenmesi: Erken Çocukluk Dönemi İstismarı ve İhmali ile Duygu Düzenleme Güçlüğü Faktörleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Karaşar, B. ve Öğütölmüş, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Onay İhtiyacı ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 97-121.

Karpat, V. (2010). *Eşi alkol bağımlısı olan ve olmayan kadınların anne-baba kabul reddi, psikolojik uyum, eş kabul-reddi ve eşler arası çatışma açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Kavak, G. (2013). *Üniversite öğrencilerinde ebeveyn kabulü ile psikolojik uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Kavcıoğlu, F. C., & Gençöz, T. (2011). Psychometric characteristics of Difficulties in Emotion Regulation Scale in a Turkish sample: New suggestions. Unpublished raw data.

Kavurma, M. (2014). *Majör depresyon, yaygın anksiyete bozukluğu ve panik bozukluğundaki duygu düzenleme güçlüklerine mizaç-karakter özelliklerinin ve anksiyete duyarlılığının etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi: İzmir.

Kessler, R. C., McLaughlin, K. A., Green, J. G., Gruber, M. J., Sampson, N. A., Zaslavsky, A. M., & Benjet, C. (2010). Childhood adversities and adult

- psychopathology in the WHO World Mental Health Surveys. *The British Journal of Psychiatry*, 197(5), 378-385.
- Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2002) Perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: a meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *Journal of Marriage and Family*, 64, 54–64.
- Kılıç, M. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Ebeveyn Kabul-Reddinin Öfke İfade Tarzı ve Depresif Belirtiler ile İlişkinin Ebeveyn Kabul ve Reddi Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kim, I. J., Ge, X., Brody, G. H., Conger, R. D., Gibbons, F. X. & Simons, R. L. (2003). Parenting behaviors and the occurrence and co-occurrence of depressive symptoms and conduct problems among African American children. *Journal of Family Psychology*, 17(4), 571.
- Klimes-Dougan, B., & Bolger, A. (1998). Coping with maternal depressed affect and depression: Adolescent children of depressed and well mothers. *Journal of Youth and Adolescence*, 27, 1-15.
- Kyoung-Sook, C. (2008). Parental Control and Korean Family: Comparing Anglo American and Korean Cultural Beliefs. *Family and Culture*, 20 (4), 183-203.
- Lakey, B., & Orehek, E. (2011). Relational regulation theory: a new approach to explain the link between perceived social support and mental health. *Psychological Review*, 118 (3), 482-495.
- Leaper, C. (1998). Decision Making Processes Between Friends: Speaker and Partner Gender Effects. *Sex Roles*. 39 (1-2), 125-133.
- Lesnik-Oberstein, M., Koers, A. J., & Cohen, L. (1995). Parental hostility and its sources in psychologically abusive mothers: A test of the three-factor theory. *Child Abuse ve Neglect*, 19 (1), 33-49.
- Lila, M., Garcia, F. & Gracia, E. (2007). Perceived paternal and maternal acceptance and child outcomes in Colombia. *Social Behavior and Personality*, 35, 115-124.

- Linehan, M. M. (1993). *Cognitive- behavioral treatment of borderline personality disorder*. New York: The Guilford Press.
- Luterek, J.A., Harb, G.C., Heimberg, R.G. & Marx, B.P.(2004). Interpersonal rejection sensitivity in childhood sexual abuse survivors: Mediator of depressive symptoms and anger suppression. *Journal of Interpersonal Violence, 19*(1), 90-107.
- Magios, V., Downey, G., & Shoda, Y. (2000). *Rejection-sensitivity and the potentiation of the startle response*. Unpublished manuscript, Columbia University.
- Marston, E. G., Hare, A. & Allen, J. P. (2010). Rejection sensitivity in late adolescence: social and emotional sequelae. *Journal of Research on Adolescence, 20*(4).
- Matsumoto, D., & Hwang, H. S. (2013). Emotion. In K. D. Keith. (Ed.) *The Encyclopedia of Cross-Cultural Psychology*. (1st ed.) (pp. 472– 474). John Wiley & Sons, Inc.
- Mellin, E. A., (2008). Rejection Sensitivity and College Student Depression: Findings and Implications for Counseling, *Journal of College Counseling, 11*, (32-41).
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social development, 16*(2), 361-388.
- Özdemir, H. E. (2017). *Bir grup üniversite öğrencisinde bağlanma stilleri ile narsisizm arasındaki ilişki: reddedilme duyarlılığının aracı rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk Can, H. ve Aksel, E. (2017). Ebeveyn Kabul/Reddi ile Ebeveyn Uygulamaları İlişkisi ve Etkileyen Faktörler. *Humanities Sciences, 12* (1), 35-50. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsahuman/issue/26826/284839>
- Pektaş, E. (2015). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile depresyon ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Preacher, K. J. & Hayes, A.F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods* 40 (3), 879-891. doi: 10.3758/BRM.40.3.879.
- Putnick, D. L., Bornstein, M. H., Lansford, J. E., Malone, P. S., Pastorelli, C., Skinner, A. T. & Alampay, L. P. (2015). Perceived mother and father acceptance-rejection predict four unique aspects of child adjustment across nine countries. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(8), 923-932.
- Quirk, S. W., Wier, D., Martin, S. M., & Christian, A. (2015). The influence of parental rejection on the development of maladaptive schemas, rumination, and motivations for self-injury. *Journal of Psychopathology And Behavioral Assessment*, 37 (2), 283-295.
- Robertson, J., & Simons, R. (1989). Family factors, self-esteem, and adolescent depression. *Journal of Marriage and Family*, 51(1), 125-138. doi:10.2307/352374.
- Roemer, L., Lee, J. K., Salters-Pedneault, K., Erisman, S. M., Orsillo, S. M. & Mennin, D.S. (2008). Mindfulness and emotion regulation difficulties in generalized anxiety disorder: Preliminary Evidence for Independent and Overlapping Contributions. *Behavior Therapy*, 40(2), 142-154.
- Rohner, R. P. (1975). *They love me, they love me not: A worldwide study of the effects of parental acceptance and rejection*. New Haven, CT: HRAF Press.
- Rohner, R. P. (1980). Worldwide tests of parental acceptance-rejection theory: An overview. *Cross-Cultural Research*, 15(1), 1-21.
- Rohner, R. P. (1986). *The warmth dimension: Foundations of parental acceptance-rejection theory*. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.
- Rohner, R.P. (1999) *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*. Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection. University of Connecticut Storrs.

- Rohner, R. P. (2004). The parental " acceptance-rejection syndrome": Universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist*, 59(8), 830.
- Rohner, R. P. (2005). Parental Acceptance-Rejection Questionnaire: Test Manual. In *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*, (4th ed.) (43-106). Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner, R. P. (2016). Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory. *IPARTheory*. May 15, 2020, <https://csiar.uconn.edu/introduction-to-partheory/#>
- Rohner, R. P. & Britner, P. A. (2002). Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross Cultural Research*, 36(1), 16-47.
- Rohner, R. P. & Chaki-Sircar, M. (1988). *Woman and Children In Bengali Willage, Hannover and London*. University Press of New England.
- Rohner, R. P. & Rohner, E. C. (1981). Parental acceptance-rejection and parental control: *Cross-cultural codes*. *Ethnology*, 20(3), 245-260.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33(3), 299-334.
- Rohner, R. P., ve Khaleque, A., ve Cournoyer, D. E. (2012). *Overwiev of parental acceptance rejection theory, Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications*. Research Gate, 15 May 2020, https://www.researchgate.net/publication/255729046_Parental_acceptance-rejection_theory_methods_and_implications
- Rohner, R. P., Saavedra, J. M. & Granum, E. O. (1978). Development and validation of the parental acceptance and rejection questionnaire: Test manual. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology (Manuscript 1635)*, 8(), 7-8.
- Roll, J., Koglin, U., & Petermann, F. (2012). Emotion regulation and childhood aggression: longitudinal associations. *Child Psychiatry & Human Development*, 43, 909–923.

- Rugancı, R. N. ve Gençöz, T. (2010). Psychometric properties of a Turkish version of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 66(4), 442-455.
- Sağlam, F. (2018). *Bipolar bozukluk tanılı hastaların ve birinci derece yakınlarının duygu düzenleme güçlüklerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi: Mersin.
- Salsman, N. L., & Linehan, M. M. (2012). An investigation of the relationships among negative affect, difficulties in emotion regulation, and features of borderline personality disorder. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 34, 260-267.
- Sanei, S. (2013). *Adaptive processing of brain signals*. John Wiley & Sons.
- Sarı, C. (2008). *Ergenlerin Psikolojik Belirti Düzeyleri ve Uyumlarını Yordayan Bazı Değişkenler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sarıçam, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Sarısoy, (2017). *Kişilik bozukluklarında erken çocukluk yaşantıları, reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme süreçlerinin rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sarıtaş, D. ve Gençöz, T. (2012). Ergenlerin Duygu Durum Düzenleme Güçlüklerinin, Annelerin Duygu Düzenleme Güçlükleri ve Çocuk Yetiştirme Davranışları ile İlişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18, 117-126.
- Schacter, S. & Singer, J.E., (1962). Cognitive, social, and physiological determinants of emotional state. *Psychological Review*, 69(5), 379-399.
- Segal, Z. V., Williams. J, M, & Teasdale, J. D.(2002). *Mindfulness Based Cognitive Therapy for Depression: A New Approach to Preventing Relapse*. New York, Guilford Press.

- Sertöz, D. (2018). *Reddedilme duyarlılığının ebeveyn tutumları ve sosyometrik statü bakımından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Simons, R. L., Robertson, J. F. & Downs, W. R. (1988). The nature of the association between parental rejection and delinquent behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 18(3), 297-310.
- Skripkauskaite, S., Hawk, S. T., Branje, S. T., Koot, H. M., Van Lier, P. C., & Meeus, W. (2015). Reactive and proactive aggression: Differential links with emotion regulation difficulties, maternal criticism in adolescence. *Aggressive Behavior*, 41(3), 214-226. doi:10.1002/ab.21583
- Slavich, G. M., O'Donovan, A., Epel, E. S., & Kemeny, M. E. (2010). Black sheep get the blues: A psychobiological model of social rejection and depression. *Neuroscience ve Biobehavioral Reviews*, 35, (1), 39-45
- Soenke, M., Hahn, K. S., Tull, M. T., & Gratz, K. L. (2010). Exploring the relationship between childhood abuse and analogue generalized anxiety disorder: The mediating role of emotion dysregulation. *Cognitive Therapy and Research*, 34(5), 401-412.
- Sordia, N. (2019). Don't worry, be happy: the role of rejection sensitivity in psychological well-being. Maltepe Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Kongresi Sunumu.
- Sümer, N., Gündoğdu-Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye'de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25),42-59.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Çocuk Yetiştirme Stilleri Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerine Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* 14(44), 35-58.
- Sünbül, Z. A. (2016). *The relationship between mindfulness and resilience among adolescents: mediating role of self-compassion and difficulties in emotion*

- regulation* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Sürücü, Ş. (2013). *Üstün Yeteneklilerin Psikolojik Belirtileri, Stres Kaynakları ve Stres Karşısındaki Tepkileri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Şahin, N. H. ve Durak, A. (1994). Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory-BSI): Türk Gençleri İçin Uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31),44-56.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*, (5. Baskı). Boston: Pearson Education, Inc.
- Taş, İ. (2018). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Anemon-Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1) , 31-41.
- Toran, M. (2005). *Farklı Sosyo-Kültürel Düzeylere Sahip Annelerin Çocuklarını Kabulleme Ve Reddetme Davranışlarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Torrado, M. V., Ouakinin, S. S., & Bacelar-Nicolau, L. (2013). Alexithymia, emotional awareness and perceived dysfunctional parental behaviors in heroin dependents. *International Journal of Mental Health And Addiction*, 11 (6), 703-718.
- Türk Dil Kurumu, (2020). Duygu nedir?. 06.02.2020 tarihinde www.tdk.gov.tr sitesinden erişildi.
- Ünübol, M. (2011). *Üç farklı yaş grubunda ebeveyn kabul-reddi ve genel psikolojik uyumun incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Vandewalle, J., Moens, E., & Braet, C. (2014). Comprehending emotional eating in obese youngsters: the role of parental rejection and emotion regulation. *International Journal Of Obesity*, 38 (4), 525-530.

- Varan, A. (2005). Relation between Perceived Parental Acceptance and Intimate Partner Acceptance in Turkey: Does History Repeat Itself?. *Ethos*, 33(3), 414-426.
- Varan, A., Rohner, R. P. & Eryüksel, G. (2008). Intimate partner acceptance, parental acceptance in childhood, and psychological adjustment among Turkish adults in ongoing attachment relationships. *Cross-Cultural Research*, 42(1), 46-56.
- Vatan, S. (2014). *Duyguların, duygu düzenlemenin, obsesif inançların, düşünce kontrolünün ve bağlanmanın, obsesif kompulsif bozukluktaki farklı belirtilerdeki rollerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Vulic'-Prtoric, A., & Macuka, I. (2006). Family and coping factors in the differentiation of childhood anxiety and depression. *Theory, Research and Practice*, 79, 199–214.
- Whiteside, U., Chen, E., Neighbors, C., Hunter, D., Lo, T. & Larimer, M. (2007). Difficulties regulation emotions: Do binge eaters have fewer strategies to modulate and tolerate negative affect? *Eating Behaviors*, 8, 162-169.
- Yakın, D. ve Gençöz, T. (2011). *Parental acceptance-rejection/control and symptoms of psychopathology: Mediator roles of personality characteristics*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ. Ö. (2010). Genel Özyeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21 (4), 301-308.
- Yumuşak, F. N.(2019). *Üniversite Öğrencilerinde Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Duygusal Tepkiselliğin Psikolojik Belirtiler ile İlişisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şeyda İnci İnce tarafından Prof. Dr. İhsan Dağ danışmanlığında yüksek lisans tez çalışması kapsamında yapılacak bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn kabul reddi ile kişilerin psikolojik belirti düzeyleri arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünü incelemektir.

Araştırma kapsamında, sizlerden farklı değişkenleri değerlendiren bir anket setini doldurmanız istenecektir. Bu işlemin 20-25 dakika sürmesi beklenmektedir. Bu araştırma sonucunda elde edilen verilerin değerlendirmeleri kişisel olarak değil grup olarak yapılacaktır. Bu nedenle sizden hiçbir anket için kimliğinize ilişkin bilgi veya imzanız alınmayacaktır. Sadece bu onam formu sizin imzalamanız ardından ölçek setinden ayrılacak ve kimsenin ulaşamayacağı kapalı bir yerde muhafaza edilecektir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır, bu nedenle araştırmanın herhangi bir aşamasında gerekçe göstermeden katılımdan geri çekilme hakkına sahiptir. Ancak araştırmaya devam etmeniz ve cevaplarınızda samimi ve dürüst davranmanız çalışmanın niteliğini ve doğruluğunu belirleyecektir. Yapılacak araştırmada katılımcılar için herhangi bir risk, katılımcıların zarar görmesi ya da rahatsızlık duyması beklenmemektedir. Ancak herhangi bir zarar, risk veya rahatsızlık hissederseniz çalışmadan hiçbir gerekçe göstermeden çekilebilirsiniz. Araştırmadan çekilmeye karar verirseniz de herhangi bir sorumluluk ile karşılaşmayacaksınız.

Yapılan araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli izin ve onay alınmıştır. Araştırma bitiminde araştırmayla ilgili herhangi bir bilgi almak isterseniz, inciiseker@gmail.com adresinden Şeyda İnci İnce'ye ulaşabilirsiniz. Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir soru varsa çekinmeden sorabilirsiniz.

Eğer bu çalışmaya katılmayı istiyorsanız, lütfen aşağıdaki onay formunu okuyarak imzalayınız.

Şeyda İnci İnce ve Prof. Dr. İhsan Dağ tarafından yürütülmekte olan bu çalışmaya katılmayı kabul ediyorum. Bilgi-Onam metnini okudum ve çalışmaya katılmakla ilgili sormak istediğim soruları araştırmacılara sorarak öğrenme fırsatım olduğunu ve çalışmadan herhangi bir neden belirtmeksizin istediğim her aşamada çekilebileceğimi biliyorum. Aynı zamanda bu çalışmanın Hacettepe Üniversitesi Etik Komitesi tarafından onaylandığı bilgisi benimle paylaşıldı.

Eğer bu bilgiler doğrultusunda araştırmaya katılmak istiyorsanız, lütfen Onam Formunun iki kopyasını da imzalayınız ve bu formun bir kopyasını kendiniz için saklayınız.

Tarih:

Katılımcı Bilgileri :

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Araştırmacı Bilgileri:

Adı- Soyadı: Şeyda İnci İnce

Adres: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Psikoloji Bölümü

Tel: 05452756203

E-posta: inciiseker@gmail.com

İmza:

Sorumlu Araştırmacı Bilgileri:

Adı-Soyadı: İhsan Dağ

Unvanı: Prof. Dr.

Görev yeri: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Telefonu: 0 312 297 8326

E-posta: ihsandag@hacettepe.edu.tr

Adresi: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Psikoloji Bölümü / Beytepe Kampüsü

EK 2. Demografik Bilgi Formu
Demografik Bilgi Formu

Sizden, diğer ölçekleri cevaplandırmadan önce öncelikle aşağıda kişisel bilgilerinizle ilgili olan soruları cevaplandırmanızı rica ediyoruz.

Cinsiyetiniz: Kadın___ Erkek___

Yaşınız: _____

Doğum yeriniz: _____

Yaşadığınız yer: _____

En uzun süre yaşadığınız yer:

(1)Köy (2)Kasaba (3)İlçe (4)İl (5)Büyükşehir

Medeni durumunuz:

(1)Bekar (2)Evli/Birlikte yaşıyor (3)Ayrı/Boşanmış/Dul

Kiminle ve nerede yaşıyorsunuz: _____

Okuduğunuz Bölüm: _____

Ebeveynlerinizin medeni durumu:

(1)Bekar (2)Evli/Birlikte yaşıyor (3)Ayrı/Boşanmış/Dul

Annenizin eğitim durumu:

(1)İlkokul (2)Ortaokul (3)Lise(4)Önlisans (5)Lisans
(6)Yüksek Lisans (7)Doktora

Babanızın eğitim durumu:

(1)İlkokul (2)Ortaokul (3)Lise(4)Önlisans (5)Lisans
(6)Yüksek Lisans (7)Doktora

Annenizin sağ olup olmadığı: (1)Sağ (2)Ölü

Babanızın sağ olup olmadığı: (1)Sağ (2)Ölü

Kardeş sayısı:_____

Şu anda sizi profesyonel bir yardım almaya yönlendiren ruh sağlığınızla ilgili bir probleminiz var mı?

Evet___ Hayır___

Eğer cevabınız “evet” ise lütfen ruh sağlığınızla ilgili Şu anki problemi/ problemleri yazınız:

Düzenli olarak kullandđınız herhangi bir ilaç var mı?

Evet___ Hayır___

Eğer cevabınız “evet” ise lütfen Şu anda kullanmakta olduğunuz ilaçları yazınız:

EK 3. Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Yetişkin EKRÖ-Kısa Form)

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Kısa Form)

Yetişkin EKRÖ: Baba (Kısa Form)

Bu sayfada baba-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve babanızın siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin babanızın size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “Hemen hemen her zaman doğru”, “Bazen doğru”, “Nadiren doğru” veya “Hiçbir zaman doğru değil” şıklarından birini işaretleyiniz.

BABAM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öperdi.	☒	☐	☐	☐

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
8.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
10.	Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
11.	Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	☐	☐	☐	☐
12.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

Yetişkin EKRÖ: Anne (Kısa Form)

Bu sayfada anne-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve annenizin siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin annenizin size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “Hemen hemen her zaman doğru”, “Bazen doğru”, “Nadiren doğru” veya “Hiçbir zaman doğru değil” şıklarından birini işaretleyiniz.

ANNEM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öperdi.	☒	☐	☐	☐

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
8.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
10.	Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
11.	Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	☐	☐	☐	☐
12.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

EK 4. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği

Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (Üniversite Öğrencileri Formu)

YÖNERGE. Aşağıdaki her bir madde genelde üniversite öğrencilerinin bazen diğer kişilerden talep ettiği şeyleri tanımlamaktadır. Lütfen, her bir durumda/koşulda bulunduğunuzu düşünün ve cevaplarınızı ona göre verin. Her bir soruda, sizin için uygun olan numarayı daire içine alarak işaretlemeleri yapınız.

- Maddeleri değerlendirirken, karşınızdaki kişinin (örneğin, bir hocanız veya bir arkadaşınızla ilgili olan maddelerde) lütfen belirli bir kişiyi değil, **ORTALAMA BİR KİŞİYİ DÜŞÜNEREK** yanıt veriniz.
- Araştırma, **özel kişilere karşı olan tutumlarınızı** değil, **GENEL TUTUMLARINIZI** incelemektedir.

➤ **Her bir maddenin ardından gelen şu soruları yanıtlamanız beklenmektedir:**

- 1) Başkalarının size tepkisi konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**
- 2) İlgili durumda diğer kişilerin ne tür tepki verebileceğini düşünürsünüz?

1. Sınıftaki birine notlarını ödünç alıp alamayacağınızı soruyorsunuz.

- Kişinin notlarını vermek isteyip istemeyebileceği ile ilgili olarak ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam Çok endişelenirim / Kaygı duyarım
1 2 3 4 5 6

- Bu kişinin notlarını bana isteyerek vermesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle Çok büyük ihtimalle
1 2 3 4 5 6

2. Romantik partnerinizden sizinle aynı eve taşınmasını istiyorsunuz.

- Romantik partnerinizin sizinle aynı eve taşınmayı isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam Çok endişelenirim / Kaygı duyarım
1 2 3 4 5 6

- Romantik partnerimin benimle aynı eve taşınmayı istemesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle Çok büyük ihtimalle
1 2 3 4 5 6

3. Yurtdışı gezisine gitmek için ebeveynlerinizden destek istiyorsunuz.

- Ebeveynlerinizin size yardımcı olmayı isteyip istemeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam Çok endişelenirim / Kaygı duyarım
1 2 3 4 5 6

- Onların (Ebeveynlerimin) bana yardım etmek için istekli olmalarını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle Çok büyük ihtimalle
1 2 3 4 5 6

4. Yeni tanıştığınız birine çıkma teklif ediyorsunuz.

- Kişinin sizinle çıkmak isteyip istemeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- O kişinin benimle çıkmayı istemesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

5. Romantik partneriniz bütün arkadaşlarla birlikte dışarı çıkmayı planlıyor, ancak siz geceyi sadece partnerinizle geçirmek istiyorsunuz, ve bunu ona söylediniz.

- Romantik partnerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Romantik partnerimin bu isteğimi kabul etmeye istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

6. Günlük harcamalarınızı karşılamak için ebeveynlerinizden harçlığınızı arttırmalarını istiyorsunuz.

- Ebeveynlerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Ebeveynlerimin yardımcı olmaya istekli olmalarını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

7. Derste yeni tanıştığınız birine birlikte kahve içmeyi teklif ediyorsunuz.

- Kişinin sizinle gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Diğer kişinin benimle gelmeyi istemesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

8. Yakın bir arkadaşınıza onu ciddi şekilde üzecek bir şey söyledikten ya da yaptıktan sonra, yaklaşıyor ve konuşmak istiyorsunuz.

- Arkadaşınızın bu durumda sizinle konuşmak isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Hemen benimle konuşup sorunlarımızı çözmek istemesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

9. Dersten sonra hocanıza anlamadığınız bir konuda soru yöneltip size fazladan zaman ayırıp ayıramayacağını soruyorsunuz.

- Hocanızın size yardım etmeyi isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Hocamın bana yardımcı olmak için istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

10. Okulunuzu bitirdikten sonraki yıllarda ailenizden para istiyorsunuz.

- Ebeveynlerinizin size para vermeyi isteyip istemeyebilecekleri konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Ebeveynlerimin para talebimi kabul etmek konusunda istekli olmalarını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

11. Okul tatilinde bir arkadaşınızla birlikte tatile gitmeyi teklif ediyorsunuz.

- Arkadaşınızın sizinle tatile gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Teklifimin memnuniyetle kabul edilmesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

12. Çok kırıncı bir tartışmadan sonra romantik partnerinize telefon ediyor ve onu görmek istediğinizi söylüyorsunuz.

- Romantik partnerinizin sizi görmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Romantik partnerimin de beni görmeye istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

13. Arkadaşınıza ondan bir şeyini ödünç alıp alamayacağınızı soruyorsunuz.

- Arkadaşınızın size istediğiniz şeyi verip vermeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Arkadaşımın istediğim şeyi ödünç vermeye istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

14. Ebeveynlerinizden sizin için önemli ancak onlar için sıkıcı ve gelmesi zahmetli olabilecek bir etkinliğe sizinle beraber gelmelerini istiyorsunuz.

- Ebeveynlerinizin sizinle gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Ebeveynlerimin benimle gelmeyi kabul etmelerini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

15. Bir arkadaşınızdan size ciddi bir yardımda bulunmasını istiyorsunuz.

- Arkadaşınızın bu yardımı yapmak isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Arkadaşımın bu yardım isteğimi kabul etmesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

16. Romantik partnerinize sizi gerçekten sevip sevmediğini soruyorsunuz.

- Romantik partnerinizin sizi gerçekten sevdiğini söyleyip söylemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Romantik partnerimin beni gerçekten çok sevdiğini söylemeye istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

17. Bir partiye gidiyorsunuz ve odanın diğer köşesinde birini fark ediyorsunuz, ona beraber dans etmeyi teklif ediyorsunuz.

- Dans etmeyi teklif ettiğiniz kişinin teklifinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Dans etmeyi teklif ettiğim kişinin bu teklifimi memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

18. Ailenizle tanıştırmak üzere romantik partnerinizden sizinle eve gelmesini istiyorsunuz.

- Romantik partnerinizin ailenizle tanışmayı isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam 1 2 3 4 5 6 Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

- Romantik partnerimin ailemle buluşmayı memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle 1 2 3 4 5 6 Çok büyük ihtimalle

EK 5. Duygu Düzenleme Güçlükleri  leği (DDGÖ)

Duygu Düzenleme Güçlüğü  leği

Aşağıda insanların duygularını kontrol etmekte kullandıkları bazı yöntemler verilmiştir. Lütfen her durumu dikkatlice okuyunuz ve her birinin sizin için ne kadar doğru olduğunu içtenlikle değerlendiriniz. Değerlendirmenizi uygun cevap önündeki yuvarlak üzerine çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Ne hissettiğim konusunda netimdir. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
2. Ne hissettiğimi dikkate alırım. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
3. Duygularım bana dayanılmaz ve kontrolsüz gelir. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
4. Ne hissettiğim konusunda net bir fikrim vardır. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
5. Duygularıma bir anlam vermekte zorlanırım. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
6. Ne hissettiğime dikkat ederim. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
7. Ne hissettiğimi tam olarak bilirim. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
8. Ne hissettiğimi �nemserim. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
9. Ne hissettiğim konusunda karmaşa yaşarım. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
10. Kendimi kötü hissettiğimde, bu duygularımı kabul ederim. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman
11. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için kendime kızarım. ☐ Neredeyse Hiçbir zaman ☐ Bazen ☐ Yaklaşık Yarı yarıya ☐ çoğu zaman ☐ Neredeyse Her zaman

12. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için utanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
13. Kendimi kötü hissettiğimde, işlerimi yapmakta zorlanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
14. Kendimi kötü hissettiğimde, kontrolümü kaybederim.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
15. Kendimi kötü hissettiğimde, uzun süre böyle kalacağıma inanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
16. Kendimi kötü hissettiğimde, sonuç olarak yoğun depresif duygular içinde olacağıma inanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
17. Kendimi kötü hissettiğimde, duygularımın yerinde ve önemli olduğuna inanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
18. Kendimi kötü hissettiğimde, başka şeylere odaklanmakta zorlanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
19. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi kontrolden çıkmış hissederim.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
20. Kendimi kötü hissettiğimde, halen işlerimi sürdürebilirim.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
21. Kendimi kötü hissettiğimde, bu duygumdan dolayı kendimden utanırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
22. Kendimi kötü hissettiğimde, eninde sonunda kendimi daha iyi hissetmenin bir yolunu bulacağımı bilirim.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
23. Kendimi kötü hissettiğimde, zayıf biri olduğum duygusuna kapılırım.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
24. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarımı kontrol altında tutabileceğimi hissederim.				
☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman

25. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için suçluluk duyarım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
26. Kendimi kötü hissettiğimde, konsantre olmakta zorlanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
27. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarımı kontrol etmekte zorlanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
28. Kendimi kötü hissettiğimde, daha iyi hissetmem için yapacağım hiç bir şey olmadığına inanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
29. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için kendimden rahatsız olurum.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
30. Kendimi kötü hissettiğimde, kendim için çok fazla endişelenmeye başlarım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
31. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi bu duyguya bırakmaktan başka yapabileceğim birşey olmadığına inanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
32. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarım üzerindeki kontrolümü kaybederim.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
33. Kendimi kötü hissettiğimde, başka bir şey düşünmekte zorlanırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
34. Kendimi kötü hissettiğimde, duygumun gerçekte ne olduğunu anlamak için zaman ayırırım.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
35. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi daha iyi hissetmem uzun zaman alır.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman
36. Kendimi kötü hissettiğimde, duygularım dayanılmaz olur.	☐ Neredeyse Hiçbir zaman	☐ Bazen	☐ Yaklaşık Yarı yarıya	☐ Çoğu zaman	☐ Neredeyse Her zaman

EK 6. Kısa Semptom Envanteri (KSE)

KSE

Aşağıda insanların bazen yaşadıkları belirtiler ve yakınmaların bir listesi verilmiştir. Listedeki her maddeyi lütfen dikkatle okuyun. Daha sonra o belirtinin sizi bugün dahil, son bir haftadır ne kadar rahatsız ettiğini yandaki kutulardan uygun olanının içini işaretleyerek gösterin. Her belirti için sadece bir yeri işaretlemeye ve hiçbir maddeyi atlamamaya özen gösterin. Fikir değiştirirseniz ilk yanıtınızın üstünü karalayın.

	Hiç	Biraz	Orta Derecede	Epey	Çok Fazla
1. İçinizdeki sınırlılık ve titreme hali	☐	☐	☐	☐	☐
2. Baygınlık, baş dönmesi	☐	☐	☐	☐	☐
3. Bir başka kişinin sizin düşüncelerinizi kontrol edeceği fikri.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Başınıza gelen sıkıntılardan dolayı başkalarının suçlu olduğu duygusu	☐	☐	☐	☐	☐
5. Olayları hatırlamada güçlük	☐	☐	☐	☐	☐
6. Çok kolayca kızıp öfkelenme	☐	☐	☐	☐	☐
7. Göğüs (kalp) bölgesinde ağrılar.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Meydanlık(açık) alanlardan korkma duygusu	☐	☐	☐	☐	☐
9. Yaşamınıza son verme düşünceleri	☐	☐	☐	☐	☐
10. İnsanların çoğuna güvenilmeyeceği hissi	☐	☐	☐	☐	☐
11. İştahta bozukluklar	☐	☐	☐	☐	☐
12. Hiç bir nedeni olmayan ani korkular	☐	☐	☐	☐	☐
13. Kontrol edemediğiniz duygu patlamaları	☐	☐	☐	☐	☐
14. Başka insanlarla beraberken bile yalnızlık hissetme	☐	☐	☐	☐	☐
15. İşleri bitirme konusunda kendini engellenmiş hissetme	☐	☐	☐	☐	☐
16. Yalnızlık hissetme	☐	☐	☐	☐	☐
17. Hüzünlü, kederli hissetme	☐	☐	☐	☐	☐
18. Hiçbir şeye ilgi duymama	☐	☐	☐	☐	☐
19. Ağlamaklı hissetme	☐	☐	☐	☐	☐
20. Kolayca incinebilme, kırılma	☐	☐	☐	☐	☐
21. İnsanların sizi sevmediğine kötü davrandığına inanmak	☐	☐	☐	☐	☐
22. Kendini diğerlerinden daha aşağı görme	☐	☐	☐	☐	☐
23. Mide bozukluğu, bulantı	☐	☐	☐	☐	☐
24. Diğerlerinin sizi gözlediği ya da hakkınızda konuştuğu Duygusu	☐	☐	☐	☐	☐
25. Uykuya dalmada güçlük	☐	☐	☐	☐	☐
26. Yaptığımız şeyleri tekrar tekrar doğru mu diye kontrol etme	☐	☐	☐	☐	☐
27. Karar vermede güçlükler	☐	☐	☐	☐	☐
28. Otobüs, tren, metro gibi umumi vasıtalarla seyahat etmekten korkma	☐	☐	☐	☐	☐
29. Nefes darlığı, nefessiz kalma	☐	☐	☐	☐	☐
30. Sıcak, soğuk basmaları	☐	☐	☐	☐	☐
31. Sizi korkuttuğu için bazı eşya, yer, etkinliklerden uzak kalmaya çalışma	☐	☐	☐	☐	☐
32. Kafanızın bomboş kalması	☐	☐	☐	☐	☐
33. Bedeninizin bazı bölgelerinde uyuşmalar, karıncalanmalar	☐	☐	☐	☐	☐
34. Günahlarınız için cezalandırılmanız gerektiği düşüncesi	☐	☐	☐	☐	☐
35. Gelecekle ilgili umutsuzluk duyguları içinde olmak	☐	☐	☐	☐	☐
36. Konsantrasyonda(dikkati bir şey üzerinde toplama) güçlük/zorlanma	☐	☐	☐	☐	☐
37. Bedenin bazı bölgelerinde zayıflık, güçsüzlük hissi	☐	☐	☐	☐	☐
38. Kendini gergin ve tedirgin hissetme	☐	☐	☐	☐	☐

39. Ölme ve ölüm üzerinde düşünceler	☐	☐	☐	☐	☐
40. Birini dövme, ona zarar verme, yaralama isteği	☐	☐	☐	☐	☐
41. Bir şeyleri kırma/dökme isteği	☐	☐	☐	☐	☐
42. Diğerlerinin yanındaiken kendinin çok fazla farkında olmak, yanlış bir şeyler yapmamaya çalışmak	☐	☐	☐	☐	☐
43. Kalabalıklarda rahatsızlık duymak	☐	☐	☐	☐	☐
44. Bir başka insana hiç yakınlık duymamak	☐	☐	☐	☐	☐
45. Dehşet ve panik nöbetleri	☐	☐	☐	☐	☐
46. Sık sık tartışmaya girme	☐	☐	☐	☐	☐
47. Yalnız bırakıldığında/kalındığında sinirlilik hissetme	☐	☐	☐	☐	☐
48. Başarılarınız için diğerlerinden yeterince takdir görmediğiniz düşüncesi	☐	☐	☐	☐	☐
49. Yerinde duramayacak kadar tedirgin hissetme.	☐	☐	☐	☐	☐
50. Kendini değersiz görme, değersizlik duyguları	☐	☐	☐	☐	☐
51. İzin verdiğiniz takdirde insanların sizi sömüreceği Duygusu	☐	☐	☐	☐	☐
52. Suçluluk duyguları	☐	☐	☐	☐	☐
53. Aklınızda bir bozukluk olduğu fikri	☐	☐	☐	☐	☐

EK 7. Etik Kurul İzni

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Tarih: 22/08/2019

Sayı: 35853172-300-00000737879

00000000

Sayı : 35853172-300
Konu : Şeyda İnci İNCE (Etik Komisyon İzni)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 26.08.2019 tarihli ve 12908312-300/00000737879 sayılı yazınız.

Enstitünüz Psikoloji (Klinik Psikoloji) Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden Şeyda İnci İNCE'nin Prof. Dr. İhsan DAĞ danışmanlığında yürüttüğü "Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi İle Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolünün İncelenmesi" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 03 Eylül 2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden a6f82928-22c9-4f0d-832e-86cd16af521d kodu ile erişebilirsiniz. Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon:0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992 E-posta:yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Sevda TOPAÇ

